Louis De Geer

Carl XII:s page. Af L. D. G. Förf. till S. H. T. m. fl. Förra delen

A. Bonniers förlag. Stockholm. 1847.

– *Läs mer om verket här*

Det avbildade exemplaret tillhör Uppsala universitetsbibliotek.

Detta verk är fritt från kända upphovsrättsliga restriktioner. Vid användning ber vi att du hänvisar till Uppsala universitetsbibliotek och Litteraturbanken.se.

Ytterligare information om upphovsrätt för detta verk finns hos Litteraturbanken:
https://lb.se/författare/DeGeerL/titlar/CarlXIIsPage1/faksimil?om-boken

Permanent länk (URN):
https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lb-lb1918584-faksimil

Uppsala Universitets Bibliotek
Sv. avd.
Sv. litt.
Romaner.

Svec.

CARL XII:S PAGE.

AF

L. D. G.

FÖRF. TILL S. H. T. M. FL.

»Den Carolinska tiden är mig kär.»
TEGNÉR.

Förra Delen.

STOCKHOLM,
A. BONNIERS FÖRLAG.

STOCKHOLM,
TRYCKT HOS L. J. HJERTA, 1847.

FÖRORD.

Man har satt i fråga, om icke den historiska romanen i sig innebär en nödvändighet att antingen vanställa historien och framställa falska bilder med lånade namn, eller ock att, genom tvånget af yttre gifna händelser och på förhand bestämda karakterer, åsidosätta det inre sammanhang ett konstverk fordrar; och på sådan grund har man, om icke rent ut förklarat hela konstarten för ett oting, åtminstone ansett lösandet af dess svårigheter företrädesvis taga i anspråk ett fulländadt mästerskap.

Men gälla icke samma inkast emot romanlitteraturens öfriga grenar? Våra hvardagsromaner äro ju inskränkta till vår egen omgifnings vanliga tilldragelser, och att denna svårighet icke är lätt besegrad, röjes af deras brist eller orimlighet i handlingen, äfven hos talentfulla författare. Afsigts-romanen hvilar likaledes på en slags historisk grund, då den inlägger en idé uti företeelser inom ett visst land och en viss, oftast vår egen, tid. Och hvilket är väl farligare, om man t. ex. med öfverdrift eller i en oriktig dager framställer de olika samhällsklassernas inbördes missförhållanden att slukas af dagens häftiga lidelser, eller om man icke lyckas gifva en trogen bild af det förflutna, hvarom historien redan afgifvit sin opartiska dom?

Vidare vill det synas, som det borde vara lättare, att förklara en persons bevekelsegrunder till de handlingar historien tecknat, och på grund deraf framställa hans helgjutna bild, än att alldeles på egen hand skapa en hel människa. Och en historisk personlighet utesluter lika litet möjligheten af en konstnärlig behandling för romanförfattaren, som för målaren och bildhuggaren, hvilka i alla tider oklandradt fått välja sina ämnen ur historien. Men äfven om den förstnämnde, för den inre organiska utvecklingen af sitt verk, nödgas ur diktens verld uppkalla sina så kallade hufvudpersoner, så delar han denna lott med hvarje annan romanförfattare, men eger deremot framför dem fördelen att, utan egen rikare uppfinningsförmåga, dels kunna omkring hufvudpersonerna gruppera karakterer af ett högre intresse, dels osökt kunna införa dem i mera storartade händelser, hvilkas sanning till och med tvingar honom att göra sina handlande personer åtminstone sannolika, — en icke ringa förtjenst, trots den missförstådda konstdomaresatsen, att handlingen i en roman bör utgå såsom en sjelfnödvändighet ur de handlande personernas karakterer. Ty i verkliga lifvet gifves det ingen menniska, hvars handlingar icke lika mycket bestämmas af de yttre händelsernas tvång, som af hennes egen karakter, och derföre äro våra romanhjeltar så sällan riktiga menniskor.

Ytterligare har tecknaren af en förgången tid den fördelen att kunna väcka vårt intresse endast genom en trogen framställning af den tidens bruk och öfriga mindre omständigheter, som alltid ingå i en roman, till följd af den

nyfikenhet vi alltid känna att veta huru det gick till i fordna dagar; då deremot en teckning af vår egen tid och omgifning, hvarmed vi förut äro fullkomligt bekanta, måste hemta hela sitt värde af en snillrik uppfattning eller en qvick framställning.

I den öfvertygelse att det således fordras mindre egenskaper, om ock mera arbete för att icke helt och hållet misslyckas i försöket att skrifva en historisk novell, än för att dikta en annan, har författaren denna gång till ämne för sin behandling valt ett skifte i fäderneslandets häfder, ett skifte som sjelfmant erbjuder de mest rikhaltigt romantiska elementer. Intet lands historia torde nemligen kunna uppvisa en så stark brytning emellan en nästan sagolik ridderlighets obegränsade försakelser, och de materiella intressenas till den högsta höjd stegrade anspråk, som det olika skaplynnet af Carl XII:s och Ulrika Eleonoras regeringar. Det är en tid, som erbjuder taflor af så djupt gripande skönhet, omvexling och styrka, att författaren i deras åskådande redan vunnit en riklig belöning för de studier hans företag måst föranleda, ehuru mycket de försvårats genom torftigheten af de detaljurkunder, som från denna tid blifvit förvarade åt forskaren. Få tider hafva nemligen lemnat fullständigare källor för den politiska och krigshistorien; men just derföre att dessa ämnen då voro af en så öfvervägande vigt, togos alla pennor uteslutande för dem i anspråk; och för att finna ett enda, händelsevis i förbigående antecknadt drag ur det husliga lifvet, måste man ofta genomsöka hela luntor, icke blott af de egentligen

historiska arbetena utan till och med af utlänningars resebeskrifningar och tillgängliga enskilda bref, hvilka under andra tider pläga sysselsätta sig med alla dessa småsaker, så nödiga för en romanförfattare att känna. Det var en man, som plägade gömma alla obetydliga papper, till och med sina tvätträkningar, och, på tillfrågan om anledningen, svarade: om hundra år äro de manuskripter. Huru många gånger har icke författaren önskat, att den hedersmannen lefvat under tiden för denna berättelse, och att hans manuskripter nu varit att tillgå.

Som den bokstafligen historiska sanningen emedlertid i detta arbete icke alltid är följd, äfven i sådana delar, der någon ursägt icke kan hemtas från urkundernas tystnad, hafva vid slutet blifvit tillagda några historiska noter, hvilka, om de icke behöfvas för läsarens upplysning, och för att motväga hvad berättelsen innehåller vilseledande, skola ådagalägga att åtminstone icke alla dessa afvikelser härledt sig af okunnighet hos

Författaren.

I.

De båda hemmen.

»Klokheten parar sig helst med räddslan och modet med en viss oeftertänksamhet.»

ALMQVIST.

Sedan Östersjöns glada böljor tröttnat att längre under yra lekar stoja i den rymliga fjärden Örspaken, som norr om Bråvikens mynning öppnar sin af hundrade holmar kransade famn, smyga de sig in i lugna vikar för att sakta smeka Södermanlands älskliga kullar, hvilka sjelfva åter icke äro annat än de sista lätta krusningarne på jordytan efter Kolmordens bakom stormande, bergiga böljor. En half mil söder om staden Nyköping letar sig en af dessa vikar fram genom löfklädda stränder, och efter att nyfiket under vägen hafva tittat in åt båda sidor i hvarje inbjudande dal, tränger han med sin spets ända fram till Stjernholms ståtliga herresäte. Fordom

gick han ännu ett litet stycke längre, liksom för att äfven se på en annan herregård, Beneborg, som då var belägen helt nära, men som nu är försvunnen.

Öfver den höga stranden höjde sig Stjernholms vidlyftiga trädgårdar endast genom fyllda terasser, och högst bland dem reste sig, på en mot sjösidan många alnar hög stenfot, sjelfva gården. Den stora hufvudbyggnaden gjorde hvarken genom torn eller prydnader anspråk på att kallas ett slott, utan tycktes snarare genom sin ovanliga bredd och afståndet emellan fönstren söka dölja sin storhet. Men kammen af sitt brutna koppartak bar den i jembredd med de högsta trädens kronor och sjelfva dess massa gaf stället ett visst aristokratiskt anseende.

Enligt nutidens smak skulle man ansett utsigten inskränkt och dyster. Den rymliga gårdsplanen var innesluten af ett högt jernstaket, som stöddes af ofantliga stenpelare. I gallret hade kaprifolium och murgrön klängt sig upp och hindrade ögat att tränga igenom på andra ställen än vid grindarne, hvilkas sirater voro vridna till kronor och adeliga sköldemärken. Men äfven om man gick utom gården, var man långt ifrån att

vara ute i den fria naturen. De på tre sidor angränsande trädgårdarne, omgifna af täta klippta häckar och stensatta kanaler, liknade fyrkantiga stora salar, praktfullt möblerade af blomstersängar och fruktträd, och de sandade gångarne tycktes lagda emellan de löf-hvälfda dörrarne liksom för att akta den fina gräsmattan, som eljest täckte golfvet. Till och med på den fjerde sidan, der sjön plaskade på ett stenkasts afstånd, hade man sökt att stänga utsigten genom tätt planterade träd, så att vattnet endast här och der glittrade emellan de rörliga löfven.

Samma regelbundna anda hade äfven gjort sig herrskande inomhus. Raka korridorer sträckte sig midt igenom båda våningarne från den ena ändan af huset till den andra, och till och med på de målade jagtstyckena, som voro uppsatta öfver farstudörrarne, röjde de vilda djuren ett beundransvärdt ordningssinne. Såg man ut genom något af de stora fönstren med sina små rutor, så var man i början oviss om hvilken sida utsigten egentligen omfattade, af så lika art voro de olika trädgårdarne. Endast från den en våning högre frontispicen kunde man få en någorlunda fri öfversigt af trakten. Närmast utom-

kring trädgårdarne låga Stjernholms öfriga byggnader, deribland ett litet vackert kapell med sin spetsiga tornspira och en, med fyrkantig borggård byggd, ladugård af gråsten, ådrogo sig största uppmärksamheten. Der bortom utbredde sig vidsträckta, af raka alléer genomskurna åkerfält och omkring dem susade på höjderna den allvarsamma furuskogen.

Såsom en skogens son låg Beneborg vid dess kant med fri utsigt åt både sjö och åkrar. Det var en gulgrå träbyggnad, uppförd i denna gamla nordiska stil, som tyckes vara hemtad från snödrifvan då hon tungt hänger sig öfver den späda grantelningen och endast lemnar den understa randen af gröna fransar oskymd. Lika tungt men också lika skyddande låg det ofantliga spåntaket öfver Beneborgshusets enda våning, timrad ofvanpå en hög gråstensmur. Af trädgårdar såg man rundtomkring spår, men de voro ända till de mosslupna staketen förfallna och endast närmast under fönstren hade en vårdande hand vidmakthållit några rosenqvarter.

Ursprungligen hade dessa båda egendomar varit förenade under en egare, Jöns Månsson Silfverstjerna, hvilken, från en fattig torpare-

gosse, bragte sig upp till Stjernholms anläggare, genom tvenne i vår tid ganska ringa värderade egenskaper, att sjunga psalmer och skrifva latin. En borgare-enka i Nyköping intogs nemligen så mycket af den unga gossen, som gick omkring och sjöng för allmosor, att hon bekostade honom en lärd uppfostran vid universitetet; och då sedermera Drottning Christina vid ett besök i Nyköping behöfde biträde vid författandet af några bref, så skickade hon efter Rektorn i stadens skola Mäster Jöns Månsson, som dervid tillvann sig Drottningens gunst och blef med tiden en både rik och förnäm man.

Silfverstjerna lemnade endast döttrar efter sig och emellan dem blef egendomen delad. I början trifdes mågarne i samma hus och bodde på hvar sin sida om de långa korridorerna, men då familjerna växte till och grannsämjan började tryta, blef Beneborg bygdt och tvenne alldeles skilda gods bildade. I början af förra århundradet egdes Stjernholm af en Burguer von Ritterstein och Beneborg af en Rosenfelt, hvilka voro med hvarannan besvågrade.

Baron Burguer hade tillbragt sin ungdom i Fransysk krigstjenst och der vunnit anseende så-

som en skicklig officerare. Återkommen till fäderneslandet rättfärdigade han väl till en del sitt rykte, men som han antagit den Fransyska nationens förfinade seder under Ludvig XIV:s tidehvarf och dessutom i sjelfva verket icke egde det öfverdådiga mod, som utmärkte Carl den tolftes krigare, så blef han af dem ansedd med ett visst förakt och kunde icke vinna den hastiga utmärkelse, som hans ärelystna själ åstundade, ty Carl den tolfte slösade mera på tillfällen att utmärka sig, än på utmärkelser. Burguer hade gjort till sin lefnads mål att uppnå värdigheten af Kongligt Råd, hvarigenom han kunde blifva räknad till den högre adeln, då hans familj icke var nog gammal att af sig sjelf förskaffa honom denna plats. Han trädde derföre, ehuru med största försigtighet, i förening med det missnöjda parti, som under denna tid uppgjorde djerfva planer till en förändring i regements-sättet. Det var likväl endast konungens långvariga frånvaro i Turkiet, som gifvit Burguer mod till detta dristiga steg, och såsom ett dunderslag verkade på honom Carl den tolftes återkomst. Likt skaldjuret, som blifver skrämdt i sin vandring och hastigt drager in hufvud och fötter under skalet,

samt låtsar sig dödt, så drog sig Burguer nu, under förebärande af sjuklighet, tillbaka till sitt gods och deltog icke vidare i några allmänna angelägenheter. Det enda man visste var, att han en gång haft besök af grefve Arwid Horn, som ansågs stå i spetsen för de missnöjde. På Stjernholm befallte han trädgårdsmästaren låta alla häckar växa en aln högre, liksom för att blifva ännu fullkomligare dold, och sysselsatte sig förövrigt med sin sons uppfostran och sin enskilda hushållning. Också frodades Stjernholms åkrar; de feta kreaturen råmade der icke efter föda och vällingsklockans ljud samlade ännu ett talrikt antal arbetsföra män, under det nästan hela riket föröfrigt låg i linda af brist på folk, penningar och omtanka.

Baron Burguers son Henrik, som hade den olyckan att tidigt förlora sin moder, växte upp under sin faders omsorgsfulla men alltför småaktiga ledning. I stället för att, såsom de flesta unga ädlingar då för tiden, utskickas i krigstjenst, fick Henrik hemma studera, under det hans fader ständigt hos honom sökte inplanta fredens företräde framför krigets; och då ingenting är lättare att bevisa än förderfligheten af krig, så

var det icke underligt, om det lyckades fadern att derför gifva sin son afsmak, så mycket mera som icke någon jemnårig, eller åsynen af den krigiska glansen kunde elda hans håg. Värre var, att Henrik lärdes att i ingenting lita på sig sjelf, och att alla faror, i synnerhet de krigiska, med flit förstorades för hans lifliga fantasi, hvarigenom hela hans väsende antog ett alltför blygt skick och saknade den hurtighet, som man vill finna hos en yngling, ehuru han för öfrigt på det omsorgfullaste hade fått lära alla ridderliga idrotter och var skicklig både ryttare, fäktare och skytt. Hans i många afseenden högst förtjenstfulla och till och med lärda uppfostran hade sålunda visserligen varit egnad att hos honom utveckla en mängd goda och ovanliga egenskaper, men tillika att ingifva honom ett alltför stort misstroende till dessa egenskaper och att anse denna misstro för sin största dygd. I botten egde han likväl en ganska fast karakter, hufvudsakligen grundad på en oförfalskad liflig rättskänsla, och ett lika ljust som sansadt förstånd. Detta i förening med hans goda, kanske alltför veka hjerta gjorde honom emedlertid tillbedd af alla godsets underhafvande och sjelfva hans fader såg i ho-

nom mönstret för en ung man, ehuru han noga aktade sig att visa det, utan tvertom hade tagit till vana att söka ständiga anledningar att gnata på honom. Till vexten var Henrik snarare liten än stor, ehuru större än den spensliga fadern, men af en vig och stark kroppsbyggnad. I hans ansigte fanns ingen skönhet och ingenting utmärkande, men blicken röjde godhet och allvar; pannan tankrikhet och ansigtsdragen hade den slags finhet, som endast en högre bildning förmår gifva.

Emedlertid uppnådde Henrik den ålder, då af honom borde blifva en man, och till och med hans fader insåg, att han måste se verlden. Gerna hade han velat sända honom till Frankrike, men han vågade icke dertill begära konungens tillstånd, som säkert skulle onådigt upptagit en sådan begäran, då fäderneslandet sjelft så väl behöfde sina söner. Det borde visserligen hafva varit en naturlig följd af fadrens grundsatser, att låta sonen välja något fredligt yrke, men härvid kommo grundsatserne i strid med hans fåfänga, ty det krigiska yrket var snart sagdt det enda, som den tiden njöt af något allmännare anseende. Det återstod således ingenting annat än att låta Henrik gå i konung Carls tjenst, och så småningom

fattades också detta beslut, ehuru dess verkställighet drog ut på tiden, dels derföre, att fadern hade så svårt att skilja sig från sin ende älskade son och utsätta honom för krigets faror och dels derföre att hela förslaget väckte en så synbar motvilja hos Henrik sjelf.

Det var likväl ett mäktigare band än blygheten, som så odeladt qvarhöll Henriks håg vid hemmet; — det var jungfru Gunhild Rosenfelt på Beneborg. Och i sanning kunde icke hennes skönhet hafva fjettrat äfven den mest på äfventyr begifne ynglings håg; ty en eldigare blick har väl ännu aldrig talat ur en nordisk tärnas ögon, och en qvinnligare stolthet icke bundit löjet på en ung flickas mun. Hon tillhörde en krigareslägt, och hjeltesagor om Carl den tolfte hade utgjort hennes förnämsta uppfostran. Hela hennes väsende hade också någonting enthusiastiskt, som nästan bortskymde det tillfälliga uttrycket af hennes känslor, men gaf henne tillika en stämpel af denna själens adel, som endast kan finnas hos den som lefver för något högre än de hvardagliga behofven. Gunhild hade aldrig sett hvarken fader eller moder. Hennes födsel kostade modren lifvet, och fadren, som då var ute i kri-

get, fann några år derefter sin död på slagfältet. Ännu under hennes barndom lemnade jemväl hennes ende broder hemmet, och följde sedan troget sin konung i alla lyckans skiften, utan att på en tid af mera än tio år hafva besökt de sina. Likväl skref han understundom bref hem, som oftast innehöllo uppmaningar om utrustande af soldater till konungens tjenst. Detta skedde ock så länge till dess icke mera en stridbar mansperson fanns på hela Beneborgs gods och icke en så stor summa i penningar, att man derföre kunde köpa en ryttarehäst. Egendomen blef till följe deraf vanskött, ty väl arbetade de hemmavarande qvinnfolken om dagen på åkrarne, men deras krafter förslogo ej långt, och icke alltid räckte natten till för deras tårar öfver förlorade anförvandter. Så uppväxte Gunhild Rosenfelt, under en gammal fasters vård, i ganska knappa omständigheter, mången gång i förlägenhet om sättet att fylla sina oundgängligaste behof. Alla dyrbarheter, till och med de bättre möblerna i boningshuset och en del af kreaturen voro sålda för att tid efter annan förskaffa en liten summa åt den frånvarande krigaren, som icke alltid utfick sin knappa sold af kronan.

Gunhilds faster, fröken Kerstin Rosenfelt, var ett äldre fruntimmer utan utmärkta förståndsgåfvor men af ett fromt och stilla sinnelag. Samvetsgrannt hade hon uppfyllt det uppdrag hon mottagit af sin döende svägerska att blifva vårdarinnan af Gunhilds ungdom. Hennes åtgärd sträckte sig dock aldrig derhän att lära den unga flickan några så kallade talenter; gudsfruktan och ett kärleksfullt minne af hennes förlorade eller frånvarande anhöriga, var det enda hon ansåg nödvändigt för Gunhilds uppfostran. Hon använde dertill inga andra medel än bibeln och berättelser om de saknade anförvandterna; men den snillrikaste nyare uppfostringsmetod skulle icke fullkomligare kunna uppnå sitt åsyftade ändamål. Gunhilds varma religiösa känsla hade aldrig blifvit grumlad af något tvifvel, någon ljumhet, och ingen kunde djupare än hon älska sin moder fast hon aldrig fått se henne. Sin fader och brodern, dem hon endast berättelsevis kände, älskade hon, såsom man älskar historiska personer, så att just storheten af deras lidanden och faror utgjorde hennes stolthet och glädje. Hon hade dessutom någonting stort i sin själ, som var vida upphöjdt öfver alla vanliga små bekymmer och utom det

medvetandet att vara dotter och syster till män, som uppoffrade allt för konungen och fädernes-landet, utgjorde det hennes största glädje, att äfven hon, ehuru blott en qvinna, kunde bidraga till det stora målet genom de för hennes stånd ovanliga försakelser, som hon underkastade sig. Ingen furstinna kunde med mera stolthet se på sin egen prakt, än Gunhild Rosenfelt såg på sitt armod. Oaktadt sin anspråkslösa hållning och den ytterst enkla drägt hon vanligen bar, hade hon i sitt väsende någonting majestätiskt, som ovillkorligen bjöd vördnad åt hvem som nalkades henne. Likväl var hon icke en af dessa qvinnor, om hvilka man är färdig att tycka, det naturen begått ett misstag, som icke skapat dem till män. Ingen kunde tvertom i högre grad än hon hysa den qvinnligaste af alla känslor — behofvet, eller den omedvetna längtan efter ett likstämmigt men öfverlägset väsende, till hvilket hon kunde öfverlemna sig med kärlek och beundran. Men ännu hade hon icke sett den man, som kunde kufva hennes högsinta själ. Och kraftfull skulle i sanning den mannen vara.

Till följe af slägtskap och det nära grannskapet, hade Burguerska och Rosenfeltska fa-

miljerna alltid umgåtts med hvarandra, ehuru litet de i tänkesätt för öfrigt öfverensstämde. Isynnerhet hade Henrik och Gunhild, som i barndomen lekt tillsammans, knutit en vänskap, som hos Henrik snart utvecklade sig till en glödande ynglingakärleks, allt annat uteslutande, lidelse. Henriks fader såg icke denna böjelse med misshag, ehuru han alltid erfor en känsla af förödmjukelse i Gunhilds närvaro. Ty Beneborgs gods gränsade intill Stjernholms, och han satte aldrig i tvifvel, att icke alla Rosenfeltar på manliga linien skulle blifva ihjälskjutna, så att arfvet blefve ensamt dottrens. Gunhild å sin sida värderade Henrik uppriktigt för hans redliga hjerta och hyste mycken aktning för hans ljusa, bildade förstånd, — men han hade alls icke den hjeltenatur, som utgjorde hennes ideal och det hade aldrig fallit henne in, att någonsin hos henne skulle kunna uppstå en gnista kärlek för honom. Gud vet om hon ens visste hvad kärlek ville säga, ty hon hade aldrig läst någon roman och i berättelserna om Carl den tolfte förekom heller ingenting af den sorten. Detta ämne var så främmande för henne, att hon icke en gång märkte, huru djupt hon var älskad af Henrik. För Henriks far kände hon

ett gränslöst förakt, derföre att han undandragit sin arm från fäderneslandets försvar, just då det bäst skulle behöft honom och derföre, att han gjorde sig sjelf rik, då sjelfva kungen var fattig. Säkerligen skulle hon också varit ond på Henrik, derföre att han låg hemma sysslolös, om hon icke tyckt, att kriget kunde gå ungefär lika bra honom förutan.

Så stodo sakerna intill året **1713**, från hvilken tid vi vilja litet närmare följa dem.

II.

Carolinen.

»Carl XII:s regering försatte riket från välstånd i armod; men nationens största rikedom, det stora, i ädel mening höga modet, som trotsar lyckans skiften, den förspillde icke Carl XII.»

BOVALLIUS: Berättelse om riksdagen 1713—1714.

Det var tidigt en morgon i Mars månad, då man vid Beneborg redan hade slutat sin frukost. Den till Sverge då nyss inkomna drycken kaffe hade ännu icke banat sig väg till detta tarfliga ställe, utan här åto ännu både herrskap och tjenstfolk sin välling, de förre med silfverskedar ur porslin och de sednare ur stenfat med trädskedar. Den gemensamma matsalen tjenade äfven till arbetsrum. Vid nedra ändan af detta stora rum hade nu trenne pigor tagit sin plats på en bänk och läto hvar sin spinnrock surra. En af dem sjöng på en visa för att muntra sig vid arbetet, ehuru visan gick i moll, och föröfrigt voro de så upp-

märksamma på sitt arbete, att Nornorna icke kunnat vara det mera, då ett menniskolif berodde på hvarje tråsända. En målare skulle icke heller funnit dem en alldeles ovärdig bild af Nornorna, med deras blonda, nordiska ansigten, deras allvarsamma uppsyn och deras hvita klädningar. Hela drägten bestod nemligen af ett lintyg, som var tillklippt i form af en hel fotsid klädning, med en tillslutande krage om halsen.

Vid öfra ändan af rummet satt fröken Kerstin Rosenfelt på en högkarmad ländstol och ehuru hon var mycket enkelt klädd, igenkände man likväl adelsdamen, som en gång varit van att visa sig ute i verlden, på en viss prydlig ordentlighet, hvarmed hon låtit vecken af sin klädning nedfalla emot golfvet. Lika oafbrutet som pigorna var hon sysselsatt med sitt arbete, men den liksom inåt vända blicken utvisade, att hon i sjelfva verket tänkte på djupare stygn än nålens.

Möblerna i rummet voro ganska torftiga. En stor spisel samt en midt emot uppställd väfstol delade rummet i två hälfter, af hvilka den öfre, som tillhörde herrskapet, var något prydligare. Det omålade bordet midt på golfvet i den nedra hälften kunde nemligen icke uthärda någon jem-

förelse med det betsade björkbordet i den öfre, och ehuru stolarne jemväl derstädes voro utan dynor, så voro de likväl vida beqvämligare än tjenstfolkets bänkar. En ofantlig kista af ek bredvid dörren bildade dessutom en slags tambur eller dörrsmyg till farstun. Endast väggarna buro några spår af andra tider. Några gamla förrostade vapen hängde der ännu qvar emellan nygjorda väfskedar, och en stång med uppträdda brödkakor hvilade med sin ena ända på ett par greniga elghorn, som utgjorde en jagttrofé från fordna tider. Men de spikar, på hvilka familjens brukbara vapen plägat hafva sin plats, de voro nu tomma och i stället hängde der hushållets nycklar.

Dörren öppnades och Gunhild, som varit ute i något bestyr, kom tillbaka med lätta, elastiska steg, ehuru hennes skor visst icke voro några dansskor, och med en hållning, hvilken en prinssessa skulle afundats, ehuru en af vår tids pigor skulle blygts öfver den hemmaväfda klädningen. Efter henne inträdde en gestalt, som utgjorde en sällsam motsats mot hennes ungdomliga skönhet. Det var er gammal krigare, vanställd af ett förloradt öga och ett krutsprängdt an-

sigte samt med tre fingrar afhuggna på den ena handen, klädd i en utsliten ryttarerock, på hvilken de ursprungligen gula uppslagen numera föga skiljde sig från det blå vadmalet i sjelfva rocken. Han stannade vid dörren och gjorde en militärisk helsning, dervid han med ett visst koketteri vände mössan så, att ett hål på densamma, hvarigenom en kula gått in, skulle blifva synligt.

— Jag träffade på gamle Lennart derute, — sade Gunhild, — och bad honom stiga in och berätta litet för oss om kung Carl innan han gick hem igen till sitt torp.

— Gud bevare Hans Majestät, — svarade Lennart; — men hvad som kommer ur min fula sönderskjutna mun, kan intet roa nådig fröken, och dessutom känner jag i dag min blod så uttorkad.

Gunhild, som förstod denna vink, satte fram en ölstånka och klappade honom på kindbenet.

— Se så, din skalk, der är bot för torkan, och hvad din fulhet vidkommer, så har jag ju många gånger sagt dig, att jag aldrig har sett någon karl, som i mitt tycke varit vackrare än du, eller hvilket öga tror du väl kan uttrycka mera mod och fosterlandskärlek, än ditt bortskjutna?

Lennart såg ut, som han hade väntat sig denna artighetsbetygelse och satte sig med stolthet ned vid bordet framför ölkannan, under det att Gunhild började med ifver att arbeta på väfven, hvartill hon sjelf smakfullt valt färgerna.

— Jo, jo, — började Lennart, under det han betraktade sin söndriga högra hand; — det är icke alla som äro så beskaffade som vår allernådigste konung, att jern icke biter på dem; ty han går i hetaste elden, utan att det händer honom någonting. När han kommer hem om aftonen efter en batalj och drar af sina stora kragstöflar, så brukar han stjelpa dem upp och ned, och då rinner det kulor ur dem.

Pigorna gåfvo det säkraste tecken till förvåning; de gapade.

— Ja en sådan kung har aldrig funnits och kommer aldrig heller att finnas. Han kryper inte undan bakom kärr och moras såsom Czar Peter, som vi också brukade kalla kärr-pelle. Kung August i Pohlen var väl en starker karl, men han gick åt ändå. I ha'n väl hört hur han blef trakterad af vår Günthersberg? Det är en lustig historia: När kung August först började be om fred, så red kung Carl med några raska gossar

till honom, midt i hans hufvudstad; och när de hade gjort upp sina saker med hvarandra, så började de språka om hvarjehanda, kan tänka. Kung August ville också visa hur stark han var och lyfte den ena hofherrn efter den andra på rak arm.

Då Lennart märkte, att han härvid kom alltför nära gränsen af det otroliga, tillade han, förklarande:

— Se herrskapet skall veta, att Pohlackarne äro icke så stora till växten som vi svenskar, och den tiden voro de särdeles magra, ty vi hade tagit ifrån dem all deras proviant. Emedlertid skröt kung August, att ingen i svenska arméen skulle kunna mäta sig med honom. Då gick kung Carl till dörren och ropte på Günthersberg. Han kom in och bockade sig aldra ödmjukast. »Räta ut den der,» sade August och kastade en hästsko åt honom. Günthersberg var blyg och tafatt, så det dröjde en stund innan han kom sig före med att få hästskon rak. »Tag hit två,» sade August och började sjelf försöka. Han grinade och bände emot knäna, men var icke god till att få dem riktigt raka. »Om det inte vore skada på så mycket hästskor,» sade nu Günthers-

berg, »så skulle jag bedja att få tre.» Han hade intet väl fått dem förr än han i ett tag rätade ut dem allesammans. Nu fick August stora ögon. »Men,» sade han, »det der beror på öfning; den egentliga styrkan ligger i sjelfva kroppen. Vi skola försöka att brottas.» Günthersberg kantänka ville inte taga ihop med en så förnäm herre, men August fick honom om lifvet och började snurra omkring med honom på golfvet. Sånär hade han fått omkull honom med ett käringknep, men då blef Günthersberg arg. Först spottade han i högra näfven och så lyfte han August vackert upp i vädret och satte honom så hårdt i fållbänken, att botten gick sönder och det bar i golfvet med Kongl. Maj:t och kronan i Pohlen.

— De der historierna kunna vara rätt bra, — inföll nu Gunhild; — men jag tycker ändå mest om att höra hvad du har sett med dina egna ögon.

— Tror inte fröken att det är sant? De var ingenting ändå, emot hvad Günthersberg gjorde, när de sedan redo ut igenom stadsporten. Då tog han tag i en ring i taket och lyfte upp både sig och hästen i luften. Dessutom tycker jag, att man borde mera tro på hvad jag hört

med mina båda öron, än hvad jag sett med mitt ena öga; ty det man har två vittnen på, är alltid säkert och lagligt.

I denna ton fortsatte Lennart en stund sina berättelser till dess han ändtligen, denna gång såsom alltid, slutade med en beskrifning på det tillfälle, som utgjorde på en gång glanspunkten och vändningspunkten i hans eget lif. Det var en liten träffning med Ryssarne vid en stad benämnd Krasnacut, inom ryska gränsen, der de svenska lifdrabanternas drängar hade åstadkommit stor oreda genom en skamlig flykt, uti hvilken endast Lennart, som var i drabanten Carl Rosenfelts tjenst, jemte några få andra, icke deltagit. Under ett tappert fäktande mot den öfverlägsna fienden blef Lennart illa sårad och stympad, såsom vi förut beskrifvit. Hans herre, som uppsökte honom efter slagets slut, fann honom liggande nästan förblödd på fältet, och frågade de kringstående förgäfves efter något linne att förbinda honom med. Konungen, som i detsamma red förbi och hörde frågan, gjorde sig underrättad om Lennarts välförhållande samt befallde derefter genast sin kammartjenare att taga fram ett af hans egna lakan. Denne invände,

att Hans Maj:t icke hade mera än ett par lakan med sig; men konungen svarade: »Jag kan sofva godt i natt utan lakan; men denna raska gosse skall icke vakna i morgon om hans sår ej blifva förbundna.» Dermed red han sin väg; och Lennart lefde lycklig ännu såsom krympling, i det stolta medvetandet, att konungen en natt för hans skuld — den simpla soldatens — hade sofvit på halm. Så snart Lennart kom till denna del af berättelsen, öfvergaf honom hans vanliga skämtsamma ton och rösten darrade märkbart af rörelse. Gunhild hade hört denna beskrifning hundrade gånger, men ännu ingen gång utan tårar, och varmare välsignelser hafva aldrig nedkallats öfver ett krönt hufvud, än de som dervid uppgingo ur Beneborgsbornas hjertan.

— Der rider någon i alléen, — afbröt efter en stund fröken Kerstin. — Säkert är det något bud ifrån staden till Stjernholm; då kanske vi också kunna få några tidningar från vår Carl.

— Och dem kommer Henrik då hit med straxt, det har han lofvat mig, — svarade Gunhild; — men ryttaren tar ju af på vägen hit och kommer sjelf i stället. Ack det är visst fogden, som kommer för att taga ut skatten.

Jag tänkte hinna min väf färdig och få sälja den dessförinnan. Nu fattas det oss tio daler.

— Då vare Gud oss nådig! — utropade en af pigorna; — ty Görtzen skall hafva låtit göra jernskrufvar för att sätta på händerna på dem som icke betala.

— För denna gång kan jag rädda oss, — inföll fröken Kerstin. — Utan att Gunhild visste af det, sålde jag sist i staden mitt armband, för att hafva en penning i nödens stund; det är väl sannt, att det är bara Görtzdalrar, men fogden måtte väl taga emot dem ändå för fulla värdet.

Fröken Kerstin framtog derefter ur en låda och uppräknade på bordet tio stycken mynttecken, med stämpeln *Flink och Färdig.*

— Goda faster, hvarföre har du icke omtalat detta för mig. Dessa penningar duga icke längre, de skulle vara invexlade innan denna månadens början, — sade Gunhild klagande.

— Duga de icke, och de äro likväl slagna i år? Är då allting ställdt på att göra oss olyckliga. Det sista af värde jag egde i verlden, har jag sålt, och gömde troget penningarne och dock har jag nu ingenting. Är då denna tyska baron

den onde anden sjelf, ty endast de penningar man får af honom säger man förlora sitt värde och förvandlas till aska.

Men denna gång var det icke fogden som kom. Alltsom den enslige ryttaren nalkades, märktes att han var en krigare, med ett långt svärd vid sidan, och Lennart igenkände först i honom en af konungens drabanter. Som en blixt genomfor det nu allas hjertan, att det var Carl Rosenfelt, som ändtligen en gång återbesökte sitt hem. Och det var så. Gunhild skyndade med pilens hastighet ut emot honom vid gården, men stannade der, förlägen och oviss om det verkligen var hennes broder. I hans bruna, ärriga, kraftfulla ansigte kunde hon icke igenkänna ett enda af de veka drag hon mindes af sin bror, och ännu mindre likhet fanns det emellan ynglingens späda växt och den stora, muskelstarka gestalt hon nu såg framför sig. Han å sin sida syntes lika osäker, om denna stolta qvinna, strålande af en fullmogen skönhet, verkligen kunde vara hans lilla syster.

— Är det du, min syster Gunhild? — frågade han ändtligen i det han höll in sin gångare och fäste på henne en mönstrande blick.

Det behöfdes icke mera än dessa ord för Gunhild att känna igen sin broders röst. All förlägenhet var med detsamma försvunnen, och medan han långsamt lagade sig till att sitta af, hade hon, inom ett ögonblick, från trappan satt sin lilla fot bredvid hans i den rymliga stigbögeln och slog sina armar kring hans hals.

En djup, ovanlig rörelse genombäfvade den unga krigaren, som sedan han var ett barn icke varit föremål för någon anhörigs smekningar och icke smakat en kyss på sina läppar; men han qväfde snart sin känsla, ty Carl den tolftes drabanter hade icke blott utfäst sig att icke älska någon qvinna; de ansågo äfven omanligt att låta sig röras af en systers kärlek. Med en glad och vänlig men skämtsam ton besvarade han derföre Gunhilds helsningar, och sina smekningar sparade han åt sin häst, hvilken Lennart med möda fick tillstånd att föra till stallet.

Efter en liten stund befann sig Carl Rosenfelt i den gamla fädernesalen, placerad emellan sin faster och sin syster. Han fick på länge icke rådrum att göra några frågor om deras tillstånd under hans bortovaro. Gunhild genomgick ordentligt alla hans ärr och måste noga hafva reda

på huru han fått dem allesammans, och det blef en hel krigshistoria. Han hade nästan ständigt fäktat vid konungens sida och således nästan ständigt varit med i den hetaste elden, samt derigenom gjort mandom och tapperhet till en sådan vana, att det icke kunde falla honom in att dermed vilja skryta. Det var blott öfver Sveriges och Carl den tolftes ära han var högmodig.

Gunhild var utom sig; hon sög med förtjust blick hvarje ord ur hans mun och kunde icke upphöra att betrakta hans kraftfulla gestalt och åtbörder. Än stack hon sin hand i hans stora afdragna elgskinns-handske och skrattade då hon kände den deri borttappad, än mätte hon sin längd med det långa svärdet och än lekte hon med fötterna i hans långa sporrar. Det var icke blott sin bror hon såg och älskade, det var den första *man* hon sett, som svarade emot hennes begrepp derom.

— Men jag känner icke igen mig här i salen. Här ser så torftigt ut, — sade ändtligen Carl, sedan han väl slutat berättelsen om kalabaliken i Bender.

Gunhild, som icke ville säga sin bror, att de nödgats sälja de bättre husgeråden för att

skaffa honom penningar, skyndade sig att afleda hans uppmärksamhet.

— Om du vill komma in i din kammare, så skall du känna igen dig desto bättre. Der är ingenting förändradt.

— Men utsigten är sig också olika. Förut såg man ju hela öfra våningen på Stjernholm och nu synes blott ett enda fönster, ehuru träden äro utan löf.

— Det är Henriks fönster, och för den utsigten har han ändå huggit ut, emot sin faders vilja, ty hans far tål icke att se en skymt af något som icke hörer honom till.

— Säg snarare att hans onda samvete fruktar att någon trogen konungens undersåte skall se en skymt af honom. Men hurudan är Henrik; han träder väl i sin faders fotspår, efter han ligger hemma?

— Han har ingen lust för krigsyrket, men eljest är han en redlig gosse och har hjelpt oss i allting medan du varit borta. Du får snart se honom sjelf, ty jag ser han kommer der nere öfver ängen.

— Men om han ämnar sig hit, hvarföre gör han den kroken åt gärdesgården?

— Kreaturen äro ute att vattnas, och han är säkert rädd för den onda tjuren.

— En karl som går ur vägen för ett kreatur! Du sade att den gynnaren icke hade fallenhet för krigsyrket, men jag fruktar att han icke en gång duger till vallgosse.

Det var med ett uttryck af obeskrifligt förakt som Carl uttalade dessa ord, och de verkade äfven på Gunhild ofördelaktigt för Henrik, men hon tyckte likväl vara synd, att Henrik skulle stå allt för lågt i hennes brors ögon och bjöd derföre till att urskulda honom.

— Hvarföre skulle han just onödigtvis utsätta sig för en fara, som han kan undvika med några steg?

— Fara? Det finnes intet djur i verlden, som vågar angripa en man som har mod att se det rakt i synen; men att ständigt gå och tänka på att man kan komma i fara, det är ett märke på krukan.

I ett olyckligare ögonblick kunde Henrik icke hafva kommit till Beneborg. Carl helsade honom kallt, och Gunhild, som nu inför sin broder, liksom skämdes för Henrik, mottog honom icke med den hjertliga vänlighet hon eljest plä-

gade. Henrik åter, hvars veka lynne helt och hållet bestämdes af det sätt, hvarpå han bemöttes af Gunhild, antog ett ännu försagdare skick än vanligt och desto ömkligare föreföll han Carl, som inom en liten stund började tillåta sig åtskilliga hånliga utlåtelser om dem, som undandrogo fäderneslandet sina armar. Harmen och isynnerhet smärtan att se sig sålunda nedsatt i sin älskades ögon öfvervunno ändtligen till någon del den fruktan Henrik kände för Carl, och han började i sin ordning svara honom med en viss bitterhet.

— Jag tycker, — sade han, — att fäderneslandet väl behöfver några armar hemma också, och lyckligt vore, om alla finge vara det.

— Ja, om du kallar det lycka att sofva mjukt och äta godt; men vet, pilt, att när man har smakat den lyckan att få våga sitt lif för konung och fosterland; — då man vet hvad ära vill säga, — då bryr man sig litet om din lycka, som icke är större än att hvarje kreatur i fullt mått kan njuta henne.

— Består då äran deruti att slagta sina medmenniskor såsom kreatur; och är icke fäderneslandet bättre betjent med att man *lefver* för det än att man *dör?*

— Om man lefver eller dör, det står i Guds hand; men att göra sin pligt, utan att fråga efter hvarken det ena eller andra, det är den sanna äran.

— Men hvad har Sverige då för pligt att lefva i krig med alla sina grannar? hafva icke våra fiender bedt om fred. Men högmod går för fall och för ens öfvermod få nu alla plikta.

Detta var en anspelning mot konungen, som uppväckte Carls vrede, och han lade handen på svärdsfästet med sådan häftighet att det skrällde, i det han sade: — Hör på min herr Munvig, om du icke lägger band på din tunga, så skall jag klyfva din förrädiska skalle, så att den aldrig mer skall orda hvarken om krig eller fred.

— Så, du vill inlägga ännu mera ära? Jag tycker du skulle skördat nog af den sorten, då du för att bibehålla en orättmätig konung på Pohlens thron och för att hindra ryska Czaren att hyfsa sina undersåter, har utarmat ditt fädernegods och låtit din syster svälta.

Likt ett ilsket barn i strid med en starkare motståndare, vände Henrik sitt anfall emot den ömtåligaste punkten hos sin fiende och der han således djupast borde kunna såra honom. Han

vann sitt ändamål. Carl erinrade sig de vanskötta obesådda fälten han ridit förbi på Beneborgs egor; han kastade en blick på de dåliga möblerna i rummet, — hvartill anledningen nu framstod för honom i en förskräcklig klarhet; — och en obeskriflig fasa bemäktigade sig hans ädla sinne vid den föreställningen, att han, som bort vara sin systers stöd, i stället hade låtit henne *svälta* och under långa år kämpa med fattigdomen för hans skuld. Hans träta med Henrik var i ögonblicket glömd, ty Henrik var en alltför obetydlig fiende för att kunna underhålla hans harm, då han fått något allvarsamt att tänka på, och han fäste i stället en ödmjuk, om förlåtelse bedjande blick på Gunhild, i det han med darrande röst utropade:

— Gud! har du svält, Gunhild? Det visste jag aldrig; men jag borde hafva anat det. Jag har ju icke sett om dig på tio år!

Henrik hade i hettan af sin vrede öfver att se sig behandlad med förakt inför Gunhilds ögon, hvarken besinnat det nästan oädla i ett sådant sätt att afväpna sin fiende eller att han derigenom yppade den hemlighet, som Gunhild icke för sitt lif velat låta komma till hennes broders öron.

— Fy Henrik! — utropade hon och såg på honom med ett uttryck af ovilja, hvaruti han läste sin kärleks dödsdom. Derefter tryckte hon sig intill sin broders bröst, vände sitt af skönhet strålande ansigte emot honom och sade med tårar i ögonen:

— Ser jag då utsvulten ut? Men tror du icke, att också jag, om det behöfdes, skulle med glädje kunna lida något för konungen och dig?

Carl nöjde sig likväl icke med denna förklaring, utan gjorde sig genom frågor så väl till Gunhild som fröken Kerstin fullständigt underrättad om deras lefnadssätt under hans frånvaro, och då uppdagades det, att de verkligen mången gång skulle hafva svält, om icke Henrik på det mest grannlaga sätt hade skaffat dem deras förnödenheter. I välvilja förbyttes derigenom Carls oblida sinnelag emot honom och tacksamheten tog lika snart ut sin rätt öfver Gunhilds ovilja; men likväl för sent, att Henrik deraf skulle få någon tröst; ty han hade oförmärkt, med krossadt hjerta, gått sin väg, straxt efter Gunhilds utrop: Fy Henrik!

För att bereda Gunhild någon slags ersättning för de försakelser hon emedlertid måst un-

derkasta sig, tillbjöd nu Carl henne att resa med honom till Christinehamn, dit han snart måste återvända för att inställa sig bos konungen, som i denna lilla stad tillbringade några månader jemte sin syster och svåger med hela deras hof. Visserligen erbjödo sig många svårigheter för verkställandet, såsom brist på en utstyrsel, deruti en fröken Rosenfelt kunde visa sig till hofs, och framför allt, att hon skulle taga in och bo i Christinehamn hos en aflägsen slägtinge, den hon alls icke kände; men hvad betydde allt detta emot nöjet för en ung flicka att få se verlden och för en ärans entusiast att få se Carl den tolfte.

Resan blef sålunda besluten och alla anstalter dertill vidtagna med den möjligaste skyndsamhet. Gunhild, så hänryckt hon var öfver sin lycka, öfverlemnade sig icke åt någon overksam förtjusning. Hon uträttade icke allenast hvad som förut borde ske hemma, utan uppgjorde äfven hela planen för resan med en klokhet, som kom Carl att förklara det hon var begåfvad med en verklig fältherreblick. Detta kom så mycket bättre till pass, som Carl icke var af någon förutseende natur. I krig upptog den närmaste fien-

den hela hans uppmärksamhet och i fred bråkade han sällan sin hjerna med några slutsatser. Liksom Carl var för Gunhild den första man, så var hon för honom den första qvinna, för hvilken han, efter sin moders död, hade känt någon ömmare känsla. Hennes eldiga känslors heliga låga och hennes öfverlägsna förstånd ingåfvo honom en vördnad, som han just hade svårt att förklara sig. Deras själar blefvo helt och hållet införlifvade med hvarandra under de två dagar Carl dröjde på Beneborg innan han reste bort med sin syster. Hon ville taga afsked på Stjernholm, men då hon icke kunde förmå sin broder att följa med dit, tyckte hon det vara bättre, att ingen kom, än att hon gick ensam.

Fröken Kerstin stannade qvar för att se om huset och de enda afbrott hon fick i sitt enformiga lif, var att Lennart understundom kom och berättade för henne om slaget vid Krasnacut.

Emedlertid gick Henrik drömmande i Stjernholms trädgårdar eller stirrade medvetslöst på gobelins-tapeterna i sin faders salar, med natt i sitt hjerta. Och ingen natt är så mörk, som ynglingahjertats sorg, då det förtviflar om sin första kärlek, ty det har ännu icke lärt sig att

ersätta sin förlorade sol med några halflysande lampor. Den första kärleken är den sista barnsligheten, ty endast barn kunna hafva hela sin själ uppfylld af en enda fröjd eller en enda smärta. Lyckliga de som kunna vara barn till sin lefnads slut!

På länge vågade icke Henrik åter besöka Beneborg och då han slutligen en dag, oemotståndligt dragen af sin tärande längtan, med tvekande steg begaf sig dit, så var Beneborgs ros borta.

Gunhild hade lemnat honom utan afsked, och de sista ord han hört af hennes läppar voro: Fy Henrik.

Underliga tankar uppstodo i ynglingens hufvud. En känsla af manlig stolthet började resa sig för första gången i hans inre, och efter många strider med sig sjelf, fattade han det beslut att bekämpa sin kärlek till en qvinna, som så litet värderade offret af hela hans hjerta, att hon icke en gång märkte det, och som så litet var tacksam för att han egnat hela sitt lif att utforska hennes minsta önskningar, att hon kunde lemna honom, kanske för alltid, utan att säga honom ett ord; men Henriks kärlek var list'gare

om också icke starkare än han sjelf. Han gick nu till sin fader och begärde att få resa till Christinehamn, såsom han sjelf trodde, endast för att få tillfälle att visa Gunhild, att han icke mera älskade henne. Fadren var icke svår att öfvertala och inom få dagar var äfven Henrik utrustad till resan.

III.

Det första äfventyret.

»Här passerade ett farligt tillbud, som lyckades bättre än första ämnet och anseendet var.»
NORDBERGS Carl XII:s historia.

Det var en mild dag i medlet af Mars, då lätta strömoln med spridda men stora snökorn sakta tassade sig fram öfver den ödsliga skogen, och luften förenade uti sig allt det dystra, som anblicken af en döende alltid ingifver, äfven om det är en fiende — såsom den nordiska vintern, och allt det vemodsfulla, som tanken på det långa afståndet från en kär vän uppväcker, äfven om vi äro så säkra på att han en gång skall återkomma, som vårt hopp är på våren.

På en smal skogsväg, som letade sig fram genom den otillgängliga marken, ej långt från Christinehamn, färdades tvenne ryttare i sakta mak. Den ena var Henrik, som satt försjunken i sina tankar och insvept i en vid slängkappa,

under hvars veck, vid den lifliga gångarens rörelser, då och då framskymtade en rikt broderad rock och dyrbart inlagda vapen. Den andre, hvars drägt utmärkte tjenaren, hade väl en trögare häst, men var sjelf i stället så mycket lifligare. En orubblig gladlynthet syntes hvila öfver hans fryntliga medelålders anlete och lik en lekfull hundvalp försökte han alla upptänkliga medel att få sin unga herre att dela hans munterhet. När detta likväl icke ville lyckas, vände han sig med mera framgång, men också med mera handgripliga medel till sin häst, för att åtminstone upplifva honom, eller också sysselsatte han sig med att uppfånga med munnen den nedfallande snön. Egentligen var Måns, så hette Henriks följeslagare, kammartjenare hos hans fader, hvilken af fruktan för Henriks oerfarenhet hade uppdragit åt denne sin gunstling att tjena sonen icke blott såsom dräng utan ock med goda råd. Deraf kom hans något förtroliga sätt att umgås med sin herre, som dock allt ifrån resans början ådagalagt, att han icke i sjelfva verket erkände någon mentor, oaktadt Måns' på afstånd gjorda påminnelser, huru han många gånger burit Henrik såsom barn på sina armar.

Allt som resan nalkades sitt mål trängdes de djupare känslorna i Henriks hjerta mer och mer i bakgrunden för bekymren och föreställningen om huru han skulle taga sig ut vid sitt inträde i brännpunkten för Sveriges politiska och krigiska förhållanden, der hans tänkesätt manade honom att sluta sig till konungens mäktiga motparti, som i hemlighet verkade nästan under dess egna ögon. Att förena sig med ett sådant parti var att spela ett högt spel och Henrik förutsåg, att han i detta afseende skulle möta svårigheter och faror, som kunde sätta en mera verldserfaren man än han i förlägenhet.

Midt under dessa betraktelser hördes hastigt bakifrån steg af en häst och inom några ögonblick voro de båda ryttarne upphunna af en man med allonge-peruk, iklädd en lång räfskinnspels samt ridande på en liten snällfotad fuchs med kortklippt mahn.

— Guds fred! — sade han med en vänlig, behaglig röst, — ämnen j eder till Christinehamn, så tillåten mig att göra sällskap; ty jag älskar icke att rida ensam i skogen, isynnerhet som det snart börjar skymma.

— Är skogen då osäker? — frågade Henrik

med en höflig helsning, ehuru han ingalunda fann det angenämt, att af en obekant blifva störd i sina drömmar.

— Icke så vidt jag vet, — svarade mannen i räfskinnspelsen; — men ensamheten framkallar faror i inbillningen, då man deremot endast ser de verkliga om man eger sällskap, vore det också blott af ett barn eller hund.

— Hvarför är ni icke då lika nöjd med sällskap af er häst? — invände nu Måns med en spetsfundig mine.

— Derföre att hästen har en ännu räddare inbillning än menniskan, hvilket hunden icke har. En häst är aldrig så vacker som då han är rädd och har sitt försvar i bakbenen, som han icke kan använda förr än han är vänd till flygt; deraf kan man se att det är hästens natur att vara rädd; men hunden deremot blir ond på allting ovanligt, och förlorar hela sin skönhet då han blir rädd, emedan det icke tillhör hans natur.

Henrik betraktade närmare sin nya följeslagare, som var så färdig att inlåta sig i grundliga undersökningar med obekant folk. Han tycktes icke vara mycket mera än trettio år, ehuru det djupt tänkande och till en del fårade

ansigtet bar uttrycket af en äldre man, men tillika af mycken tillgänglighet och lugn.

— Det är med olika menniskor, såsom med olika djur, — fortsatte Henrik, — några hafva af naturen ett mod, som andra sakna, utan att det kan tillräknas hvarken den ena eller andra såsom förtjenst eller fel.

— Han tigger för sin sjuka mor, — mumlade Måns för sig sjelf, som kände Henriks svaga sidor.

— Så är det med det naturliga modet, — svarade den främmande, men öfver sitt andliga eller moraliska mod är hvar och en menniska sjelf herre.

— Huru menar ni?

— Jag menar att ingen rår för, om hans nerver känna en starkare ryckning vid ett skott eller om blodet sammanpressas häftigare emot hjertat vid en hastigt påkommande fara; men detta behöfver icke inverka på den fria viljans bestämmande af våra handlingar; och just det, som egentligen är orsaken till räddhågan, nemligen en liflig inbillning, är också det, som lemnar bästa medel till räddhågans öfvervinnande.

— Det kan jag icke rätt fatta.

— Jo, låt inbillningen rätt föreställa sig faran, men lemna den tillfälle att gå litet längre och jemväl föreställa sig farans följder. I de flesta fall skall det då visa sig att dessa äro mindre än följderna af min rädsla och att om jag äfven antager faran såsom verklig, så är hon icke så fruktansvärd, som hon först synes. Det svåraste en fara kan medföra är döden. Nåväl, icke fruktar man i allmänhet döden så mycket. Hvarje menniska vet, att hon skall dö, utan att det inverkar på hennes goda lynne, och det gifves ingen passion, för hvilken icke äfven den fegaste menniska utsätter sig för döden. Det naturligaste modet består deruti, att man icke alls har någon känsla för faran, ty räddhågan består uti en obestämd aning; men det andliga modet vet att öfvervinna räddhågan genom att göra denna aning till ett bestämdt medvetande.

Henrik fann denna lärdom värd att läggas på minnet och började finna behag i den obekantes samtal, ehuru det understundom föreföll honom besynnerligt. Deras bekantskap syntes ömsesidig, ty det dröjde icke länge förrän denne sade, att han redan från första ögonblicket känt sympati för Henrik; men då Henrik yttrade att

han kände ingenting så oförklarligt som sympatiers och antipatiers upphof, så fick han till svar:

— Ingenting kan likväl vara enklare. Sympati och antipati är ingenting annat än den andliga luft som omgifver hvarje menniska och som en likartad eller olikartad älskar eller flyr, liksom hunden uppfångar lukten af sin like, men flyr den af en varg. Deraf kommer det sig ock, att då vi komma till ett ställe, känna vi liksom på sjelfva luften om vi skola trifvas eller icke.

Henriks dräng red nu litet närmare intill Henrik på andra sidan och hviskade honom i örat:

— Jag fruktar att det icke hänger alldeles rätt ihop med den mannen. Jag börjar verkligen känna en slags antipati för honom; jag tycker han luktar litet räf, antingen det nu är hans andliga luft eller det kommer ifrån hans skinnpels.

— Hvarje menniskas väsende, — fortfor denne, — gestaltar sig dessutom i så olika figurer, och endast de, som hafva någon sida öfverensstämmande, kunna trifvas tillsammans. Ert väsende har väl ännu icke fulländat sin form, ty den tredje sidan i triangeln fattas, men då de två äro gifna och vinkeln emellan dem bestämd,

så kan den tredje icke blifva på mera än ett sätt. Det återstår endast att hon i erfarenheten verkligen uppdrages.

— Det vore roligt att höra, — yttrade Henrik, — hvaruti de två gifna sidorna i mitt väsende bestå.

— De bestå, hos er såsom hos andra, i *känsla* och *tanke*, men ni finner att af de båda sidornas lutning emot hvarandra bestämmes storleken af den tredje, som är *handling*.

— Nå men hvad är ni sjelf då för en figur? — frågade Måns, som var en något studerad man. — Är min herre en trehörning, så lärer väl ni vara enhörning, eller någon annan dylik figur.

— Jag har flera hörn än du tror, — svarade mannen utan vrede; — men du sjelf, min vän, och ditt förstånd äro två paralella linier som aldrig råkas, om de än oändligen utdragas.

Nu grep sig Henrik an och efter att hafva sagt sitt eget namn, frågade han den obekante hvem han var, samt fick den upplysning, att han hette Svedenborg och var assessor i Bergs-Collegium, stadd på en resa i bergslagerne, samt att han ämnade uppehålla sig någon tid i Chri-

stinehamn, under hvilken tid han vänligt erbjöd Henrik sin tjenst.

Just som de tre ryttarne kommo ur skogen till början af den slätt på hvilken Christinehamn är belägen, blefvo de varse en annan större skara af ryttare, som utan att följa någon väg i starkt galopp nalkades åt det håll, harifrån Henrik och hans följeslagare anlände.

— Det är konungen med sitt följe, — sade Svedenborg och i detsamma ropade till honom den främste af de ridande:

— Välkommen assessor Svedenborg, det var roligt att återse er. Jag har mycket att tala med eder. Följ med oss till staden.

Henrik igenkände nu, efter porträtter, Carl den tolfte uti den herkuliska gestalten med blå rocken utan kappa. Det enda, som icke motsvarade hans föreställning, var det på sidorna grånade håret och den temligen fetlagda kroppens något framlutade ställning. Bland de öfriga igenkändes hertigen af Holstein på sin ungdom och arfprinsen af Hessen på sin röda väst och sin lilla knubbiga figur.

Sedan de kommit intill hvarandra, fortsatte konungen:

— Jag har gjort några förbättringar i mitt förslag att göra åttan till första decimalen i stället för tian, som jag vill underställa era anmärkningar.

— Det väcker min beundran, — svarade assessorn, — att Eders Maj:t under sina höga regeringsomsorger finner tid öfrig att jemväl sjelf omedelbart gagna vetenskaperna.

— Intet smicker. Den som icke har några insigter i matematiken är icke mera än en half menniska. Hvem är det ni har i ert sällskap, som sitter och nästan darrar af köld i sin stora kappa?

Henrik, som hörde dessa ord, rodnade ända upp till hårfästet. Hans första tanka var att kasta bort kappan, men han påminde sig sin broderade rock och skämdes nästan ännu mera för att visa den, då han såg konungens enkla drägt. Han svepte i stället kappan ännu tätare omkring sig för att dölja sin förlägenhet och fäste ögonen på marken.

Emedlertid svarade Svedenborg:

— Det är en ung Burguer von Ritterstein, som kommer för att erbjuda Eders Majestät sin tjenst.

— Det är icke min tjenst den slägten söker, — mumlade konungen och höjde på läpparne upp emot näsan, hvilket var ett verldsbekant tecken på hans ovilja. Derefter vände han sin häst emot staden och gaf Svedenborg tecken att följa bredvid sig.

Henriks ystra häst hade redan gjort upp ett slags kamratskap med Svedenborgs och ville nu komma fram i samma linea. Den skicklighet hvarmed Henrik, oaktadt han var invecklad i sin kappa och höll hatten i ena handen, visste att styra honom och sätta sig efterst i tåget, utan att stöta emot någon annan på den trånga vägen, tilldrog sig allas uppmärksamhet, och prins Fredrik af Hessen yttrade till sin granne, hörbart äfven för Henrik:

— Det ser ut att vara en rätt fiffig ung man den der.

För öfrigt tog ingen den ringaste befattning med honom, utan man lät honom med sin dräng hållas på ett litet afstånd efter det öfriga tåget.

Att detta lilla uppträde icke egnade sig att vända Henriks sinne till hängifvenhet för konungens person, var så mycket mera naturligt, som han genom sin hela uppfostran och sina förut

fattade tänkesätt var böjd snarare för motsatsen. Emedlertid kände han alla dessa sina tänkesätt förstummade genom Carl den tolftes blotta närvaro. Den enda tanke, som i början redigt framställde sig för honom, var att han såg framför sig den man, som af hela Europa erkändes ega det oböjligaste mod, den största moraliska styrka och den renaste dygd, som kanske någon tids historia kunde uppvisa, och obeskrifligt pinsamt och nedtryckande var för Henrik medvetandet att hafva gjort ett ofördelaktigt intryck på denne man. Förgäfves sökte han lifva sitt sjunkna mod med påminnelsen om den lilla artighet om sig, han hört från prins Fredriks läppar. Den stjernan lyste för matt för att märkas bredvid Carl den tolfte. Under hela tiden såg han konungen inbegripen i ett lifligt samtal med Svedenborg och detta föreföll honom så mycket mera sällsamt, som han blifvit lärd att anse Carl den tolfte för en rå krigare, hvilken icke egde intresse för någonting annat än kulor och svärdsklang, och assessorn såg på intet vis krigisk ut.

Då de anlände till sjelfva den lilla staden Christinehamn, föll det konungen in att rida öfver den tillfrusna ån, som löper tvertigenom sta-

den, ehuru den sena årstiden och den blida väderleken bort gifva anledning till farhåga för isens osäkerhet. Också voro icke de främsta utkomna midt på ån, förr än isen brast under fötterna på den unge hertigen af Holsteins häst, så att både häst och karl nedstörtade i vattnet. Konungen, som red närmast intill, hoppade genast af sin häst och räckte hertigen handen, innan han hade sjunkit ned, samt lyckades att få honom upp på isen, men nedföll i detsamma sjelf i den öppna vaken. Nu blef det en uppståndelse. Några hade all möda att hålla sina skrämda hästar, andra hoppade af för att skynda till konungens hjelp. De voro likväl alla på något afstånd och måste, i anseende till den svaga isen, nalkas försigtigt och långsamt, så att innan någon af dem hann fram, hade Henrik, som litet längre fram vid stranden märkt en lång stång liggande, gifvit sin häst sporrarne och skyndat efter densamma. Derpå hoppade han af hästen och sköt hastigt stången framför sig på isen ända till konungen, som genast fattade uti den och ropade med fullkomlig kallblodighet åt Henrik att skjuta stången tvert öfver vaken, så att den hade stöd under båda ändarne. Sedan detta blifvit verk-

ställdt, och han befallt, att ingen fick komma honom vidare till hjelp, arbetade han sig med lätthet sjelf upp och stod åter oskadd på den säkra isen.

Både konungen och hertigen hade kommit upp på Henriks motsatta sida och voro således komna öfver sjelfva strömfåran. De som, bland de öfriga, icke redan af sina skrämda hästar blifvit öfverförda på samma sida, redo nu utan betänkande dit och förenade sig alla med konungen, samt lyckades att jemväl hjelpa upp hertigens häst, som ännu låg i vattnet. Henrik ensam var qvar på andra sidan och begaf sig till land för att återfå sin häst, som Måns emedlertid tagit till vara.

Konungen steg till häst, men höll stilla, synbarligen för att invänta Henrik och tacka honom för hans hjelp. Henrik ämnade också först verkligen begifva sig öfver, då han såg detta, men nu först rann det honom i sinnet, att isen gifvit påtagliga bevis på sin osäkerhet och det felades honom mod att trotsa faran; men han kände också i hela sin vidd det förödmjukande i den tanken, att visa rädsla i ett ögonblick, då Carl den tolfte och rikets yppersta hade sina

blickar fästade på honom. Han försökte derföre att bemanna sig och ville göra tillämpning af Svedenborgs lärdom, att framhålla rädslans följder för inbillningen såsom en motvigt emot faran. Denna jemförelse ledde likväl i detta fall icke till något annat resultat, än att han skulle våga sitt lif utan något egentligt ändamål, blott för att icke synas rädd. Om således hans mod icke härigenom stärktes, så minskades åtminstone hans egen blygsel öfver att han saknade det, och det var till och med nästan med en slags belåtenhet med sig sjelf, som han vände hästen från ån och följde stranden, utan att låtsa märka det konungen väntade.

Men Måns hade i stället ögonen tillbaka, för att se hvad det kungliga herrskapet tog sig till.

— Kungen sitter allt och grundar på om vi skola komma efter, — sade han; — men om han skulle fråga mig, så skulle jag svara: nej Eders Majestät det är inte årstiden att bada ännu. Se så, nu bär det af upp åt land. Lycka på resan. Den som skall flänga med de der, han får minsann veta af att han lefver. Lilla assessorn, han kom öfver ån han, utan att han ville det; men hans märr ville och dermed gick det.

Inkommen i staden fann Henrik snart reda på sin bostad, samt den bonde, som var skickad förut med hans saker. I anseende till det myckna folk, som då var samladt i Christinehamn, hade han endast kunnat få en liten dålig vindskammare, med ett sluttande golf och ett otätt fönster, i den ena ändan af staden. Här inrättade han sig emedlertid på bästa sätt och fann sig slutligen rätt väl, synnerligen derföre, att denna kammare utgjorde hans eget hem, en känsla hvaraf han nu för första gången kom i erfarenhet.

Då han kommit sig i ordning var redan natten förhanden och Henrik gick till hvila, utan att samma dag gå ur sitt rum. Resans händelser föresväfvade honom länge i början med oordnad häftighet, men föreföllo allt efter som de af tanken hunnit uttömmas allt mer och mer betydelselösa och likgiltiga till dess han ändtligen föll i en god sömn.

IV.

Prinsessans fest.

»Midt under de häftigaste krigsanstalterna var konungen en temmeligen tid i Christinehamn under början af året 1718 uti glättigt umgänge med hela den kungliga familjen och hofvet.»

Handl. rörande Skandinaviens historia. Del. VII.

Följande dagen skulle prinsessan Ulrika Eleonora gifva en liten fest, hvilken konungen lofvat att bevista. Den rymligaste sal som fanns i staden att tillgå hade derföre för tillfället blifvit prydd med mycken omsorg, bland annat med en transparent, föreställande på ena sidan konungens namnchiffre med en kunglig krona och tvenne palmqvistar samt bredvid på andra sidan en myrtenkrans, likaledes under en kunglig krona, innefattad i kärleksknutar och med det latinska ordet *Optatur* inuti. Midt emellan de båda kronorna var anbragt devisen *Makalös,* hvilken med dess bekanta dubbel-mening jemte allt det öfriga skulle

beteckna huru lifligt man önskade, att konungen ville välja sig en gemål.

Redan klockan half sex på aftonen började gästerna samla sig och bland dem var äfven Henrik till sin egen icke ringa förvåning. Damerna grupperade sig i hörnen och invid väggarne, der endast några få af de så kallade spratthökarne syntes ega mod att nalkas och tilltala dem. Henriks öga upptäckte dock snart Gunhild, hvars strålande skönhet ådrog sig nästan allas blickar. Det var dessutom någonting i hennes klädsel, som genast måste fästa uppmärksamheten. Hon hade nemligen icke pudradt hår, ehuru i öfrigt uppsatt efter tidens mode, och icke sminkade kinder. Hvilken annan, som tillåtit sig dessa afsteg från allmänna bruket, skulle fått ett sjukligt utseende och en matt färg, men Gunhilds glänsande mörka hår och hennes skära, blomstrande hy voro af en så hänförande natur, att ingen kunde förneka deras företräde framför alla konstens hjelpmedel. Också hördes från herrarne endast utrop om hennes skönhet, under det att samma medgifvande af damerna var uppblandadt med mången bitter anmärkning om det behagsjuka i hennes tilltag.

Under det Henrik, sorgfälligt döljande sig för hennes blickar, stod försjunken i hennes betraktande och lät alla vackra föresatser om sin kärleks afsvärjande flyga sin kos, den ena efter den andra, kände han ett lätt slag på sin axel och fann bredvid sig en medelålders man med en ståtlig växt, en furstlig hållning och ett manligt skönt ansigte, som tillika uttryckte mycken slughet. Henrik hade i första ögonblicket svårt att igenkänna honom, men påminte sig snart grefve Arwid Horn, som han sett för några år sedan hos sin fader.

— Så har då min vän Burguer, — sade gref Horn vänligt, — ändtligen låtit er flyga ur boet. Det är längesedan jag uppmanade honom dertill.

— Min far uppmanade mig att ställa mig så snart som möjligt under eders excellens beskydd; men han trodde icke att ni skulle befinna er här.

Gref Horn drog sig litet afsides innan han svarade, liksom för att gifva plats åt några ankommande damer.

— Nej han kunde väl icke tro, att jag sjelfmant skulle sticka mitt hufvud i lejonets gap.

— Öppnar väl lejonet sitt gap mot andra än sina fiender?

— Det »makalösa» lejonet handlar icke såsom andra. Hela verlden vet, att jag, den fordna gunstlingen, mottogs i Ystad, efter en flerårig skiljsmässa, med de enda orden: »Ni har blifvit ett hufvud högre, sedan jag såg er sist, gref Horn.» Hvar och en som kan öfversätta lejonspråket på svenska, vet att dessa ord betyda, att jag bör göras ett hufvud lägre.

— Det kan icke vara möjligt.

— Det var likväl jag, som räddade hans krona, genom att åtskilja ständerna, som umgingos med djerfva planer; men derföre, att jag icke ville låna mig till ett verktyg att utkrama den sista blodsdroppan ur fäderneslandets invånare för att i förbund med otrogna turkar föra orättmätiga krig, derföre är mitt hufvud förverkadt.

— Men fly då, medan tid ännu gifves.

— Nej aldrig. Jag har handlat efter mitt samvete och skall tåligt afbida mitt öde. Döden fruktar jag icke och önskar blott att icke öfverlefva mitt olyckliga fädernesland.

Henrik kände sig med värma dragen till en man, hvars handlingssätt han ansåg hvila så väl

på de ädlaste bevekelsegrunder, som det mest sjelfuppoffrande mod.

— Konungen skall aldrig våga tillfoga er något ondt, — yttrade han med häftighet.

Med synbart välbehag öfver Henriks sinnesstämning, svarade gref Horn:

— Tala sakta min vän; men hvad tror ni, att konungen icke skulle våga? Det har hittills endast fattats honom ledighet att utrota så väl mig, som flera andra, hans och fäderneslandets uppriktiga vänner. På hans mildhet i sådana fall är Patkull ett talande exempel.

— Men detta olyckliga krigs utgång, skall snart visa äfven för honom sjelf, att endast de som tillstyrkt fred hafva menat uppriktigt.

— Det var äfven länge mitt hopp, som jemväl var på vägen att uppfyllas; ty alla tillgångar voro uttömda och nödvändigheten skulle då hafva stäfjat äfven den mest obändiga håg; men olyckan förde då i hans väg en man, som med åsidosättande af alla moralens bud, och utan någon tillgifvenhet för ett land, som icke var hans, visste att med jernskrapa hopsamla de sista skärfvarne i riket, och således göra det möjligt att nedstörta hela riket i den afgrund, på hvars brant det så

länge vägt. Denne man är Görtz. Hans lif är fäderneslandets död; men han kan icke få sin död så länge en annan lefver.

Dessa sista ord uttalade Arwid Horn med en illa qväfd häftighet och en hämndgirig blick, men han sansade sig genast och fattade Henrik i handen.

— Ni är icke den som misskänner min ifver, om ni fått en gnista af er ädle faders tänkesätt. Om några oförmodade händelser skulle inträffa, så räkna på mig, såsom er och fäderneslandets vän.

Derefter lemnade han Henrik och gick för att emottaga prins Fredrik och prinsessan Ulrika Eleonora, hvilka nu just inträdde i salen.

Grefve Horns rörelser denna afton voro dock alla noga bevakade, och hans lifliga samtal med den nykomne ynglingen väckte en icke ringa uppmärksamhet. En och annan hade till och med uppsnappat några ord af samtalet. De löpte från mun till mun, förstorade, såsom vanligen plägar ske, och i den nästa polisrapport, som afgafs till konungen, var Henrik noterad såsom ganska starkt misstänkt för förrädiska stämplingar.

Emedlertid hade Horn kanske aldrig förvärfvat en uppriktigare anhängare än den han genom detta samtal vunnit uti Henrik, som redan började öfverlägga med sig sjelf, huru långt man kunde vara skyldig att drifva lydnaden för konungens vilja, tvärtemot ens egen öfvertygelse om det allmänna bästa. Såsom vanligt, uti filosofiska undersökningar af detta slag, stannade han ungefär der som han började, men en god stund hade emedlertid derunder förflutit, innan han erinrade sig, hvar han för tillfället befann sig. Så snart han gjorde detta, skyndade han sig att uppsöka Gunhild, sedan fruntimmer och herrar nu blifvit något mera blandade om hvarandra. Han fann henne helt och hållet upptagen af en liten artig herre, som vid närmare påseende var ingen annan än sjelfva prins Fredrik. Henrik kunde således icke gå fram och helsa på henne förr än prinsen lemnade henne, och det tycktes han icke vara sinnad att göra så snart. Hans ögon spelade så lifligt, att de väl hade kunnat väcka svartsjuka hos en mera om sin framgång säker älskare än Henrik, hvilken likväl kände sig något lugnad deraf, att Gunhilds ansigte endast uttryckte en underdånig vördnad och uppmärksamhet, men

alls icke strålade med den glans, som han visste att det kunde ega, då hon var lifvad af något som hon verligen tyckte om.

Ändtligen hördes ett sorl; man ropade: konungen kommer, och alla makade åt sig.

Carl den tolfte inträdde i sin vanliga drägt, men tycktes något förlägen för det myckna fruntimmerssällskapet. Han gick fram till sin syster och kysste henne på handen, samt sade:

— Mon Coeur har fuller skäl att vara ond på mig, som kommer så sent; men jag har haft så mycket att beställa, att det varit mig omöjligt att komma förr.

Prinsessan, som i sitt yttre hade ingenting utmärkande, svarade vänligt och underdånigt, men utan behag:

— Vi få vara tacksamma för hvarje ögonblick vi få se Eders Majestät. Måtte min älskade käre broder snart utkora sig en gemål, så kunna vi stackars fruntimmer sedan få någon, som bättre kan föra vår talan.

— Ingen kan göra det bättre än Mon Coeur; men såsom jag sagt, jag har i dag haft många bref, som skola afgå till arméen, och har icke

kunnat komma förr; hvarföre jag hoppas att Mon Coeur ville denna gången ursägta mig.

Så stod den stolte konungen och gjorde afbön i omständliga ordalag inför sin syster för en obetydlig försummelse, mest, såsom det tycktes, för att slippa ingå i samtal om allvarsammare ämnen. Prinsessan visade honom derpå sinnebilderna på väggen och bad att de icke skulle tala förgäfves. Carl, som framförallt gerna velat undvika detta ämne, blef slutligen nödgad till ett svar:

— Jag har länge tänkt att gifta mig; men de ständiga krigen hafva hittills hindrat mig att välja en gemål efter mitt sinne; ty jag vill veta hvem jag får, så att jag sedan kan vara belåten med henne.

Samtalet fortsattes en stund emellan de båda syskonen vänligt, men endast om likgiltiga saker och något egentligt förtroende syntes icke ega rum dem emellan. Konungen tycktes snarare rätt nöjd, då han fick vända sig till några andra kringstående. Han märkte snart Henrik och gick genast till honom, samt fäste på honom en genomträngande blick, i det han sade: — Tack för det ni hjelpte mig ur vattnet i går; men

hvarför kom ni icke öfver ån, så att jag fick tacka er straxt?

Henrik, hvars obenägenhet emot konungen stigit till sin höjd genom det sista samtalet med gref Horn, öfvervann just derigenom den förlägenhet, som eljest ofelbart skulle bemäktigat sig honom, då den fruktade hjelten för första gången talade honom till. Han svarade frimodigt:

— Derföre, Eders Majestät, att jag såg en bro öfver ån ett litet stycke längre upp, och jag trodde mig bättre kunna använda mitt lif till Eders Majestäts tjenst än att äfventyra det på svag is.

— Hvad det beträffar, så borde ni varit öfvertygad, att vi i vår tur skulle lemnat er samma hjelp, som ni oss. Emedlertid är jag nöjd med ert uppförande; ni var icke rädd för isen, då det kom an på att hjelpa upp en menniska och ni har haft mod nog att visa för mig, det ni var rädd, då något mod icke behöfdes. Assessor Svedenborg har berömt era kunskaper. Jag utnämner er till page hos mig, och då krigsrörelserna börja, skall ni få ordres att inställa er.

Under det konungen talade detta, plockade han med fingrarne sönder Henriks fina broderade

manchetter, hvilka han ansåg för ett onyttigt plagg, och vände sedan den alldeles förbluffade ynglingen ryggen, utan att gifva honom tillfälle, hvarken att aflägga några tacksägelser eller hvad kanske mera varit i Henriks sinne, att förklara det han saknade all håg för den militäriska banan. Det låg likväl ett ädelmod i konungens handlingssätt att vilja fästa Henrik vid sin person för att belöna en liten tjenst, oaktadt alla omständigheter i öfrigt tycktes utvisa, att Henrik icke behagade honom, hvarken i och för sig sjelf eller genom sina slägtförhållanden. Och ehuru Henrik inom sig hyllade grundsatser, som ålade honom att ogilla så godt som hela konungens regering, så var han likväl fördomsfri nog att kunna till sitt rätta värde uppskatta allt ädelt, äfven hos en motståndare, och en lifligönskan gjorde sig gällande hos honom att icke göra sig någonting sådant ovärdig. Borde han väl då mottaga en plats, på hvilken konungen företrädesvis egde rätt att vänta förtroende och tillgifvenhet? Men hvad skäl skulle han väl finna för att undanbedja sig en sådan ynnest? Dessa tankar stormade inpå honom och hindrade honom ännu länge att helsa på Gunhild, och då han ändtli-

gen ville göra det, råkade han ännu värre ut än förra gången. Nu var det konungen sjelf, som talade med henne.

Konungen, som gerna ville vara höflig emot fruntimren, men hade mycket svårt att hitta på hvad han skulle säga dem, fick se Gunhild, hvars enklare hufvudklädsel behagade honom. Han gick derföre och sade henne en liten artighet öfver att hon icke följde den utrikes ifrån hemtade förskämda smak, som i allmänhet gjort sig gällande och önskade att flera ville följa hennes exempel, liksom han sjelf sökt att införa opudradt och kortklippt hår bland karlarne.

Sedan han sagt detta, tyckte han sig också hafva uppfyllt all rättfärdighet och såg sig redan om efter någonting annat. Gunhild svarade heller ingenting, men ur hennes blick lågade en tacksamhet och hängifvenhet, hvaraf hennes ansigte förklarades så som Henrik ännu aldrig sett det. Han skulle föredragit att vara föremål för en sådan blick framför alla verldens skatter. På konungen gjorde den dock intet intryck, utan han vände sig likgiltigt till prinsessans hoffröken Emerentia Düben, med hvilken han hade lättare att komma sig före, dels emedan han kände

henne af gammalt och dels derföre att hon förstod att sjelf underhålla samtalet.

Nu vågade sig Henrik fram till Gunhild, men hon hvarken såg eller hörde. »Carl den tolfte har talat vid mig och berömt mig,» var hennes svar på Henriks helsning.

— Nå ja, detsamma har han gjort med mig, — svarade Henrik litet förtretad; — men det hindrar mig icke, att komma ihåg dig Gunhild.

— Förlåt mig Henrik. Jag har icke bemött dig så som du förtjenat; men lita på, att jag i mitt hjerta är tacksam för allt hvad du varit för mig. Men en sak Henrik, tjena din ädle, herrlige konung troget, troget Henrik; minns du, att du aldrig plägat neka din Gunhild, hvad hon riktigt hjertligt bedt dig om.

Härvid stego tårarne henne i ögonen och hon räckte sin af rörelse darrande hand åt Henrik, som sjelf nästan var färdig att falla i tårar. Ehuru han alltförväl insåg, att Carl den tolfte hade mera del än han sjelf i Gunhilds upprörda sinnesstämning, så genomströmmade honom likväl en salig känsla vid denna vänskapsbetygelse, som var nästan den första han påminte sig hafva

erhållit af Gunhild i uttryckliga ord, och i den delen gick hans minne långt nog tillbaka.

— Så troget jag kan, Gunhild, vill jag tjena min konung, — svarade han rörd; — men kom också du ihåg, att man måste mera tjena Gud än menniskor. Och låt mig säga dig än ett ord, Gunhild, ett varnande ord ur djupet af mitt hjerta, som du vet menar dig väl. Jag känner betydelsen af din minsta blick och förstår att läsa uti djupet af din själ. Jag har i dag skådat någonting i dina ögon, som jag der aldrig förr har skådat. Låt icke din beundran, din vördnad föra ditt hjerta med sig — i olyckans afgrund. Älska fritt din konung, Gunhild, såsom undersåte, men älska icke Carl den tolfte, såsom qvinna. Vakta ditt hjerta, medan tid är, ty hvad skulle väl eljest blifva af dig!

— Du yrar Henrik. Eller huru kan du tro mig nog vansinnig att höja mina ögon till verldens oförlikneligaste konung; men en man ville jag vara, för att ega rättighet att offra mitt lif för honom.

— Jag hoppas, att det endast är stundens öfverspänning, som kommer dig att tala så, Gunhild; eljest skulle det bevisa, att mina far-

hågor voro alltför grundade. Kom ihåg emedlertid, att du icke är en man och att Carl den tolfte icke förtjenar en qvinnas kärlek. Naturen och hans egen vilja hafva hos honom utrotat det qvinliga element, som måste finnas i hvarje manlig själ, om den skall kunna sammansmälta med en annan. Det hjelper icke, att qvinnan vore aldrig så manlig. Man kan icke löda ihop stål med stål, det måste vara ett mjukare ämne, som förenar dem. Ett sådant är ömheten i menniskosjälen; men hos din hjelte finnes ingen ömhet. Han är hård. Han vågar väl sitt lif tusende gånger, men aldrig af ömhet, såsom du ville göra det för honom, utan blott för sina kalla grundsatser. Dem följer han och bekymrar sig föga om hela verlden dervid skulle förgås.

— Låt oss icke tala längre så, att vi icke förstå hvarandra, utan säg mig i stället, hvarföre du kommit hit och hvad du ämnar taga dig till.

— Hvarföre jag kommit hit? Det skulle du ännu mindre förstå, om jag sade det, och hvad jag ämnar taga mig till, vet jag sannerligen icke sjelf ännu.

För att lifva den i sig sjelf något tröga och för de flesta temligen ledsamma aftonen, företog

man sig nu att ställa till lekar. De gamla svenska lekarne äro till största delen i afseende på sin sammansättning icke särdeles sinnrika, men de voro för sin tid hvad dansen är för vårt sällskapslif, nemligen en, genom vissa reglor medgifven, något större frihet i umgänget, än hvad bruket i allmänhet tillåter, och hvarigenom man får tillfälle att visa den man vill ett litet företräde, utan att sådant faller i andras ögon så mycket, som om det skulle ske utan en dylik anledning. Så var det äfven med denna dagens lekar. Konungen sjelf var kanske den enda, som var helt och hållet opartisk samt endast sträfvade för att leken skulle hafva sin ordentliga gång och ingen tillåtas göra orätt. Härvid gick han stundom nog hårdhändt tillväga, och det hände ibland annat Gunhild, då hon en gång af misstag ställde sig på orätt plats, att konungen fattade uti hennes bara arm och förde henne dit hon skulle. Gunhild kände liksom en elektrisk stöt genomfara sig, då den så beundrade monarkens hand vidrörde henne; men hon fann sedan, att denna känsla icke var så hastigt öfvergående, som dylika pläga vara. Det hade visst icke varit konungens mening att taga hårdt uti,

men af det skälet, att han icke kunde taga sakta och att Gunhild hade fint skinn, fick hon en ganska märkbar blånad på sin arm, hvaröfver hon kände sig helt förlägen, långt sedan smärtan var förbi, både på konungens och sina egna vägnar.

Prins Fredrik blef ständigt vald af sin gemål och måste för skams skuld oftast välja henne tillbaka. Någon gång försökte han likväl att komma lös för att taga Gunhild, men motarbetades häruti af Henrik, som, med den oskyldigaste uppsyn, visste begagna lekens reglor så, att prinsen aldrig fick henne.

Slutligen då den unge hertigen af Holstein började gäspa allt för starkt, tog konungen afsked, och hela sällskapet var snart derefter, innan klockan tio på aftonen åtskildt.

Hemkommen på sin lilla kammare fann Henrik luften alltför qvaf för alla de stridiga känslor, som trängde sig på honom. Utan att ens tända ljus eller aflägga sin kappa, öppnade han derföre fönstret och ställde sig deruti med korslagda armar för att låta den kalla nattluften lugna och svalka sig. Omständigheterna hade för honom öppnat ett tillfälle, som mången skulle afundats honom, att beträda en bana den det berodde på

honom sjelf att göra lysande, under konungens egna ögon, och kärlekens röst manade honom häftigt att följa denna väg. Han sökte väl intala sig sjelf, att den motvilja han ändock inom sig kände att antaga konungens tillbud, härrörde deraf, att han ansåg konungen endast ådraga riket ofärd, men han kunde icke dölja för sitt sunda omdöme skefheten i denna slutledning; ty äfven med antagande, att konungens planer voro förderfliga, så måste man erkänna, att de skulle blifva ännu mera förderfliga om de illa utfördes än om de väl utfördes, och det måste således vara hvarje undersåtes pligt att med alla krafter understödja dem, såvida han icke ville rent af motarbeta dem. Att verksamt uppträda emot konungen, hvilket ville detsamma säga som att söka åstadkomma en revolution, dertill hade Henrik ännu icke beslutat sig och kände icke heller dertill någon utgångspunkt, ehuru det icke var någon hemlighet att hufvuden funnos som derpå arbetade. Henrik måste således bekänna för sig sjelf, så gerna han än velat dölja det, att verkliga skälet hvarföre han så mycket tvekade att antaga konungens anbud var ingenting annat än *fruktan*. Att vara page hos Carl den tolfte, var detsamma

som att ständigt uppsöka faran, och sådant låg på intet sätt i Henriks håg; men det mötte ock sina stora svårigheter att uppfinna något giltigt skäl att undanbedja sig en sådan ynnest, utan att röja den verkliga anledningen.

Midt under dessa betraktelser kommo tvenne personer gående på gatan, hvilkas lifliga samtal på fransyska snart ådrog sig Henriks uppmärksamhet, ehuru mörkret hindrade honom att igenkänna dem.

— Jag var icke i stånd att komma till något inbördes förstånd med henne, — sade den ene, — och jag tror sannerligen, att kungen, min svåger, i henne gjort en eröfring, ty hon följde honom beständigt med ögonen. Dessutom bevakades hon af den unge Burguer, som var påtagligen kär i henne och, jag tror, med afsigt hindrade mig att få henne i leken.

— Det är sannt, att Ers Höghet råkat ut för Hans Maj:t, såsom rival; men det är en rival, som icke vet att begagna sin lycka; och om Ers Höghet tillåter mig att taga hand om den saken, så skola vi fånga den lilla dufvan i sin egen snara. Hon vill minsann flyga högt.

— Denna flicka har gjort ett underbart intryck på mig. Ack hvarför skall just hon vara den enda, som står mig emot. Jag ville gifva allt, för att ega henne..., erbjuda henne ett formligt giftermål.

— Till venster, förmodar jag?

— Naturligtvis, eftersom jag redan är gift till höger; men vi furstar hafva ju ett privilegium dertill, eftersom vi icke såsom andra menniskor få låta vår högra hand följa hjertats val.

— Nå väl! Jag för henne i Ers Höghets armar..., och Ers Höghet betalar mina skulder?

— Äfven dem du gör hädanefter; men på hvad sätt vill du uträtta detta, då jag sjelf icke hos henne kunnat vinna den minsta framgång?

— Låt det bli min sak. Då man vet en qvinnas hemlighet, har man henne i sina händer.

Längre kunde Henrik icke höra de båda vandrarnes ord, som alltför mycket tycktes förlita sig uppå, att det var natt i Christinehamn, derföre att alla ljus voro släckta.

— Gunhild måste varnas för de nedrige, — tänkte Henrik i det han sakta igenstängde fönstret, — och sådan är då denna prins, åt hvilken min fader vill anförtro fäderneslandet.

V.

Snaran.

»Love, in its first dim and imperfect shape, is but imagination, concentrated on one object.»

BULWER.

Gunhild bodde i Christinehamn hos en gammal jägmästare, kusin till hennes fader, hvilken på ålderdomen hade lemnat sitt yrke och satt sig ned i denna lilla stad. I hans hus bodde nu jemväl hans dotter, en medelålders fru, med sin lilla åttaårige son, under det hennes man, fältprosten Lomberg, följde arméen. De voro ett stilla och tarfligt men välmående folk, som med verklig slägtkärlek på Carl Rosenfelts första vink emottagit hans syster, hvilken snart kände sig hemmastadd hos dem.

Få dagar efter den nyss beskrifna festen satt Gunhild en morgon och sydde vid ett fönster, som var så beläget, att man, ehuru blott från en enda punkt, snedt ifrån fönstret kunde

se en skymt af porten till det hus, deruti konungen bodde. Detta var Gunhilds favoritplats; hon plägade der sitta och se alla som passerade ut eller in i kungshuset, utan att hon ändå ifrån gatan kunde synas sitta i fönstret.

Hon höll det fina linne, hvarpå hon arbetade, så hopveckladt, att ingen kunde se, att det skulle blifva en skjorta. Anledningen hvarföre hon sökte dölja det, var likväl icke, såsom kanske fallet hade varit, om hon lefvat i vår tid, att hon fruktade för blotta namnet eller att synas medvetande om tillvaron af ett sådant plagg. Men hon var rädd att någon skulle fråga henne till hvem hon sydde skjortor. Svaret skulle brydt henne, ty de voro ämnade åt ingen annan än konungen sjelf.

Gunhild hade märkt ett enda fel hos Carl den tolfte, hvilket, ehuru obetydligt det än i sjelfva verket var, likväl aldrig kunde undgå att pinsamt stöta hennes fina qvinnliga känsla. Det var, att Hans Majestät icke höll sig så alldeles snygg. Icke nog att hon en gång sett en fläck på hans linne, som hade utseende af spilld mat; hon hade sett samma fläck flera dagar, ehuru något fördunklad af andra. Att konungens sinne var så

upptaget af högre och vigtigare föremål, att han glömde all omsorg för sin egen person, det utgjorde i alla andra fall ett ämne för hennes beundran och hon kunde äfven i detta fall förlåta det; men hon kunde icke föreställa sig möjligheten, att det icke skulle vara honom behagligt, om han utan allt besvär kunde njuta renlighetens ljuflighet och hon tillskref alla dessa fläckar blott bristande omtanka hos hans omgifning, som bestod af krigare liksom han sjelf, hvilka icke förstodo hvad till en omhuldande fruntimmersvård hörer.

Det var denna brist som Gunhild till någon del ville söka afhjelpa, och det enda, som härvid gjorde henne bekymmer var, huru hon skulle få sitt verk i konungens händer, utan att han eller någon annan kunde ana hvarifrån det kom.

Under tiden glömde hon likväl icke att allt emellanåt kasta en blick igenom fönstret för att se om någonting tilldrog sig bredvid konungens hus och vid ett sådant tillfälle fann hon derutanför en liten släda förspänd med tvenne hästar och en skjutsbonde väntande bredvid. Ehuru oansenligt detta ekipage var, måste det likväl vara ämnadt åt konungen, ty någon annan kunde icke

hafva låtit sin släda köra fram till denna port; och då konungen alltid plägade rida vid kortare utfärder, så kunde detta icke betyda någonting annat, än att han nu skulle företaga en längre resa.

En betjent kom och lade en kappa i slädan, men någon annan packning förmärktes icke. Det rann då Gunhild i sinnet, huru väl konungen nu kunde behöfva hennes skjortor och som hon redan hade några färdiga, som lågo tillreds, prydliga och stärkta, lade hon hastigt ihop dem till ett litet paket och ropade till sig jägmästarens lilla dotterson, som satt lekande i andra ändan af rummet.

— Lilla Edvard, — sade hon, då gossen kom, — vill du göra moster Gunnil en tjenst; men du skall göra det så att ingen ser det och icke tala om det för någon.

— Hvarföre får jag icke tala om det? — frågade Edvard med ett barns vanliga nyfikenhet.

Gunhild var förlägen för ett svar, ty det var henne motbjudande att säga äfven den oskyldigaste osanning, till och med för att blott afleda ett barns otidiga uppmärksamhet; och det förekom henne nu, som det kunde vara något ondt

hon hade i sinnet, efter hon önskade det doldt för andra. Snart öfvertygade hon sig likväl att hennes syftemål var så rent att om det äfven af verldens konstlade förbildning skulle ogillas, så kunde det likväl aldrig misskännas af det enkla barnasinnet, och efter något betänkande svarade hon derföre öppet:

— Jo, ser du, jag vill gifva honom, som skall åka i den der slädan, någonting, som han väl behöfver; men jag vill icke, att han skall veta derom.

— Är han fattig då? — frågade vidare Edvard, som hade lärt att man borde öfva välgörenhet i tysthet.

— Icke just det... Man kan vilja gifva ibland åt andra än fattiga.

— Då är det någon som moster håller mycket af?

Gossens frågor började, just genom deras naturliga enfald, att gifva henne den första aningen om den farliga väg, hvarpå hennes hjerta befann sig. Ännu kände hon sig dock ega mod att taga sin tillflygt till sanningen.

— Ja, det är en, som jag och vi alla böra hålla mycket af. Det är kungen. Nu vet du

det, nyfikne; men tyst dermed. Gå nu ned med detta paket och smyg det i slädan utan att någon märker det, och sedan kan du traktera dig hos sockerbagaren för denna slanten.

Gossen sprang och lyckades att obemärkt kasta paketet i slädan.

Icke många ögonblick derefter såg Gunhild konungen komma ensam utför trappan och stiga upp i sin släda. Då han satte sig, stötte han med ena foten emot paketet. Gunhilds hjerta klappade med bäfvan, då konungen tog upp det och öppnade ett hörn för att göra sig förvissad om innehållet. Knappt hade han erfarit detta, förr än han vårdslöst kastade det tillbaka på trappan, vinkade åt skjutsbonden att sätta sig upp och så bar det af gatan utåt i starkt traf.

Åsynen af all detta smärtade Gunhild, icke så mycket derföre, att allt hennes arbete varit förgäfves och att en sådan omtanka varit en bättre lön värd; men derföre, att hon tyckte, det konungen icke borde föraktat sjelfva saken, då hans uppmärksamhet en gång blifvit vänd deruppå.

Emedlertid återkom Edvard snart med den ena handen full af konfekt och i den andra ett

litet bref, hvarmed han förstulet närmade sig Gunhild.

— Detta fick jag, — sade han, — med tillsägelse att lemna det åt moster, så att ingen såg det, och att icke tala om det för någon.

— Då skulle du icke hafva tagit emot det.

— Men moster sjelf skickade mig ju på samma sätt?

— Det var olika. Det var till kungen jag skickade dig.

— Men om nu detta också är från kungen? Jag igenkände den herrn som lemnade mig brefvet och han hör till hofvet.

— Hvad säger du? — frågade Gunhild och rodnade ända upp till hårfästet. — Tycker du att kungen skulle skrifva till mig! Men kanske brefvet är från Henrik.

Gunhild tog brefvet och bröt dess sigill. Det var af följande innehåll:

»I lären icke blifva litet förvånad öfver detta bref, men jag har måst taga min tillflygt till skrifvande för att undvika uppseende. Man har nog ändå pratat om att jag utmärkte er på balen härom aftonen. Ty som ni vet, brukar jag sällan tala med obekanta damer. Undantag gifvas

dock, och jag har ännu mycket att säga er. Jag har i dag föregifvit en resa, men stannar i det lilla huset vid korsvägen utom stadens norra tull. Låt mig träffa er der klockan 2. Jag vet att I plägen promenera eder åt detta hållet och I kunnen således utan att väcka misstankar komma dit. Frukta intet att bevilja mig detta möte. Ni kan lita på er konungs redlighet. Bränn genast upp detta bref och vid allt hvad heligt är yppa icke för *någon* hemligheten.

Eder hulde

Carolus.»

Med den högsta förvirring flögo Gunhilds ögon och tankar öfver innehållet af detta bref. Oerfaren af verlden, föll det henne aldrig in att misstänka, det något bedrägeri kunde dölja sig härunder. Men sådan hade hon icke tänkt sig Carl den tolfte, som han framstod för henne i detta bref. Hvad kunde han hafva att säga henne? Och framför allt, hvarföre skulle det ske i sådan hemlighet? Icke behöfde någon af hans gerningar frukta dagsljuset. Fåfängt sökte hennes förstånd besvara dessa frågor; men tyvärr var hennes hjerta nog svagt att icke med stränghet fordra ett bestämdt svar derpå.

Det är en sorglig men af erfarenheten vitsordad sanning, att just de menniskor som lefva i de högsta och ädlaste idéer oftast äro utsatta för misstag i lifvets vigtigaste frågor. Deras åsigter om verkligheten äro icke så mycket alstrade af tingens egna natur, som af deras egna öfverspända känslor, dem de ofta nog med alltför liten anledning passa in på yttre förhållanden. Svärmerskan bär idealet inom sig och har sin lefnads roman på förhand färdigskrifven i sitt hjerta. Hon behöfver blott finna en enda liten omständighet i lifvet som öfverensstämmer dermed; och hon tror att hela hennes dröm är sanning — till dess att bubblan brister för det minsta vidrörande.

Hade Gunhilds hjerta klappat endast för konungen och icke för menniskan Carl den tolfte, så skulle den fina qvinliga instinkten hafva varnat henne för detta försåt; men nu blef konungen i stället en advokat för menniskan, hvarmed hennes hjerta sökte söfva instinktens vaknande oro. Ty ehuru i brefvet icke fanns taladt ett ord om kärlek, och ehuru hon kände sig fullkomligt viss, att föremålet för det begärda samtalet icke kunde vara af någon ömmare art, upp-

stod likväl hos henne en dunkel aning — ja bekännom det — ett omedvetet, oroligt *hopp*, att egentliga orsaken hvarföre konungen ville se henne var, att hon icke var honom likgiltig.

Der stannade ock hennes fantasis utflygter. Med hennes beundran för Carl den tolfte lät sig icke förena den ringaste misstro om renheten i hans handlingssätt, och så djerf var icke hennes tanke, att hon drömde sig såsom drottning vid hans sida. För hennes hjerta var det nog att föreställa sig en tyst, aldrig uttalad kärlek, som just skulle skatta sig lycklig att få ådagalägga sin styrka och sin renhet genom att lida och försaka.

Men äfven med dessa tänkesätt kände hon modet svigta för ett beslut att bevilja konungen detta möte, och redan denna fruktan borde hafva öfvertygat henne att hon var i begrepp att beträda en orätt väg; ty den som vill göra det rätta, känner alltid en inre tillförsigt, hvilka faror som än hota honom.

Ehuru gerna Gunhild skulle länge och noga velat granska brefvet och begrunda dess innehåll, vågade hon icke motsätta sig befallningen att genast bränna upp det, helst hon hvarje ögon-

blick kunde blifva öfverraskad af sina slägtingar, som kunde göra henne frågor, dem hon icke fick besvara.

Hon begagnade derföre ett ögonblick, då lilla Edvard hade sin uppmärksamhet vänd åt annat håll och kastade brefvet på den nyss antända elden i spiseln.

Sedan förmådde hon icke längre fortsätta sitt arbete, utan dolde ansigtet i händerna under de stormande känslornas inre kamp.

Den gången glömde hon sin vanliga tillflygt, bönen.

Hon återkallades till besinning efter en stund, då Henrik inträdde i salen, med ett bestämdare och mera beslutsamt utseende än Gunhild någonsin förr hos honom förmärkt.

Sedan han med en blick öfvertygat sig att ingen mera fanns i rummet, gick han fram till fönstret och satte sig på en stol bredvid henne.

Gunhild såg på honom, undrande hvad som skulle blifva utaf. Deras ögon möttes, men de förstodo hvarandra icke.

Med en i början af rörelse darrande röst, som dock småningom klingade säkrare, begynte Henrik att tala:

— Jag fruktar nog, att hvad jag i dag har att säga endast kommer att göra dig obehag och bringa mig sjelf sorg, men det måste ändock en gång ske, och jag har mina orsaker, hvarföre jag vill göra det just i dag. Allt ifrån min späda barndom har jag älskat dig, Gunhild, med hela min själs värma. Vid den ålder, då äran och lefnadslusten pläga drifva ynglingen ut i vida verlden, har du utgjort det enda föremålet för mitt lifs sträfvan. Kanske är det just derföre som jag icke vunnit mitt mål. Du har icke en gång märkt min kärlek; ett säkert bevis att du icke besvarat den. I detta fall har jag aldrig gäckat mig med några dåraktiga förhoppningar, och jag har redan någon tid försökt att vänja mig med den tanken att sjelf bekämpa mitt eget hjerta. Det har likväl icke velat lyckas, så länge ännu möjligheten af ett hopp finnes. Jag vet att jag nu äfventyrar utsläckandet af hoppets sista gnista och kanske skulle jag icke nu hafva talat med dig på detta sätt, om det endast varit för min skull; men, Gunhild, du är omgifven af försåt, som du icke anar, och, blif icke ond derföre att jag upprepar det, ditt eget hjerta är på väg att inleda dig i farlighe-

ter. Med all din själsstyrka behöfver du ett stöd, som du saknar, ty din broder är oftast borta och kan dessutom icke vakta dig för verldens list. Du anser mig kanske icke vara den man, som kunde blifva ditt stöd och likväl, fastän naturen icke begåfvat mig med det mod du så mycket beundrar, så flyter likväl icke en blodsdroppa i mina ådror som jag icke med glädje skulle utgjuta för din skull. — Hvad söker du i verldens hvimmel? Icke kan du der finna ditt ideal, ty om sjelfva Carl den tolfte ville göra dig till sin gemål, så skulle han i längden icke motsvara det begrepp du gör dig om en man. Upphör att fordra af lifvet hvad det icke kan gifva. Men ett lugnt och fridsamt hem, hvilket stormarne lemnat orördt, och ett hjerta, som endast klappar för dig; — det är icke mycket, men det är hvad jag kan bjuda dig. Vill du emottaga det?

Gunhild hade blifvit blek under Henriks tal och drog djupt efter andan innan hon svarade:

— Oroa dig icke för min skull, gode Henrik; jag är väl en svag qvinna, men jag har Gud i hågen och han är stark i de svaga. Låt mig likväl rätt innerligt tacka dig för det du

ville vara mitt stöd; o! att jag vore värdig att mottaga det! Men himlen har icke skapat oss för hvarandra. Icke skulle jag kunna skänka dig den stilla fridfulla lycka, som du så väl förtjenar. Snart men likväl försent skulle du finna det, om jag emottoge din erbjudna hand. Bättre är då, om ock ditt hjerta nu skulle svida, ty det måste hafva en öfvergång! På mina knän vill jag bedja Gud derom; ty vet Henrik, den bittraste sorg jag ännu erfarit, är den tankan, att jag är den som stört ditt själs lugn och kanske hindrat dess utveckling.

Gunhild brast härvid ut i en häftig gråt. Hon hade icke vetat sjelf, huru mycket hon verkligen höll af Henrik, förr än hon nu såg sig nödsakad att afsäga sig för alltid offret af hans rika, varma hjerta. Dessutom kände hon sig beklämd af en hemsk aning, för hvilken hon icke kunde göra sig reda, men som hon kände stod i sammanhang med det olycksaliga brefvet. Gerna hade hon velat fråga Henrik till råds i denna sak, men dels vågade hon icke röja hemligheten och dels skulle det föga öfverensstämt med hennes svar till Henrik, att hon icke behöfde hans stöd.

Henrik var en liten stund öfvervältigad af sin smärta, men hemtade sig snart.

— Gråt icke Gunhild, — sade han allvarligt men icke ovänligt. — Jag är icke så omanlig, att jag önskar ditt medlidande. Frukta icke heller att jag mera skall tigga din kärlek. Jag har yppat mitt hjerta för dig och du har yppat ditt. I mig skall du icke mera besväras af en älskare, och att vara en vän och en kär slägting, det hoppas jag du icke vill neka mig. Emedlertid skiljas vi nu och du skall icke återse mig förr än jag hunnit så ombilda mitt väsen, att jag kan se dig med lugn. Länge kommer det att dröja, — kanske gifves det blott ett läkemedel som kan afkyla denna eld. I sådant fall är det mitt sista farväl jag nu säger dig. Tack för alla de stunder af ren barndomsfröjd du skänkt mig, tack för alla de hoppfulla blickar du låtit mig kasta in i lifvets lycksalighet, tack för den vänskap du visar mig nu, hvaraf jag skall medföra minnet, såsom det dyrbaraste jag eger på jorden. Gud välsigne dig Gunhild och göre dig så lycklig, som jag hade velat göra dig.

Gunhild snyftade högt och kunde icke yttra ett ord. Äfven Henrik måste skynda sig bort,

ty allt stål, som fanns i hans själ, började vek na för elden i hjertat, som häftigare lågade upp för hvarje ord som han talade. Under detta utbrott af sina känslor glömde han att närmare utveckla den första anledningen till sitt besök, som var att varna Gunhild för prins Fredriks anslag, och efteråt fäste han dervid mindre vigt, emedan han uti Gunhilds sinnesstämning fann en säker borgen för all fara från detta håll.

Det dröjde länge innan Gunhild åter kom sig före, och äfven sedermera tyckte hon, att hennes väsende undergått någon inre förändring. Sjelfva det utsatta hemlighetsfulla mötet hade för henne förlorat det retande behag, hvarmed hon förut emotsett detsamma. Liksom man under en djup sorg af gammal vana förrättar sina göromål utan att fästa någon uppmärksamhet dervid, så lagade hon sig nu i ordning till sin promenad, när den bestämda stunden kom, endast derföre att hon icke orkade ännu en gång tänka sig in i saken och göra sig reda för hvad hon var i begrepp att företaga.

VI.

Den höge älskaren.

»Af det täcka könet var han (Fredrik I) alldeles ingen fiende; tvertom... och varade denna sensibilité för könet allt in på sena åldern hos herren, såsom varandes af ett ganska starkt och eldigt temperament.»

SCHÜTZERCRANTZ: Svenska Konungars Olycksöden.

Straxt efter middagen infann sig prins Fredrik till häst, jemte en adjutant på den för Gunhild bestämda mötesplatsen, som var belägen endast några hundrade alnar utom Christinehamns tullport. Sedan han låtit leda hästarne bakom stugan, så att de icke skulle synas från vägen, gick han in i den lilla kammaren, som enligt förut träffade anstalter, var satt i ordning för hans räkning.

Kort derefter inkom äfven hans följeslagare. Det var general-adjutanten Siquier, en redan äldre man, till börden fransos, med ett muntert,

lättsinnigt utseende, talande en dålig svenska, liksom hans herre, med hvilken han umgicks på en viss förtrolig fot.

— Det är tid, — yttrade prinsen, — att du förklarar mig hela denna gåta. Hvad har du för anledning att tro, det jag skall finna henne här? Jag vill nu veta allt.

— Nå väl, jag har skrifvit henne till och begärt detta möte.

— Du har väl icke kompromitterat mitt namn?

— Jag har gjort hvad som är ännu värre. Jag har författat ett kärleksbref i konungens namn.

— I konungens? Är du från vettet. Detta upptåg kan kosta dig lifvet.

— Var utan fruktan Ers Höghet. Jag har beräknat följderna och känner mitt folk. Fröken Rosenfelt med sin vördnad för kungen skall icke våga motsätta sig den minsta af hans önskningar. Jag befallde henne genast bränna upp brefvet och hålla allt hemligt. Hon skall icke förråda någonting.

— Kom ihåg emedlertid att jag har ingen del i detta bedrägeri och skulle aldrig tillåtit det om jag anat dina planer.

— Jag vill stå ansvaret; Ers Höghet skall skörda frukten.

— Du tror då att hon kommer, att hon ingenting misstänker?

— Jag hyser icke det ringaste tvifvel derom. Mitt bref var skrifvet helt och hållet i kung Carls anda. Torrt och tråkigt med sneda rader och en och annan dugtig plump, som skall vittna om den kraftiga handen. Hvem som helst skulle blifvit narrad af det brefvet; men aldrahelst en oerfaren landtlolla, som redan förut vågat höja sina blickar till konungen och inte begär bättre än att få någon förevändning att inbilla sig, det han också är kär i henne.

— Men hvad skall jag väl säga henne när hon kommer? Hennes sinne skall endast blifva mig ännu mera frånvändt genom detta svek.

— Jag tror min själ att Ers Höghet känner sig förlägen! Kommer villebrådet inom skotthåll, så är det jägarens fel om han icke skjuter det. Hvad kan man begära mera än ett hemligt möte?

— I vanliga fall är det så; men kom ihåg, att vi hafva här att göra med en flicka af en

stolt själ och en vördnadsbjudande dygd, som bort mera grannlaga behandlas.

— Deruti har Ers Höghet påtagligen orätt. Det är just hennes stolthet som måste brytas. Sedan är hon en vanlig menniska. Och en större triumf öfver hennes stolthet kan väl icke gifvas, än att kunna lockat henne hit. Hon har icke mera något annat val än att gifva sig på nåd och onåd. Hennes finkänsliga själ skall underkasta sig allt heldre än att utsätta sig för att vi, i besittning af hennes hemlighet, göra henne till vårt åtlöje.

— Men en sådan seger är icke en seger öfver hennes hjerta.

— Bah! Hjertat gifver sig nog också i sin ordning. Ser hon blott att hon icke kan räkna på en konung, skall hon nog nöja sig med en prins och snart inse att hon vinner ojemförligt på bytet.

— Jag finner i alla fall hela denna sak mindre ridderlig!

— Utan tvifvel, — svarade Siquier stött öfver alla dessa invändningar; — men det borde Ers Höghet besinnat, innan ni uppdrog åt mig att bereda er tillfälle att träffa henne. Dock

ännu kan allt hjelpas. Vi begifva oss genast härifrån och skicka henne ett återbud.

— Nej tärningen är kastad; och om hon kommer har du förtjenat den utlofvade summan.

— Godt! Skada blott att vi hafva så dåliga penningar nu för tiden i landet. Har Ers Höghet sett de nya myntteckнen som nu skola komma ut?

— Nej.

— De äro preglade med Saturnus, Jupiter och alla möjliga gudar utom Venus och Bacchus, hvilka likväl äro de enda som jag dyrkar. Lofva mig, att när ni blir konung, så få vi mynt äfven för dessa gudomligheter.

— Skall du vänta så länge, så fruktar jag du får icke mycken nytta af dem.

— Hvem vet. Någon gång skall väl en kula också hitta vägen igenom konung Carls jernskalle och då...

Den talande fick härvid ögonen på ett litet porträtt af Carl den tolfte, som tycktes fixera honom ifrån väggen med en bister blick, och han tystnade tvert.

Fredrik, som förstod anledningen, såg sig omkring i rummet, för att finna något som kunde

afleda uppmärksamheten. Der fanns blott ännu en tafla, illa gjord med vattenfärg af någon sockenmålare i trakten och föreställande en qvinna med ett blodigt hufvud i den ena handen och ett svärd i den andra. Under stod att läsa: »Detta är den Judithan, som högg hufvudet af Olle i Fernäs», hvilken sista försvenskning af Holofernis namn förmodligen skulle vara ett sinnrikt skämt med någon granne.

— Man måste säga, — sade prinsen, — att taflorna här i rummet icke äro valda för tillfället. Vi borde i stället hafva skaffat hit Frans den förste och Agnes Sorel, Maria Stuart och Rizzio eller Gustaf Adolf och Ebba Brahe.

— Det behöfves icke, det är nog, att vi skaffat hit denna bild, — sade Siquier med en smickrande åtbörd och förde prins Fredrik framför en spegel, der han ock lät sig väl behaga. Han kunde likväl knappt ordna mer än en lock i sönder af sin stora friserade peruk, ty sjelfva spegelglaset var icke större än ett vanligt spelkort, ehuru den konstigt arbetade ramen upptog en qvadratalns rymd. Fredrik var likväl medvetande att hans figur kunde tåla en fullständigare mönstring. Hans ljusblå, stora och lifliga

ögon, hans väl proportionerade, mildt leende mun och det fylliga genom konstens och perukens tillhjelp vid fyratio års ålder ännu temligen ungdomliga ansigtet voro af den art, att dess egare alltför väl kunde anse sig i besittning af ett fördelaktigt utseende, ehuru en annan snart ledsnade dervid. Drägten var dessutom praktfull, med en ljusgrå sidenrock och en röd lång väst, båda rikt galonerade med silfver. Det fina kråset och manchetterna, på hvilka icke funnos det minsta damm eller skrynkla, buro jemväl vittne om den omsorg, hvarmed Fredrik skötte sin klädsel.

Under det Fredrik sålunda mönstrade sig sjelf, hade Siquier tagit sin plats vid fönstret och det dröjde icke länge förr än han utropade:

— Hallo, der ha vi vår sköna!

— Verkligen? Detta är det lyckligaste ögonblick i mitt lif.

— Befaller Ers Höghet att jag skall aflägsna mig?

— Nej stanna qvar så länge. Det är min afsigt att gå varligt tillväga.

— Ers Höghet har rätt. Min närvaro skall ingifva henne förtroende och lugn, om hon förstår att läsa i mitt stadiga, allvarsamma ansigte.

Nu öppnades dörren och Gunhild stod der, skön som en gudinna, med en högre färg på sina kinder, dels förorsakad af den friska luften, dels kanske ock af blodets inre svallning. Då hon icke märkte några spår af främmande utanför stugan, hade hon mera oförfäradt, än hon sjelf väntat, stigit in. Den första anblicken af prins Fredrik afslöjade på en gång för henne sammanhanget af saken i hela dess förfärande sanning. I ett nu hade blodet flytt från hennes kinder och lik en hvit lilja, svigtande på sin stängel, var hon nära att digna till jorden.

Fredrik var utom sig öfver åsynen af en så bländande skönhet, hvilken det skiftande färgspelet gjorde ännu mera förtrollande. Han gick emot henne några steg med glädjedruckna blickar och sade:

— Välkommen min fröken!.... Men, ni bleknar..... Och ni har skäl att vredgas öfver den list, som fört er hit. Tro dock att jag är oskyldig deruti. Det är denne, kanske alltför trogne tjenare, som kände mitt hjertas tärande låga att se er, och uppfunnit denna utväg.

Gunhild stod mållös och förintad, krafterna felades henne att vända om och gå ut.

Prins Fredrik tydde hennes tystnad till sin fördel och fortsatte:

— Du ser framför dig din tillbedjare, din Fredrik, som med glädje för dina fötter lägger ned all sin höghet för att vid din sida smaka den sanna lyckan, den ljufva kärleken.

Han ville fatta hennes hand, men Gunhild ryckte den undan och höjde den hotande.

— Prins, ni glömmer hvem ni är och vet icke med hvem ni talar.

Hennes skick var härvid så vördnadsbjudande och hennes blick så stolt, att Fredrik kände sig förstummad och skulle säkert lemnat henne rådrum att komma undan; men Siquier, som var vida otillgängligare för bättre känslor, steg fram till prinsen och hviskade halfhögt:

— Ers Höghet släpper fogeln ur buren. Tillåt mig att reda den här saken. Jag känner huru man skall behandla fruntimren.

Och derefter fattade han temligen omildt uti Gunhild och förde henne halft med våld ett stycke fram i rummet.

— Hör på min fröken, — sade han, — när man tager emot kärleksbiljetter och infinner sig på klockslaget till ett utsatt rendez-vous, så tje-

nar det föga till att sedan slå några krumbugter, fast man icke finner den man trodde.

— Tro icke, — inföll nu Fredrik, — att jag hyser några elaka afsigter, jag erbjuder er min hand på samma gång som mitt hjerta.

— Ni skall veta, — fortsatte Siquier, — att Hans Durchlaucht har två händer. Den ena har han gett bort, men den andra får ni.

— Befall denne herre att han släpper mig, — yttrade Gunhild nästan hotande.

— Lofvar ni då att dröja; att icke förskjuta mig?

Ödmjukt bönfallande vände sig Gunhild derefter till Siquier.

— Släpp min hand, min herre! om ni eger en gnista ädelmod i ert bröst.

— Jag fruktar för, att jag icke har något af den sorten.

— Hvad betyder detta, prins. Tror ni väl att ni skall kunna tvinga mig som är en svag qvinna. Se likväl hvad en förorättad qvinna förmår att göra!

Härvid pekade hon på Judith med det blodiga hufvudet, samt vände sig derefter emot konungens porträtt.

— Och så länge Carl den tolfte är konung i Sverige, så må den darra, som vill förtrampa en värnlös, ty hennes hämnare lefver.

Prins Fredrik, som hade mera vördnad för bibelns bokstaf än för dess anda, kunde aldrig så lätt tystas, som med en påminnelse om Skriften, och Siquier, som icke fruktade någon Gud, hade en panisk förskräckelse för Carl den tolfte. Lika lifvadt som Gunhild kände sitt beklämda sinne genom den af taflorna ledda tankan på Gud och konungen, lika mycket sjönk modet hos Fredrik och hans tjenare. Gunhild begagnade ögonblicket och flydde ur rummet.

Rofvet var likväl för dyrbart för att frivilligt släppas; i nästa ögonblick skyndade prins Fredrik ut efter Gunhild.

Trenne af konungens drabanter redo i detsamma förbi. De höllo in sina hästar då Gunhild förskräckt kom utspringande; men då de sågo prinsen, tycktes tvenne af dem åter vilja fortsätta sin ridt och icke blanda sig i saken, af aktning för prinsens person, vid hvars kärleksäfventyr de icke voro ovana. Men en af dem, som var Carl Rosenfelt, då han såg sin syster

förföljd, vände sin häst emot prinsen och tilltalade honom med en röst, kokande af vrede.

— Eders fursteliga nåde! Denna flickan är min syster och jag är en adelsman!

— Då kommer ni rätt illa till pass; men jag hoppas att ni för min skull icke räknar så noga med er syster, — svarade, med låtsadt lugn, Fredrik, som ansåg, att rolen af en lycklig älskare var den bästa, som i så fatta omständigheter återstod för honom att spela.

— Huru har du kommit hit, Gunhild? — frågade nu Carl, vändande sig till Gunhild, med en forskande blick, men utan misstroende.

Gunhild slog ned ögonen och svarade icke.

— Låt oss icke göra något väsen af denna sak, — sade nu prins Fredrik och närmade sig Carl. — Det är bäst för oss å ömse sidor. Jag vill i korthet för er bekänna hela sanningen. Förtjust af er systers skönhet har jag redan länge brunnit af kärlek till henne. I dag hade jag skriftligen anhållit om ett möte med henne här. Hon kom, men min plumpa adjutant, som är i stugan, skrämde henne bort.

— Säg att han ljuger, Gunhild, och vid Gud, hans furstliga rang skall icke skydda honom!

— Om det icke vore för er älskvärda systers skull, så skulle ni icke ostraffadt föra ett sådant språk. Nu vill jag endast bedja er att lugna er och icke tillräkna henne alltför strängt en svaghet, som hon delar med hela sitt kön.

Härmed gick Fredrik åter in i stugan för att åtminstone afbryta detta obehagliga uppträde och rådgöra med sin vän huru alla följder deraf skulle kunna undvikas.

Åter vände sig Carl till sin syster och hans bruna ansigte hade nu mörknat, så att det nästan var svart.

— Är du brottslig Gunhild?

— Ja! Likväl icke så, som du tror.

— Icke så brottslig? Ha, jag förstår. Derföre att du icke hunnit fullborda din vanära. För honom som ser till uppsåtet gör detta likväl ingen skilnad.

Då hela uppträdet nu sålunda öfvergått till ett familjförhållande emellan bror och syster, hade Carls kamrater den grannlagenheten att aflägsna sig i sakta skridt.

Gunhilds belägenhet var så beklagansvärd, som endast en finkänslig själs kan vara. Väl frikallade samvetet henne fullkomligt från det

brott, hvarför hon misstänktes af sin broder. Men hennes samvete anklagade henne icke derföre mindre nu då förtrollningen blifvit löst och hennes stränga grundsatser på en gång återvaknat till medvetande. Hon insåg hela blindheten i sitt handlingssätt och bäfvade för sig sjelf vid den frågan, om hon skulle varit fullkomligt skuldfri, ifall det verkligen varit Carl den tolfte som skrifvit brefvet, och om hon skulle egt samma styrka att motstå en kärleksförklaring af honom. Häruti gjorde hon sig sjelf orätt, ty hennes kärlek till konungen var så helt och hållet grundad på det rena och ädla i hans karakter, att den skulle försvunnit i samma ögonblick hon förlorade tron derpå. Emedlertid tyckte hon sig nu sjelf hafva rusat till afgrundens brant, eller rättare sagdt, hon tyckte sig redan hafva nedstörtat deruti och ännu vara i fallet emot det bottenlösa djupet. Hon gick så långt i sjelfanklagelse, att hon nästan kände det som en försynens nåd, att det var Fredrik och icke konungen, som hon träffat. Något urskuldande för sin vredgade broder ville hon derföre icke försöka, utan afbidade ödmjuk det straff han skulle finna för godt att ålägga henne, och hvilket hon, med

kännedom om hans och hela slägtens tänkesätt, förutsåg icke skulle blifva mildt.

— Du har således intet att säga till ditt försvar, — fortfor Carl Rosenfelt efter en hemsk stunds tystnad.

— Nej, — hviskade Gunhild knapt hörbart.

— Så må du då aldrig mera träda inom dina fäders salar, ovärdiga afkomling af en ädel slägt, som, fattig på egodelar och utmärkelser, likväl alltid varit stolt öfver ett namn utan fläck, till dess att du oskärat det. Gå, vänd tillbaka till din föraktlige älskare. Verlden skall kanske prisa dig lycklig och täfla om din ynnest; men må det medvetandet följa dig öfverallt, att du gjort de dina olyckliga och att jag icke mera erkänner dig för min syster!

— Gud, min broder! Hör mig... haf barmhertighet!

Men till utseendet känslolös för hennes qvidande smärta gaf Carl sin häst sporrarne för att upphinna sina följeslagare. Inom honom var det likväl icke så. Der kände han något underligt, som han icke visste hvad det var, men som i sjelfva verket var en benägenhet att gråta; och gerna skulle han med sitt lif återköpt sin systers

ära, den han, äfven inför verldens ögon, ansåg förlorad, då så många varit vittnen till denna händelse.

Såsom hufvudman för sin slägt ansåg han för en pligt emot gångna och kommande generationer att bevara dess heder; och han kände ingen annan rättvisa än att straffa, ingen annan läkarekonst än att afskära en skadad lem. Hvarje mildare åtgärd skulle han ansett för en svaghet, som väl skulle gjort honom sjelf lycklig, men hvarför han icke kunnat stå till svars.

Så kan äfven ett ädelt menniskosinne urarta ända derhän, att anse för en dygd, då det gör våld på sina ädlaste känslor.

— Detta gick galet, — sade Fredrik då han åter inkom i stugan och missmodigt kastade sig på den hårda träsoffan.

— Måtte blott den sista villan icke blifva värre än den första, — svarade Siquier, hvars mod nu endast uppehölls af hans lättsinne. — Berättar hon nu för brodern hela tillställningen, och han sedan för kungen att jag skrifvit ett bref i dess namn, så är mitt lif icke många fyr-

kar värdt. Vore jag blott säker, att hon brännt upp det olycksaliga brefvet, så skulle jag kanske kunna räddas genom den himmelska gåfvan att kunna ljuga, som Försynen förlänat mig.

Siquier gick derpå fram till fönstret för att se huru samtalet emellan Gunhild och hennes broder skulle aflöpa. Då han såg att Carl Rosenfelt red bort i vredesmode, utan att någon förklaring dem emellan egt rum, utropade han:

— Vi äro räddade! De förträffliga tjurskallarne med deras ädla stolthet, som hindrar dem att aftvå sin egen vanära! Hon skall tillhöra Ers höghet och mina skulder skola blifva betalda.

— Du menar det?

— Det finnes intet säkrare sätt att få en qvinna att falla, än om man lyckas sätta en fläck på hennes rykte, och omständigheterna hafva gynnat oss, så att det nu blir gjordt. Verlden skall nu i alla fall anse henne för er älskarinna, så att hon ingenting kan förlora i rykte genom att blifva det, men väl vinna en lysande och lycklig framtid.

— Jag gör mig likväl verkligen förebråelser för hennes skull.

— Bah! Vet Ers Höghet, hvad min vän Ninon de l'Enclos en gång sade mig i Paris? »En toute autre occasion, il vaut sans doute mieux être dupe que fripon; mais en galanterie les sots seuls sont des dupes, et les fripons ont toujours les rieurs de leur coté.

— Nå, som jag sade nyss; tärningen är kastad; och förgäfves skulle jag också bjuda till att bekämpa denna känsla. Har du någonsin sett någonting skönare än hon, då hon stod der i dörren lik en vredgad gudinna?

— Jag kan icke neka, att hon mera förargade än förtjuste mig. En liten fröken med ett så obetydligt namn, ta sig en sådan air!

Så fortsatte prins Fredrik och hans gunstling samtalet och uppgjorde nya planer för att bringa denna angelägenhet till ett önskadt slut.

Ensam vandrade emedlertid den arma Gunhild till staden. Lifvet låg framför henne såsom en ogenomtränglig natt och det förflutna såsom ett ödelagdt fält, der hvarje blommande ungdoms hopp i ett ögonblick blifvit förbrändt till aska.

Hade icke hennes lefvande gudsfruktan uppehållit henne, så skulle hon icke förmått gå många

steg. Nu höjde hon sin blick förtröstansfullt till himmelen och suckade: Gud skall förlåta mig, om också menniskorna fördöma mig.

Hon genomgick i minnet den olycksdigra dagens alla händelser, och utropade för sig sjelf.

— O! Henrik, Henrik! hade jag lyssnat till ditt kärleksfulla råd; jag hade icke gått här eländig och förskjuten. Du läste i mitt hjerta klarare än jag förmådde det sjelf. Kunde du det äfven nu; ditt goda hjerta skulle icke förtrampa mig, fastän jag stungit dig som en orm. Men både Henrik och den goda, goda faster Kerstin skola nu afsky och förakta mig!

Vid tankan på dessa namn, sammanväxta med hvarje minne från det barndomshem, Gunhild aldrig mera med sin fot skulle få beträda, svällde den tårfyllda kalken öfver bräddarne och Gunhilds tårar hjelpte våren att smälta den kalla drifvan under hennes fötter. Äfven isen i hennes broders bröst skulle de smält, om han sett den rena källa från hvilken de flöto.

VII.

Pagen.

»Il est vrai, qu'il en coute un peu pour le corps, d'être avec Sa Majesté, mais en échange l'esprit s'en trouve d'autant mieux.»

GÖRTZ.

Fredrikshalls fästning är belägen vid en tvär bugt af den smala Idefjorden, som sedan emot söder sträcker sig djupt ned i landet, nästan parallelt med kusten, på ett afstånd derifrån af omkring två mil. För att äfven från detta håll kunna afskära all tillförsel till fästningen, hade Carl den tolfte, på den snillrike matematikern Svedenborgs förslag, beslutat att låta föra ett par galèrer och några mindre båtar öfver den landtunga, som skiljde hafvet från Idefjordens södra ända. Detta företag mötte otaliga svårigheter i anseende till traktens vilda otillgänglighet, men under Svedenborgs egen ledning hade de likväl

alla blifvit öfvervunna, och den lilla flottiljen stod nu i en lång rad, lik ett par stora gäss med sina gåsungar, uppställd på ett gärde bredvid byn Pilegård, derifrån endast en sluttning af ett par hundrade alnars längd återstod till en vik af fjorden.

Den lilla viken nedanför, ehuru långt in i landet, hade icke förlorat något af sin vilda skärgårdsnatur. Kala klippor omslöto den på båda sidor, hvilka i synnerhet till venster reste sig med skarpa former lodrätt öfver vattnet. På ett ställe hade ett klippstycke, genom en naturens lek, antagit konturerna af en kyrka med sitt torn, hvaraf också denna sten fått namn af *Hällmarks kyrka.* Den högra stranden, ehuru jemväl hög, var mera sluttande och tillgänglig. På andra sidan fjorden höjde sig det norska landet och midt framför vikens mynning låg en liten holme, emellan hvars trädtoppar masterna af en fientlig flotta tittade fram.

Det var en varm afton i Juli månad och den nedgående solen gjöt sitt milda försonande skimmer öfver de skarpa bergstopparne, under det hon med långa skuggor dolde dalarnes dystra ödslighet. Naturen hade gått till hvila, men ännu hördes hugg af yxor ur den närbelägna

småskogen, blandade med rop af båtsmännen, som höggo granris och kaflar att lägga under fartygen för den återstående delen af denna deras färd på ett ovant element.

Emanuel Svedenborg sjelf, som just slutat utstakningen af den linea på hvilken fartygen skulle föras ned i vattnet, hade satt sig på en liten höjd, för att hvila efter dagens mödor. Hans tankar voro icke längre riktade på den blifvande krigstheater, som låg för hans fötter och hvars egentliga machinist han var. I högre rymder sväfvade hans tankar, och ehuru han då ännu icke börjat det ande-skåderi, som sedermera gjort honom så namnkunnig, så hade likväl redan hela hans uppfattning af verldsbyggnadens system och af sammanhanget emellan det gudomliga, andliga och naturliga lifvet, blifvit utbildad till en sådan klarhet och nästan matematisk påtaglighet, att den började antaga en slags objektivitet för honom sjelf och han satt försjunken i åskådandet af egna tankar, såsom voro de verkligheter.

Med dessa den lugna tankens forskningar blandade sig snart vemodsfulla minnen ur det verkliga lifvet. Ack huru ofta växer icke vår filosofi först upp på hjertats svedjeland! Döden

hade bortryckt Emanuels trolofvade i blomman af hennes ålder och slitit ett af de ömmaste band, som blifvit knutna emellan känsliga själar. Det var naturligt, att kärleken då jemväl skulle blifva ett föremål för hans betraktelser.

— I himlen gifvas inga andra äktenskap, — utropade han helt högt, — än emellan likstämmiga själar. Inga själar äro likväl från begynnelsen skapade lika, utan det är kärleken, som först lägger grunden till en sådan likhet, i det den inbildar den enas vilja i den andras väsende, och sedan är det under det jordiska äktenskapet, då man ständigt lefver tillsammans efter en gemensam vilja och då man har alla nyttor gemensamma som själarne oupphörligt sammansmälta; ty sådana själarne äro vid döden, — icke ögonblickligen vid dödstillfället, utan sådana de genom hela lefnaden blifvit utvecklade, — sådana förblifva de i evigheten. Man vakte sig derföre att älska någon ond eller att älska någon menniska för något annats skuld än det goda som finnes hos henne; ty den man hängt vid under lifvet, den kan man icke skiljas ifrån efter döden, och om det onda då är öfvervägande, så drager det med sig det goda till helvetet.

Likväl är icke sammanlefnaden det enda, som kan bringa själarne i en inre verklig öfverensstämmelse. Likasom det var genom sitt lidande och död som Christus försonade menniskoslägtet med Gud, så kunna menniskorna aldrig komma hvarandra närmare än genom att lida och försaka för hvarandra. Och att gifva sitt lif för en annan, måste, för det eviga, der tid och rum icke finnas, betyda mera än en hel lefnad tillbragt i samdrägt. Hennes själ flydde till himlen, men förde dit min bild med sig. Trogen, trogen skall jag bevara hennes till dess vi återse hvarandra. Ha! jag tycker mig se henne redan, hur hon ler emot mig med ett förklaradt anlete, strålande som en ädelsten.

Svedenborg märkte icke, att en ryttare hade sakta nalkats och åhörde honom. Det var Henrik, som med liflig uppmärksamhet lyssnade till dessa ord, hvilka anslogo en sträng i hans inre, hvilken ännu icke alldeles förklingat. Dels hänförd af det underbara intryck han erfor från mannen med siareblicken, som satt allena i den dunkla skymningen och syntes afslöja himmelens lönligheter för osynliga åhörare, dels ock ledd af en naturlig känsla att varseblifvandet af

hans oförmodade närvaro skulle verka minst störande, om han visade sig deltagande i dessa utgjutelser, afbröt Henrik icke sin gamla bekante med någon helsning, utan inpassade i stället en fråga i hans tankegång, en fråga dessutom, hvarpå Henriks eget hjerta törstade efter svar.

— Men en ren och trogen kärlek, som blifvit obesvarad på jorden; skall den icke besvaras i himlen?

Utan att finna något sällsamt i detta afbrott, svarade Emanuel Svedenborg, likasom på en invändning framkastad af honom sjelf:

— Nej, den blir aldrig besvarad.

Henrik suckade djupt.

— En sådan kärlek, — fortfor hans vän, — skall snart förblekna af sig sjelf och icke längre vilja hafva något svar. Dock har den icke tändts förgäfves. Den är ofta den första stråle, som tränger ända ned till bottnen af själen och gifver ljus åt de djupa känslor, som förut slumrat i mörker, men hvilka, en gång uppkallade till verksamhet, snart skola söka sig ut i ljuset, så att de icke mera behöfva sin första matta ledstjerna.

Henrik kände att det låg en sanning i dessa ord. Från den stund han började se sin kärlek

i dess rätta ljus, hade liksom en klarare dager öfver allt annat uppgått i hans själ, och den stolthet, som hjelpte honom att bekämpa sitt eget hjerta, gaf åt hela hans väsende en manlighet, som han förut saknat, bland annat mod, att följa Carl den tolfte vid sidan till kriget. Alla ädlare känslor hade verkligen så blifvit satta i rörelse inom hans i sjelfva verket något makliga natur, att han med säkra och stadiga steg kunde gå sin bana fram i en slipprig tid, utan att vilseledas af de talrika irrsken, som från alla håll ville locka honom.

— Jag ser med glädje, — fortsatte Svedenborg, utan att han syntes anse sig ombyta samtalsämne, — på er krigaredrägt, att ni söker förströ er sorg med att tjena er konung och ert fädernesland.

Henrik rodnade. Han hade icke väntat, att den svärmande tänkaren skulle gjort en så träffande tillämpning af hans fråga och derigenom blifvit förtrogen af hans djupaste hemlighet. Emedlertid fann han bäst att icke vidare låta sig märka, och svarade:

— Vore jag blott säker att tjena mitt land på samma gång som min kung! men tyvärr, jag

ser endast dess undergång framför mig. Det är sannt, att konungen skulle kanske snarare lyckas, om icke så många af hans egna undersåter motarbetade honom och helst sågo hans fall; men för hvilken konung har väl någonsin ett land underkastat sig så stora uppoffringar, som Sverige för Carl XII. Suckar icke hela riket under ett namnlöst elände, utan att en enda röst ens högljudt knotar, och ehuru kanske icke en enda tror på en lycklig utgång, så följa tusende sinom tusende denna konung — i döden. Den som beräknar sina planers framgång på ännu större uppoffringar, han tager miste om menniskoslägtets natur, och kan icke lyckas.

— Jag undrar om konungen sjelf hoppas; hurudant finner ni hans lynne?

— Kungen talar hvarken med mig eller någon annan om sitt lynne. Likväl ser jag, att han bär ett stort, ja ett gränslöst lidande inom sig; och bland de böcker han läser, har jag funnit en med titel »*Antimelancholia*», som han lånat från Lunds bibliotek. Aldrig undfaller honom likväl ett klagande ord, aldrig en suck från hans läppar och aldrig hindrar honom hans sorg ett ögonblick att utföra sina värf. Så har väl

ingen burit olyckan, som Carl XII; och det är denna hans storhet, som dragit mig oemotståndligt till honom.

— Är han i grannskapet?

— Han har befallt mig vänta sig här. Vi hafva ridit tillsammans från Strömstad på mindre än två timmar öfver berg och moras. Medan han red in i Pilegården för att ombesörja kanonernas transporterande till sjön, har jag varit med ordres till major Stockman att genast ställa upp sina grenadierer, ty konungen skall mönstra dem. Han vill ännu i natt sätta fartygen i vattnet.

— Godt, — svarade Svedenborg och gick åter ned till arbetet, det han skötte med noggrannheten af en verkmästare, som aldrig tänkt på någonting annat än tumstocken och vattenpasset.

Efter några minuter kom konungen ridande ifrån byn och Henrik följde honom till högra stranden af viken, utmed hvilken en bataljon grenadierer voro uppställda.

Konungen red framför deras leder och talte vänliga ord vid sina till större delen i kriget grånade knektar, hvilkas bruna, barska ansigten för

tillfället voro ovanligt lifvade af konungens närvaro.

— Fienden får en het dag i morgon, — sade han, — han har alltid blifvit förlägen då han fått se mina raska granadörer, men ännu mera flat lärer han väl blifva, då han får se dem komma seglande på en flotta ifrån landet. Äten er nu mätta och sofven ett par timmar, till dess vi få ned fartygen i vattnet; sedan skola vi få arbete. All packning kunnen j lägga af och rockarne också. Det är trefligare att slåss i skjortärmarne, när det är varmt.

— Gud bevare konungen! — skallade det från de hänryckta soldaternas läppar med denna egna trädhårda klang, som uppkommer då en mängd karlröster häftigt uttala samma ord.

Svagt, som en liten fogels prasslande i löfven, men tillräckligt starkt ändå för att fattas af en vaksam fiendes öra, trängde detta ljud genom den tunna aftonluften ända till danskarnes flotta.

Under tiden nedfördes fartygen på kaflar allt närmare sjön. De tunga, klumpiga skrofven, som i natten höjde sig svarta öfver horisonten och sakta framskredo under ett doft dån, hade någonting spöklikt med sig — icke något af våra

moderna spöken af bara luft, utan af den gamla sagans väldiga jättar och troll.

Konungen lemnade sin häst till en stalldräng; gick sjelf för att närmare se på arbetet samt befallde Henrik att emedlertid uppsöka ett passande ställe till nattläger i grannskapet.

— Vänta icke på mig, — sade han, — utan lägg dig genast; du, som icke är van att strapsera, kan behöfva hvila; ty vi hafva varit i jemn rörelse i dag, och du måste hafva dina sinnen friska till i morgon, då du första gången skall i elden, gosse.

Nattlägret var snart tillredt. Det bestod deruti att Henrik bredde ut konungens kappa på en liten gräsplan emellan tvenne berghällar, och rullade fram en flat sten till hufvudkudde, på hvilken han lade en liten bönebok.

Sjelf lade han sig på marken bredvid; men konungens sista ord, att han dagen derpå skulle i elden, voro just icke egnade att så snart kalla sömnen öfver hans ögon. För hans föreställning låg det ingenting trefligt uti att slåss, ej en gång i skjortärmarne, och han kunde icke frånvisa sig den tanken, att denna natt icke osannolikt vore den sista han skulle upplefva. Det var en un-

derlig känsla, som stämde sinnet till andakt. Sedan tyckte han det icke vara så farligt om han ock skulle dö. I lifvet var han i sjelfva verket icke så mycket kär, som icke mera rädd för döden; men att få döden af en kula, var ju som att taga in ett läkemedel i form af piller, — det går utan att man hinner känna smaken. Sedan han sålunda en gång vänt sig vid tanken på det fruktansvärdaste, som kunde hända, började den ungdomliga fantasien taga ut sin rätt och framställa ljusare bilder. Nu tyckte han sig gå fienden till mötes med ett lugn och en djerfhet, som väckte sjelfva Carl den tolftes häpnad. Genom något dristigt företag, som icke närmare behöfde utredas, blef han till och med en orsak att Fredrikshall föll i svenskarnes händer och hans hjelteära sträckte sitt rykte öfver hela Europa.

Dessa fantasier voro för Henrik så angenäma, att det var med en känsla af obehag, som han märkte konungen återkomma. Han beslöt till och med att icke låta störa sig, utan låtsa som om han redan sof.

Henriks väsende och hela hans lynne hade någonting inställsamt, hvilket, i förening med hans finkänslighet och goda omdöme satte honom

i stånd att på förhand bedöma hvad som skulle behaga eller icke behaga konungen, och att rätta sig derefter. Detta kunde icke annat än göra honom till en angenäm följeslagare åt Carl den tolfte, som sjelf icke kunde böja sig efter någon. Också hade han verkligen fästat sig vid ynglingen och tyckte om att hafva honom med sig. Nu gick han helt sakta fram för att icke väcka Henrik och undvek varsamt allt skrammel, då han aflade sitt stora svärd. Han ämnade äfven draga af sig de hårda kragstöflarne, i hvilka han icke gerna sof; men då luften kändes kylig, oaktadt natten var vacker, och mycket dagg föll, lät han dermed vara och tog i stället sin kappa samt bredde den — öfver Henrik.

Denne, som noga märkt konungens alla rörelser och kände sig djupt rörd deraf, slog upp ögonen och mötte konungens blick, då han svepte kappan om honom. Den nästan faderliga ömsintheten deruti gjorde ett sådant intryck på Henriks blödiga hjerta, att han sprang upp och utropade, öfvervåldigad af sin känsla.

— Tag mitt lif Ers Majestät. Utan knot skall jag lägga mitt hufvud under bilan, men min kärlek till Eders Majestät tvingar mig att

tala. Låt icke alla de hjertan förblöda, som klappa så varmt som mitt för sin ädle konung. Skänk friden åt detta arma land och de skola andas blott för att välsigna Honom.

Det var ett vågadt försök, som sällan aflopp ostraffadt, att oombedd vilja gifva Carl den tolfte råd. Under de sednare åren af sin lefnad kände han likväl stundom ett behof att redogöra för sig sjelf för sitt handlingssätt, hvars riktighet så mycket tycktes motsägas af de händelser som deraf blefvo en följd. Han leddes häraf ofta djupt in i rent filosofiska forskningar och fann uti dem ett särdeles behag. Vare sig att hans lynne nu för tillfället var så stämdt, eller att Henriks värma, som påtagligen flöt från en ädel källa, behagade honom; nog af, han smålog och svarade med godhet.

— Tror du då icke att jag lika mycket längtar efter freden som du, eller någon annan mors-gris; men med ära måste den slutas.

— Ers Majestäts ära fyller redan hela verlden. För den behöfver icke mera göras.

— Vore det endast för mitt beröm; jag skulle aldrig dragit svärdet ur skidan och jag skulle i detta ögonblick åter insticka det; ehuru

den ära, hvarom du talar, skulle i samma ögonblick förblekna; ty Carl den tolfte vore icke den han är, om han icke hade samma mål orubbligt för sina ögon. En dårskap vore då mina segrar och en uselhet mina motgångar; men då redan en hedning kunde uttala den höga grundsatsen: »Fiat justitia et pereat mundus»; huru mycket mera förtröstansfullt bör icke en Christen kämpa för rättvisans sak, en Christen som vet att en Gud uppehåller verlden, och att icke en menniskas minsta hufvudhår kan röras utan hans vilja. Jag har icke, under lyckligare skiften sökt eröfra nya länder; men olyckan skall icke heller förmå mig att bortskänka en tum jord af mitt ärfda konungarike. Består icke all dygd deruti att göra det rätta utan afseende på följderna?

— Men Christendomen sätter kärleken högre än rättvisan; och att förlåta är mera än att straffa.

— Det är blott den starkare som kan förlåta. Den besegrades förlåtelse är vanmakt. Gud sjelf förlåter endast den som ångrar sin synd.

— Hvem kan bestämdt säga hvad som är rätt i jordiska ting? Hvem vet om alla Sveriges besittningar ifrån början på ett fullkomligt rättvist sätt tillkommit? Måste man icke således i

dylika fall antaga förmågan att bibehålla dem, såsom den naturliga måttstocken för deras rättmätighet.

— Riktigt! Och derföre skall jag också uppbjuda min yttersta förmåga för att skydda mina besittningar. Förmår jag det icke; skall Sverige duka under, så är det icke mig som ansvaret derföre drabbar.

— Men om det nu vore ett mindre ondt både för Sverige och för de besittningar, som i sjelfva verket redan gått förlorade, om de falla ifrån, än att fortsätta ett förtärande krig?

— Om det är så, så skall icke vår Herre länge fortfara att snart sagdt hvarje dag göra underverk för att bevara mitt lif; ty min skyldighet är att göra redo för alla de undersåter han anförtrott åt min vård, eller att dö under bemödandet att göra det.

Henrik kände sig, om ej öfvertygad, likväl kufvad af en så hög och ädel, men tillika djupt tragisk lefnadsåsigt och blygdes öfver sin barnslighet att hafva försökt med några känslosamma råd rycka Carl den tolfte ur sin bana, hvars fasthet icke en gång af sjelfva hopplösheten kunde rubbas. Något hopp att Sverige, så utmattadt

som det var, skulle kunna ännu en gång besegra halfva Europa och sluta en fred utan uppoffringar, var icke tänkbart. Det fanns således ingen annan utgång ur denna labyrint, än Carl den tolftes död, och denna visshet uppfyllde Henrik med ett outsägligt qval, ty han älskade nu konungen kanske innerligare än sin egen fader. Han förmådde icke längre fortsätta samtalet, utan suckade endast knappt hörbart:

— Gud, gifve Eders Majestät en lång lefnad.

— Ske Hans vilje. — Och nu lägg dig till hvila, gosse. Glöm, om du kan, hvad du har hört; men, vid min onåd, nämn aldrig för någon dödlig, så länge jag lefver, att du hört Carl den tolfte tveka om sina planers framgång. Det skulle blott öka den modlöshet hos mitt folk, som ensamt har kommit mig att stundom till hälften misströsta.

Konungen sträckte ut sig på marken och inom några minuter tillkännagåfvo de långa, jemna andedragen, att han låg i en tung sömn, Henrik svepte kappan om honom och satte sig vid hans fötter, utan att vidare tänka på sömn. Det förekom honom nästan, såsom om han satt vid ett älskadt lik. Den kroppsliga tröttheten

tog dock slutligen ut sin rätt. Hans hufvud sjönk småningom ned och stannade icke förr än emot konungens knän. I denna ställning förblef han, lika hårdt insomnad, som konungen.

VIII.

Drabbningen

»Den korta stund, som våra slupar varit i vattnet, och den hastighet, hvarmed fienderna gingo till strids, satte vår lilla flotta i en slags villervalla, som kunnat hafva svåra följder, om fienderna vetat att deraf straxt begagna sig.»

Träffningen vid Lidefjöl; i Stockholms Magazin för 1780.

Vid dagningen syntes åter alla svenskarne i rörelse. Fartygen voro nu framförda till sjön, vid ändan af viken och stodo färdiga att när som helst åka ned i vattnet utför de uppbyggda rännorna. Kanoner, segel och åror med flera tillbehör för deras utrustning lågo upplagda på de slätaste hällarne af venstra stranden, der vattnet var djupast, så att fartygen kunde lägga till för att intaga sådan last. På den högra stranden höllo grenadiererna korum.

Aldrig hade den uppgående solens strålar brutit sig emot så många nya föremål i den ödsliga viken, hvars enda vanliga invånare, några

små beckasiner, flögo skrämda och skrikande kring stranden. En lätt vind ifrån land började krusa vattnet, som likväl låg alldeles lugnt inuti viken, och på himmelen fanns icke en molnfläck.

Ännu skymd af den långa skuggan från norska landet, nalkades obemärkt en liten båt.

Nu slog man ifrån stöttorna, som höllo båtarne stilla, och allas ögon samlades kring det vackra skådespel som deraf uppstod. En båt som går af stapeln bär sig nästan åt som han vore lefvande. Tjusad, och ifrigare ju närmare vattnet han kommer, störtar han sig utan besinning i det lockande elementet och synes vilja dyka ned deruti, men då de kalla böljorna omsluta hans fylliga former är det liksom han hissnade och med ett väldigt språng ville åter lyfta sig ur vattnet. Sedan den första förskräckelsen är öfver, dansar han med de behagfullaste vaggningar, fri och lätt omkring, till dess han ändtligen stannar, lik en snäll häst, som efter att, för en stund lössläppt, ystert hafva njutit sin frihet, lydig inväntar sin ryttare. Åtföljda af sjömännens glada hurrarop, sköto sålunda trenne vackra slupar den ena efter den andra ned i vattnet och klöfvo det med sina hvassa kölar. Derefter kom

ordningen till den största galeren. Hon rusade åstad med knak och brak, och redan började ett hurra uppstämmas till hennes ära; men det drog ut på första stafvelsen, ty galeren stannade med fören djupt nedborrad i dyn. Det långgrunda vattnet kunde icke lyfta henne upp.

Detta var en ganska ledsam händelse, ty det låg någonting envist i galerens tvungna ställning, som visade att hon var hårdt fastnad, och det gifves knapt någonting ohandterligare än ett fartyg till hälften på vatten och till hälften på land. Härtill kom att de skrockfulla sjömännens lynne nedstämdes af ett sådant förebud. De skakade betänksamt på sina hufvuden, menande att »Castor» nu fått en sådan vana vid landet. att han ville följa botten åt på sjön också.

Under det man gjorde några fruktlösa försök att med tillhjelp af de flytande sluparne lyfta upp Castor, var kanske Henrik den ende bland alla, som med oro tänkte på fiendens grannskap, och då hans ögon följde hans tankar märkte han snart den lilla båten, som nu var midt på sjön och hastigt närmade sig det svenska landet.

— En fiendtlig båt som kommer för att spionera, — utropade han.

— Hvarföre just en fiendtlig, — svarade konungen, det kan ju lika väl vara en fredlig skärgårdsbåt.

— Årorna skulle icke blänka så emot solen, om de icke skifvades på örlogsmannavis, — genmälde Henrik, som uppfödd i skärgården var van att på afstånd bedömma båtar.

I detsamma gjorde båten en liten girning, som visade att den roddes af flera par åror och således gaf styrka åt den förmodan att det var en örlogsbåt.

En böjning af läpparne upp emot näsan var det enda tecken, hvarpå man kunde märka konungens missnöje att se hela sin plan att öfverrumpla fienden röjd.

I sjelfva verket blef svenskarnes ställning härigenom ganska farlig. Ett anfall af fienden, innan den lilla flottan var i ordning, kunde medföra dess hela förlust, och det var föga sannolikt, att fienden skulle släppa ett sådant tillfälle ur händerna, sedan han en gång upptäckt det. Den befälhafvande officeraren vid flottan, som insåg detta, nalkades konungen och frågade ödmjukt:

— Tillåter Ers Majestät mig att föra en kanon upp på berget och gifva den der båten ett

eller ett par skott, så tror jag att vi skulle kunna skrämma bort honom, innan han fullkomligt kunnat upptäcka den oreda, hvaruti vår flotta för närvarande befinner sig.

— Nej, skräm honom för all del icke. Ju längre han ror häråt, ju längre skall det dröja innan han hinner tillbaka för att berätta hvad han sett, och det är endast litet tid vi behöfva på oss för att göra fienden välkommen. Ett skott skulle i ögonblicket underrätta honom, att här funnes en beväpnad styrka och han skulle då rusta sig i ordning ännu innan båten kom tillbaka.

— Vi kunna ändå icke blifva färdige i tid.

— Vi skola åtminstone med hvarje minut blifva mera färdiga än vi nu äro. Arbeta blott, och tänk på ingenting annat.

Sedan man öfvertygat sig att icke den andra galeren skulle röna samma öde som den första, blef äfven den satt i vattnet och detta lyckades fullkomligt, äfvensom med de tvenne återstående sluparne. Derefter började man med största möjliga skyndsamhet att tackla och bevära alla de kringflytande båtarne, hvilket mötte många svårigheter, dels emedan det var trångt utrymme

invid berget der kanonerna med mera skulle tagas in och dels emedan man endast hade några få små båtar, på hvilka folket kunde föras ombord. Emedlertid beordrades tvenne kompanier af grenadiererna att härvid biträda; och den lilla viken erbjöd inom kort den lifligaste anblick.

Derefter vände konungen åter sin uppmärksamhet på Castor, och lät ombord på honom fastgöra långa trossar, hvilka fördes i land längre ut emot högra stranden der de två återstående kompanierne af grenadiererne ännu stodo uppställde. I denna linea var vattnet på några alnars afstånd från galeren tillräckligt djupt för att hålla henne flott, och alle man fingo derföre taga i trossarne och draga af alla krafter. I början gick det icke ur fläcken, men sedan några sjömän tillkommit, hvilka med sina rop koncentrerade grenadierernas ansträngningar, började det tunga skrofvet röra sig, först ett par tum med hvarje tag, men slutligen så hastigt, att en del af folket, som väntat sig mera motstånd, till de andras förlustelse, förlorade jemvigten. Då de åter reste sig upp, funno de Castor simmande lös och ledig vid sidan af Pollux. Den danska båten hade emedlertid kommit nära till mynningen

af viken och stannade emellanåt några ögonblick som det tycktes helt förvånad, att man så obehindradt lät honom nalkas. Småningom blef han allt djerfvare och djerfvare och kom slutligen in i sjelfva viken der han gjorde en liten rund på ett knapt bösshålls afstånd från den beväpnade styrkan på stranden och fartygen, samt återvände sedan i god ro, under det att de svenska soldaterne skuro tänderna af förargelse öfver att se en fiende så nära och icke få nedergöra honom.

Prinsen af Holstein åtföljd af några generaler och andra officerare, bland dem äfven Carl Rosenfelt anlände nu på en lustridt och blefvo mycket glada, då man berättade dem, att de troligen inom en liten stund skulle få blifva åskådare till ett litet afbrott i den enformiga belägringen.

Henrik, som icke kunde slå ifrån sig den tankan, att denna dag möjligen skulle blifva för honom den sista, tyckte att han vid ett sådant tillfälle gerna kunde bryta sin föresats, att icke tala med någon om Gunhild, hvilket endast upprörde smärtsamma känslor. Han hade icke hört ett enda ord om henne nämnas, sedan hans och hennes själar togo af hvarandra ett evigt farväl. Denna tanka, en gång väckt, var okufvelig, och

Henrik närmade sig till Carl, som stod inbegripen i samtal med sina kamrater.

— Huru mår din syster? — frågade han, sedan de helsat hvarandra.

Ett moln drog sig öfver Carls panna. Han ansåg det icke möjligt, att Henrik skulle vara okunnig om hvad som förefallit mellan honom och Gunhild, hvilket han visste utgjorde ett samtalsämne för hela landet, och han fann derföre i Henriks fråga endast ett försök att förolämpa eller reta honom, på samma sätt som han gjort under deras första möte på Beneborg. Konungens närvaro förbjöd Carl att gifva det svar hans hjerta förestafvade, eljest hade hans värja icke längre suttit i slidan, men nu bet han sig i läpparne af stumt raseri.

En af de kringstående, som insåg sanna förhållandet, tog Henrik i armen och hviskade honom något i örat.

Henrik tog ett steg tillbaka med en åtbörd så föraktlig och så stolt, att den skulle anstått en konung.

— Herre, — sade han, — välj någon annan än mig till förtrogen af de lögnaktiga ord ni icke vågar uttala högt.

— Vågar? Lögnaktiga ord? Jag skulle icke våga uttala hvad hela verlden vet, att fröken Rosenfelt är en viss hög persons förklarade älskarinna.

— Du är hennes bror Carl och jag, som blott är hennes kusin, har icke rätt att dig i förväg tysta smädarens tunga.

Med sänkt hufvud och ångestsvetten droppande från hans panna, svarade Carl:

— Tro icke att någon skulle tala så i min närvaro, om han icke talade sanning. Men ve mig, mitt svärd måste numera sitta i skidan, då den Rosenfeltska slägtens ära angripes.

— Välan då, om hennes egen broder sällar sig till hennes förtalare, så vill jag åtaga mig hennes sak; och jag åtager mig att bevisa på hvad sätt man behagar, att den som säger något förklenligt om fröken Gunhild Rosenfelt, han är en lögnare, eho det vara må.

Härvid lade Henrik handen på värjfästet och mätte de kringstående med en säker blick, som icke förfelade sin verkan, i förening med detta käcka språk af en yngling, hvars väsende man eljest funnit nästan försagdt eller åtminstone långt från utmanande.

Till och med den af Henrik förolämpade officeraren, som var en ärans man, kände sin vrede afväpnad af den rena öfvertygelse, som skenbarligen dikterat Henriks ord, och han skyndade sig derföre icke att upptaga den kastade handsken, utan lemnade Carl rådrum att föra Henrik afsides.

— Du yrar Henrik! — sade denne. — Jag har ju sjelf träffat henne på ett möte med prins Fredrik, dit hon gått ensam på hans begäran, såsom hon sjelf erkände.

— Nå hvad mer? Känner du din syster så litet, att du tror, det denne ömklige furste kunde vara farlig för hennes heder?

— Äfven jag sade detta till mig sjelf, och oaktadt jag förvisat henne för alltid ur min åsyn, var jag nog svag att ännu en gång gå hem till henne der hon bodde i Christinehamn. Man berättade mig att Siquier, prinsens förtrogne i kärlekssaker, hade hvarje dag besökt henne och slutligen hade hon en afton försvunnit. För att blanda bort korten hade väl Siquier dagen derefter jemväl infunnit sig, men då man sade honom, att hon var borta, hade han visat sig så

förlägen, att man kunde se det ingen visste bättre än han sjelf hvar hon var.

— Och hvar är hon nu?

— Det vet jag icke, och önskar jag aldrig måtte få veta det.

— Och så kan en bror tala? Hade hon ock felat aldrig så mycket, vore det icke din skyldighet att i första rummet räcka henne en räddande hand? I stället är det just du som brännmärkt hennes namn oskyldigt inför verlden och stött henne ut, kanske i en afgrund af lidande och olyckor! Ja, se icke på mig så förundrad, derföre att jag säger *oskyldigt*. Hade du, såsom jag, skådat in i hennes rena hjerta, du skulle icke ett ögonblick, icke af några omständigheter hafva förnedrat dig med att misskänna henne.

Medan Henrik så utgöt sin smärta och sin harm emot Gunhilds broder, sköt den fiendtliga flottan fram bakom holmen midtemot, och man räknade snart ända till fjorton fartyg, som uppställde sig på en linea och nalkades i god ordning.

I det skick hvaruti den lilla svenska flottan för närvarande befann sig, kunde en sådan syn

icke annat än verka nedslående på svenskarnes sinnen; ett sorl af bestörtning gick igenom leden och fann ett eko isynnerhet på sjömännens läppar.

Men nu ljöd konungens klara stämma högt öfver sorlet: — Der se vi fienden, gossar, låtom oss önska honom välkommen med ett hurra!

Det låg någonting på en gång så gladt och lugnt modigt i tonen, hvarmed dessa ord uttalades, att de ovillkorligt ingåfvo förtröstan hos massan af folket, och de som insågo, att fienden för ingen var mindre välkommen än för konungen i detta ögonblick, fattades af en sådan beundran för den fullkomliga sjelfbeherskning, hvarmed han visste dölja detta, att äfven de med hjerta och hals instämde i det trefaldiga hurrarop, som satte hela luften i skakning med sin styrka.

På Carl Rosenfelt och Henrik verkade detta afbrott välgörande. Ögonblickets vigt var nog stort för att bortjaga de qvalfulla känslor, som Henriks ord voro på vägen att väcka hos Carl, och ehuru Henriks själ var uppfylld af ett enda föremål, verkade likväl den första åsynen af en anfallande fiende, för ögonblicket döfvande på

hans veka sinne, och han skyndade till konungens sida.

Carl den tolfte kastade en mönstrande blick på de sina. Den skördade icke många anledningar till förhoppning. I full ordning voro endast tvenne slupar, försedda med hvar sin större kanon i aktern och en mindre på hvardera sidan. Pollux, den ene af de stora galererna, hade fått in sina kanoner, men mycket återstod ännu vid dess takling, och han låg ännu orörlig vid berget. De öfriga båtarne, jemte Castor, voro i ett mer eller mindre ofullständigt skick och en af sluparne flöt ännu alldeles tom på vattnet.

För afståndets skull kunde man ännu icke med säkerhet bedömma fiendens styrka. Af den icke obetydliga fart, hvarmed dess fartyg roddes emot vinden, slöt man likväl att ingen af dem var så stor som Castor eller Pollux, men deremot voro de i antalet vida öfverlägsna.

Konungen sprang ned till stranden och langade med egen hand några åror ombord på Pollux, ett arbete, som visserligen i och för sig föga bidrog till det stora hela, men som hade den verkan att sätta i rörelse alla sysslolösa händer bland befäl och underbefäl, som hittills an-

sett sig för goda att sjelfva deltaga i det kroppsliga arbetet. Det började också omedelbart fortskrida med en förvånande skyndsamhet.

Derefter befallte konungen att de färdiga fartygen genast och de öfriga alltefter som de blefvo bestyckade, skulle lägga sig framom de andra och med sitt artilleri hindra fienden att inträngа i viken. Som emedlertid vikens mynning var nog bred för att kunna med så få stycken verksamt beskjutas inifrån, öfver hela dess vidd, gafs befallning att alla fartygens kanoner skulle verka närmare utmed den venstra stranden, der vattnet var djupast och der fienden således helst skulle vilja framträngа.

För att försvara inloppet närmast den högra stranden, uppställde konungen längs derutmed de två kompanier af grenadierna, som icke användes ombord på fartygen. En liten bergshöjning skyddade här truppens flank emot den ankommande fienden, men just på sjelfva denna kulle och således först utsatt för fiendens eld, tog konungen sjelf sin plats, derifrån han också hade fri öfversigt såväl öfver sin egen och fiendens flotta, som den lilla soldathop, han nu sjelf skulle kommendera.

Klockan var omkring sju på morgonen då den fiendtliga flottan var på ett kanonskotts afstånd; en frisk vind blåste ifrån land och solen lekte så gladt med böljorna, att Henrik fann dem nästan lättsinniga i en så allvarsam stund. Han tog omärkligt sin plats bakom en kapten af infanteriet, som lyckats bibehålla sitt goda hull oaktadt mångåriga besvärliga fälttåg.

På en gång syntes rökkolonner skjuta fram från bogkanonerna på alla fiendens fartyg, derpå följde en knall, och Carl den tolfte hörde åter sin älsklingsmusik, de hvinande kulorna.

Salvan besvarades kraftfullt från svenska sidan, och fienderna, som icke väntat sig detta, hvilade på årorna och stannade en stund, som det tycktes, obeslutsamma om sättet för anfallets fullföljande.

I sjelfva verket var svenskarnes position så väl vald att segern icke var fienden så lätt som man skulle förmodat i anseende till hvad som fattades i utrustningen. Grenadiererna på land kunde icke beskjutas, om icke fienden ville lägga sina fartyg just der de voro utsatta för svenska fartygens hetaste eld, och ville fienden åter inträngа i viken nära den stranden der svenskarnes

kanoner icke spelade, så måste han med ett fartyg i sender defilera inom skotthåll för grenadierernas musköter, hvilket på de små galererna med deras låga relingar icke kunde aflöpa utan stor mansspillan.

Med förnöjelse såg derföre konungen att fienden stannade och åtnöjde sig med att under tiden på afstånd underhålla en föga verksam eld. Hvarje minut var ovärdelig för svenskarne, och kunde man blott uppehålla fienden en stund på detta sätt, så var man honom vuxen.

En af fiendens fartygs chefer tycktes också hafva insett detta, och som det var hvar och en af dem under kanonaden tillåtet att verka på egen hand, lät han sitt folk åter sätta sig till årorna och styrde inåt viken, så nära den högra stranden, att svenskarnes kanoner icke der kunde verka utan fara att skada sina egna soldater på stränden. Sitt manskap placerade han så godt sig göra lät i skydd för grenadierernas väntade eld och sjelf stod den käcke kaptenen på akterdäcket af sitt fartyg och vinkade med hatten åt sina kamrater att följa sig.

Man undrade hvad han ensam tänkte taga sig till inuti viken, ty ingen af de andra följde honom; men af det beslutsamma i hans rörelser

var det uppenbart, att han hade någon djerft beräknad plan. Kanonerna, som stodo på däck, kunde icke väl serveras, utan att allt för mycket utsätta manskapet för de svenska grenadiererne; men i stället började ifrån den danska galeren en spridd men liflig eld ur handgevären, dervid de som sköto lågo på knä bakom den låga relingen och endast tittade upp då de aflossade skotten.

Redan började en och annan falla i grenadierernas leder, och dessa visade någon otålighet öfver att overksamma stå och låta sig nedskjutas.

— Kom ihåg gossar, att vi aldrig skjuta förr än vi se hvitögat på fienden, — sade konungen med vänlig stämma. — Nu se vi inte mera hufvudena på dem, men det är också tillräckligt bara vi få dem i håll. Låt se att ni sigten rätt.

Några sekunder derefter kommenderades gefyr för det längst ut på udden stående kompaniet, och många af danskarnes hufvuden höjde sig aldrig mera öfver relingens kant.

Emedlertid var det icke heller lugnt på land. Den tjocka kaptenen, som stod framför Henrik, fick en kula i bröstet, så att blodet stänkte på

de kringstående: äfven på konungen. Han märkte det och sade med vanlig röst: »Förlåt Ers Majestät.»

Han hade knapt uttalat dessa ord förr än han sjönk död till konungens fötter.

Det andra kompaniet gaf likaledes den fientliga galeren sin salva då den passerade, och jemväl då sträcktes många till däcket; men sedan hade också dess chef något rådrum, som han med utmärkt skicklighet begagnade.

Den minsta af svenskarnes slupar, hvars utrustning icke var påbörjad, då fienden först syntes, hade äfven sedermera blifvit lemnad ovidrörd, emedan man fann mera skäl att använda allt arbete på dem som voro närmare färdiga. Den flöt således ännu fri omkring och hade af vinden blifvit förd något ut ifrån de andra. Innan man anade faran var den danska galeren invid honom och liksom örnen slår klon i sitt rof, kastades derifrån en dragg ombord på slupen, hvarpå galeren gjorde en snabb vändning och rodde åter tillbaka med den svenska båten i släptåg.

Ett triumferande hurra skallade från danska flottan.

Förlusten af denna slup kunde väl i sig sjelf vara obetydlig, men de som hade vana att bedöma utgången af träffningar, insågo genast att på dess återtagande berodde, hvilkendera sidan skulle kunna tillvälla sig äran af segern. På den stund striden varat, hade man nemligen redan öfvertygat sig, att svenskarnes position var så stark, att fienden icke skulle förmå tillfoga dem något verkligt nederlag. Finge han derföre draga sig tillbaka med oförrättadt ärende måste segern anses tillhöra svenskarne. En annan sak vore det, om fienden gjorde ett anfall, tog ett af svenskarnes fartyg och återvände dermed segrande.

Slupen måste derföre återtagas, kosta hvad det ville.

Snappopp, det af de svenska fartygen som låg längst åt höger och således kunde röra sig utan att blifva utsatt för de sinas eld, satte sig genast i rörelse.

Frågan var, om han skulle förr än den danska galeren hinna till vikens mynning, ty längre kunde han icke följa, utan att sjelf blifva tagen af hela fientliga flottan.

Här blef nu en kapprodd, som snart visade sig slå ut till danskens fördel.

Några grenadierer kastade sig då i en ökstock, som stod vid stranden och rodde ut för att genskjuta och om möjligt kapa tåget, hvarmed den svenska båten släpades. De blefvo allesammans nedskjutna af danskarne och färgade vattnet med sitt blod.

Nu var den danska galeren nästan midt för konungen på återvägen. Han kastade en blick på Snappopp, som nu påtagligen syntes komma försent, och sade:

— Vi kunna icke taga igen vår slup förrän i eftermiddag.

Henrik, som alldeles glömt bort att skjuta första gången, lade nu an med sin karbin på den danska kaptenen, som ännu stod lika blottad på akterdäcket, och helsade ödmjukt på Carl den tolfte, som han igenkänt. Men då Henrik väl fått geväret sigtadt emot mannens bröst, svek honom beslutsamheten att trycka af skottet. Det rann för honom, att han var på väg att döda en tapper och hederlig man, och han tog åter geväret från ansigtet; men i samma ögonblick fattades han hastigt af en annan tanke.

Han sprang ned ända till vattnet; kulorna fräste omkring öronen på honom, men han stod

qvar ändå och väntade till dess galeren hade passerat på några famnars afstånd ifrån land, hvarintill den hållit så nära som möjligt för att komma undan Snappopp; då först brann Henriks skott af. Den svenska slupen följde icke längre den danska. Henriks kula hade skurit af tåget.

Nu kom svenskarnes ordning att hurra, och då Henrik återvände, utropade konungen:

— Bravo min gosse, jag slår vad att ditt hjerta slår lugnare nu, än när du i din barndom öfvade dig att skjuta så på pricken.

Härvid lade han sin hand vänligt emot Henriks hjerta. Det klappade så våldsamt, att Carl den tolfte studsade.

— Hvad är det? — utropade han. — Men den som icke darrar på handen när hjertat slår så, han har en själskraft, som är mera värd än allt mod i verlden.

Snappopp hade emedlertid åter fört den förlorade slupen i säkerhet och med detsamma hissade Castor sin flagg, till tecken, att han var färdig att bryta upp. Konungen gaf också genast befallning om anfall och nu ryckte den svenska flottan emot fienden med förlig vind och lustigt mod.

Ännu stod konungen qvar på sin plats såsom åskådare, ehuru numera utan ändamål, och oaktadt kulor ännu ganska ofta flögo omkring honom, och en till och med gaf honom en kontusion för bröstet.

Den käcke danske kaptenen, som tagit den svenska båten, var ett bland de första offren för den hetare strid som nu begynte, och genast efter hans fall började danskarne draga sig tillbaka. Under oupphörligt skjutande jagades de småningom ända bort emot norska landet.

Carl den tolfte gick nu fram till sina tappra grenadierer och höll ett tal. Det var likväl hvarken långt eller grannt.

— Nu hafva vi gjort skäl för vår frukost, ty vi se fienden på ryggen, — sade han. — Sedan skola vi begrafva våra fallna kamrater. Måtte vi alla, när det en gång behagar vår Herre, få en lika vacker död som de. Gud vare med er gossar!

Derefter vände han sig till Henrik.

— Du Burguer är dagens hjelte, och såsom bevis af mitt välbehag....

— Ers Majestät, — föll Henrik in, — om min lyckträff gjort Ers Majestät något nöje, tillåt mig att sjelf begära en nåd.

Konungen höjde på läpparne. Han tyckte icke om att blifva afbruten i sitt tal och ännu mindre att man af honom begärde nådebevisningar.

— Hvad önskar du? — frågade han med sträf röst.

— Tillstånd att få resa bort på någon tid.

— Resa bort midt under belägringen? Hvad kallar dig så hastigt?

— Familje-angelägenheter.

Nu höjde sig konungens läppar tre gånger å rad och en rodnad färgade hans kinder.

— Din familjs angelägenheter lärer jag väl sjelf komma att sköta en dag.

Ingen af de närvarande vågade höja sina ögon till konungens ansigte, sedan de sett detta det högsta utbrott, som hans vrede någonsin tagit sig; men Henrik syntes oförfärad, bugade sig och drog sig tigande tillbaka i ledet bland de öfriga.

Konungen fäste en lång och genomträngande blick på honom, under det hans ansigte småningom klarnade. Derefter sade han det enda ordet:

— Res!

Några minuter sednare satt Henrik till häst och galopperade öfver stockar och stenar raka vägen till Strömstad.

Bland Carl den tolftes krigare föranledde detta uppträde mycket tal och många gissningar. Att baron Burguer von Ritterstein på Stjernholm var en af konungens hemliga fiender, hade ryktet redan länge sagt, och derpå fann man en bekräftelse i konungens ord. Sonen hade man aldrig riktigt kommit under fund med, men han sökte ofta ensligheten, och kanske var icke heller hans samvete så rent. Vore väl någon konspiration just nu i görningen efter konungen, som man visste hade väl reda på allt, blifvit så förtörnad på Henriks sällsamma begäran? I så fall var det underligt att Henrik fick tillstånd att resa: men detta var likt konungens vana att trotsa och förakta faran.

I sådana gissningar uttömde man sig; men ingen anade, att Henrik reste för att söka upp Gunhild och blifva ett värn för den förskjutna.

IX.

Småskrifwaren.

»Le premier, même dans un mauvais genre, est toujours le plus grand et souvent le meilleur; le second est ordinairement le plus méchant de tous... Le premier qui peut tout est moins tyran que l'autre qui, ne pouvant jouir de la puissance plenière, s'en venge en abusant du pouvoir qu'il a pu s'arroger.

BUFFON.

Längs sluttningen af den kulle, hvarpå sjelfva staden Stockholm är belägen, löper Vesterlånggatan, liksom upphängd i festoner af talrika gränder, hvilka under namn af brinkar sprida sig från medelpunktens höjd nedemot sjöstranden. De flesta af dessa brinkar hafva ett temligen otrefligt utseende och sjelfva Vesterlånggatan har numera enligt en författares träffande uttryck »någonting gråaktigt i sitt sätt att vara». Siraterna på ett och annat hus dervid tala likväl ännu brutna ord om ett mera lysande tidehvarf, och under

tiden för denna berättelse spelade hon samma rôle som Drottninggatan nu. Samma tids annaler tala ock om »Aristokraterna på Svartmangatan» såsom de stoltaste. Det var naturligt att äfven Tyska Kyrkbrinken, som sammanbinder dessa båda gator, då jemväl skulle anses ganska aktningsvärd, för sitt nära grannskap med de förnämsta gatorna.

Två trappor upp i hörnet af denna brink och Vesterlånggatan, med utsigt åt båda, fanns ett rum, som var temligen ljust och rymligt, sedan man väl hittat dit uppför de mörka trapporna och genom en smal, krokig gång. Der bodde sekreteraren Johan Håkansson, tjensteman vid polisen och en af dessa »småskrifvare», hvilka på Sveriges öden haft ett icke oväsentligt inflytande, ehuru deras namn ej gått till efterverlden. I synnerhet hör man just i brytningen till den så kallade Frihetstiden »de Store» beklaga sig öfver Småskrifvarnes välde, hvilket de aldrig förmådde undandraga sig, dels derföre att det bestod uti intelligensens egen öfverlägsenhet och en uteslutande kunskap om formerna; men dels ock derföre att de i sin obemärkta ställning kunde, utan att röjas, anlägga och genomdrifva sina

listiga planer. Sällan lyckades de likväl tillskansa sig sjelfva någon upphöjdare plats i samhället, under en tid, som ännu fäste mycken vigt vid adelig börd och ansåg oundgängligt för rikets stora att ega de yttre egenskaper, som svårligen kunna förvärfvas utan en deråt ifrån början egnad uppfostran. Deraf hände sig att dessa småskrifvares karakter oftast antog någonting bittert och lättretligt i sitt väsende, och Håkansson var en af dem, som hos sig förenade det ljusaste hufvud och den största slughet med det lägsta småsinne. Det var en krypväxt, som ville klänga upp och snärja sjelfva ekens krona, ty afundsjuka var dess rot och skadeglädje dess blomma.

Hans rum var försedt med den mångfald af möbler, som måste uppkomma, då sängkammare, matsal och arbetsrum äro förenade inom fyra väggar, men öfver det hela hvilade ändå en viss enhet, genom den mängd papper som öfverallt funnos utbredda, såsom det tycktes med den fullkomligaste vårdslöshet, men i sjelfva verket ganska klokt ordnade efter de flesta skrifvares erfarenhetssats, att man behöfver vida mindre frukta att papper förkomma än att de förläggas. Derföre var här också allting synligt, som ej

fick glömmas och ej behöfde döljas; men sådant fanns här äfven, och detta var gömdt med mycken skarpsinnighet. De hemligaste papperen lågo nemligen på golfvet bredvid spiseln och deröfver voro kastade en hög af papperslappar och annat skräp, som svårligen kunde blifva föremål för uppmärksamhet af någon annan än en städerska. Tre sådana hade deremot fått afsked derföre, att de icke kunnat hålla sig på nog långt afstånd från denna hög. I chiffonierens lönnlådor funnos endast några oskyldiga uppsatser, vittnande i allmänna ordalag om det mest brinnande och oegennyttiga nit för fäderneslandets väl och den djupaste afsky för allt svek. Det var en fin beräkning, att man i händelse af misstankar skulle få en sådan föreställning om hans innersta tankar, under det alla bevis på hans brottslighet kunde med en stöt af foten öfverlemnas åt lågorna.

Sjelf satt Håkansson en kulen höstdag vid sitt skrifbord. Han var en trettio års man, med ett blekt lidelsefullt ansigte och en flammande osäker eld i sina grå, djupt liggande ögon, som beskuggades af buskiga ögonbryn. Ett ända till ytterlighet yfvigt och sträft, blondt, i rödt stötande hår, tycktes föröfrigt hafva sugit all saft

ur det torra och tunna ansigtet, som uppbars af en lång och stel hals. Också var det med en synbart pinsam känsla af sin fulhet, som Håkansson emellanåt vände sig emot en liten spegel i pappfodral, som likväl endast för sådant ändamål blifvit uppställd på en stor papperslunta framför honom. Ett skönt utseende och ett värdigt skick ansåg han för så ovärderliga förmåner, att blotta medvetandet om saknaden af det förra hindrade honom att någonsin förvärfva det sednare. Hans ärelystnad förmådde aldrig lösgöra sig från fikandet efter små yttre utmärkelser, ehuru hans ande var kraftfull nog att uppkasta djerfva planer till omstörtande af ett konungarike.

På bordet lågo några bref dem Håkansson långsamt och med mycken uppmärksamhet genomläste, ehuru under tiden ingen vagn och knapt någon fotgängare på gatan undgick en hastig blick från hans spejande falköga.

Hans ansigte klarnade ända till skymten af ett smålöje vid läsningen af ett bref med Strömstads poststämpel. Han lade det åter omsorgsfullt ihop och sade betänksamt för sig sjelf: — Ändtligen har jag lyckats få konungen att yttra

några hotande ord emot herrar kongl. råder. Af fruktan för sitt lif måste de nu blifva konspiratörer, om vi rätt blanda korten. Enda sättet att ingifva dem mod är också att skrämma det i dem. Om jag kunde begripa hvad som gör de uslingarne så rädda för Carl den tolfte. Sjelfva den djerfve Arwid Horn, som trotsat döden i tusende skepnader, vågar ej taga ett verksamt steg emot honom, ehuru han dervid hade intet att våga men allt att vinna. Och jag, som knappast törs gå på gatan sedan det är mörkt; jag... den obetydliga... föraktade skrifvaren... jag bäfvar ej för planer mot Carl den tolftes spira... emot Carl den tolftes lif. Hvad har man att frukta af den som föraktar sina fiender? Hvars politik är att blunda? Och som icke straffar på misstankar. Sannerligen, den som icke nöjer sig med misstankar emot mig, han skall få göra att skaffa sig bevis; ty jag skrifver aldrig en rad utan att tänka på huru den skall kunna försvaras inför hela verlden och kompromitterar mig aldrig muntligen för mera än en i sönder. Under Carl den tolftes regering går jag säker; men hvarföre då störta honom? Jo, derföre att jag hatar detta stolta krigareslägte. Aristokraterne äro väl om

möjligt ännu högmodigare, men de äro icke så oåtkomliga för bearbetning. Dem kan man leda med intriger, inifrån. Carolinerne deremot med deras eviga storsinthet måste man bryta utifrån. De skola brytas.

Dereſter satte sig Håkansson att skrifva, men han hade icke dermed hunnit långt förr än steg hördes i trappan, då han genast stoppade det påbörjade brefvet ned i en bordslåda och drog i stället framför sig en diger matrikel öfver Stockholms befolkning, hvilken låg till hands. Den mörka gången till dörren förekom alla hastiga öfverraskningar.

Efter ett långsamt trefvande, som tydligen röjde någon obekant med lokalen, ropade en otålig stämma utifrån:

— Bor sekreteraren Håkansson i polisen här, så öppna och gif litet dager i den här förbannade mörka hålan.

Håkansson, som af ingen artighet kunde dåras och af intet smicker söfvas, blef deremot bragt i raseri af den minsta ohöflighet, och gick nu att öppna dörren, högeligen uppbragt öfver den ankommandes framfusighet.

Ännu mumlande på en svordom öfver mörkret inträdde nu en medelålders man, som efter en vårdslös helsning, utan krus kastade sig på en stol, som han röjde ledig från pappersluntor. Derefter började han:

— Jag har ett hemligt uppdrag att anförtro er.

— Jag kunde märka det derpå, att ni börfade framställa det redan i förstugan, — svarade Håkansson hvasst, under det han lät blicken halka ned emot golfvet för att icke visa den ilska som deri lågade.

— Spar ert skämt för era gelikar, min herre. Vet ni med hvem ni talar?

— Jag vill minnas jag haft er för i polisen.

— Herre! Jag är general-adjutanten Siquier.

— Riktigt! Nu minnes jag. Det var ni som i prinsens namn reqvirerat varor hos en handlande, dem prinsen aldrig fått. Ni hade svårt nog att få saken nedtystad.

Siquier bleknade, men fann för godt att svälja sin harm öfver Håkanssons triumferande hånlöje, och började åter, med en ton, som redan blifvit mycket höfligare.

— Hans Kongl. Höghet önskar få reda på ett ungt fruntimmer, som under ett lånadt namn troligen vistas här i staden, nemligen en fröken Rosenfelt. Hon är fattig och prinsen vill hjelpa henne. Kan ni skaffa mig reda på henne innan jag reser i öfvermorgon, så lofvar jag er en god betalning.

— På så kort tid fruktar jag det icke låter sig göra, men jag kan ju gifva de upplyssningar jag lyckas anskaffa till prinsessan Ulrika Eleonora, som nog har den nåden att befrämja det välgörande ändamålet, genom att underrätta sin gemål om upptäckten.

Medan Siquier sökte efter ord att afböja detta förslag, hann Håkansson att bekämpa sin vrede, som alltid mot hans vilja gaf sig luft uti dylika stickord, och då det alls icke låg i hans afsigt att stöta sig med prinsen af Hessen, hvars förtrogne Siquier var, antog han nu hastigt en annan ton.

— Ni ser, herr general-adjutant, att med halfva förtroenden vinner man icke hos mig mycket. Jag känner både er och det välgörande ändamål hvarför ni kommit hit, bättre än ni tror; men frukta icke att det kommit i osäkra händer

derföre att vårt samtal börjat mindre artigt å ömse sidor. Gif mig blott alla upplysningar ni kan om er sköna, så skall jag nog fånga henne, och det utan att prinsessan eller någon annan derom skall få den minsta aning.

Ehuru med ovilja såg Siquier sig sålunda nödsakad att steg för steg gifva sina och sin furstes hemligheter fångna. Det tycktes på Håkansson som han visste allt förut, och Siquier var icke nog skarpsinnig att inse det den andre genom samtalet endast ledde sina obestämda aningar till en fullkomlig visshet om förhållandena. Likt lättsinniga menniskor i allmänhet var han af naturen talsam, och hade svårt att hålla någonting hemligt; och Håkansson slutade icke förr än han fått den noggrannaste kännedom om hela intrigen emot Gunhild Rosenfelt och alla omständigheter vid hennes försvinnande. Han erhöll också visshet om, att prins Fredriks tycke för Gunhild, efter hennes flykt, växt till en verkligt djup lidelse, för hvilken han nästan var färdig att våga hvad som helst. Till och med Gunhilds utseende måste Siquier fullständigt beskrifva.

Efter alla dessa meddelanden ville Siquier skynda bort, ty han kände inom sig en aning om

det olycksbådande i all slags beröring med denne man, från hvilken man sällan kunde bortgå utan att vara missnöjd med sig sjelf och hela verlden. Men till hans förvåning fattade Håkansson honom i handen, då han skulle gå, och fäste på honom en genomträngande blick.

— Ni reser till Fredrikshall? — frågade Håkansson.

— Ja!

— Hvad ämnar ni göra der?

— Jag hoppas konungen skall använda mig till något.

— Konungen? Aldrig! Hör på! Jag skall säga er hvad ni bör göra. Ni skall skjuta en kula igenom hufvudet på Carl XII!

Siquier studsade.

— För hvem tager ni mig, herr sekreterare?

— För en menniska med sundt förstånd, utan fördomar och med mod. Om jag icke deruti misstagit mig, så har ni intet annat parti att taga, än det jag föreslagit eder.

— Jag förstår er icke.

— Jag skall förklara mig. Fröken Rosenfelt har icke, såsom ni tror, brännt upp ert

bref. Hon har tvertom lemnat det i konungens händer.

— Hvad säger ni? Och konungen?

— Är ursinnig öfver den dubbla djerfheten att både förfalska hans namn och att använda det i en kärleksaffär.

— Men huru har hon fått tillfälle att gifva det åt konungen, då brodern, hennes enda kanal dit, brutit med henne?

— En prest vid namn Brenner har åtagit sig angifvelsen.

— Man skall aldrig kunna bevisa att det är jag som skrifvit brefvet.

— Er stil lärer likväl icke vara särdeles förställd; och gossen, som frambar brefvet, har känt igen er.

— Dessutom skall man icke kunna anställa en process, som till någon del äfven skulle kompromettera prinsen af Hessen.

— Deri har ni rätt. Och derföre har man beslutit att expediera er i tysthet.

— Carl den tolfte lönnmördare? Omöjligt!

— Nej, man tänker ej heller på ett lönnmord; men på en hemlig domstol och en hemlig execution. Sådant öfverensstämmer dessutom

mest med kungens tycke nu för tiden. Hela Europa känner att hans politik, som förr var svärdet och den ridderliga rättvisan, numera är sveket och falskheten, som söker stifta split och uppror hos sina fiender för att blifva dem vuxen. Hela den inre förvaltningen drifves numera af spioner på embetsmännen. Med ett ord, Carl den tolfte är icke densamme, och mannen som verkat förändringen heter Görtz. Det är ock han som gjort upp planen till ert dömmande och som sjelf skall välja edra domare. Ni vet af gammalt, att han icke är er vän.

— Jag måste genast fly.

— Ni kan det icke. Polisens ögon bevaka er.

— Ha! det är sannt, jag talar med en polistjensteman.

— Ni kan prisa er lyckliga stjerna att denne vill ert väl. Ni kan ännu rädda er; men också endast med en kula igenom konungens hufvud. Den dag er blodsdomstol organiseras faller också ert hufvud. Ni är säker till dess Görtz kommer till konungen, men ej ett ögonblick längre.

— Förfärlige! Ni vill tvinga mig till ett konungamord; men hvad kan förmå er sjelf till ett sådant anslag?

— Jag tänker icke göra er till min förtrogne deraf, men ni kan vara öfvertygad att jag har lika mycket skäl att oroas öfver hvarje dag konungen lefver som ni.

— Och hvarföre har ni just valt mig till utförandet af denna ädla plan?

— Det vill jag säga er. I hela Sverige finnes icke en förnuftig menniska, som icke ser att Carl den tolftes regering leder till rikets förderf. Det är derföre som rikets store uppbjuda all sin förmåga att göra hans regering omöjlig; men hela deras åtgärd består också endast uti att sätta sig på tvären, utan någon bestämd plan eller något bestämdt syfte. Genom Görtzens talent skola också alla deras företag, åtminstone för en längre tid, blifva fruktlösa. De bereda *sig* på kungens död, men de hafva icke mod att bereda *honom* döden. Emedlertid har man på dem sina ögon fästade såsom på kungens fiender. Skulle han blifva mördad, så vänder sig naturligen misstankan genast på dem. På er kunde den svårligen falla, som är en utlänning, fri från alla parti-intressen. Dessutom bör det vara en lätt sak att skjuta Carl den tolfte så, att han anses hafva stupat för fiendens kulor. Verlden är sannerligen vida mera

förundrad hvarje dag, som den hör att han ännu lefver, än den skall blifva den dag man förkunnar hans död. Ni vågar således oändligen litet genom att skjuta kungen, men oändligt mycket genom att låta honom lefva, och jag vet att några grundsatser icke besvära eder och att denna tanke förr icke varit er helt och hållet fremmande.

— Jag skulle kanske vara i stånd att vilja mörda Carl XII, men jag skulle aldrig våga det. Hans blotta åsyn kufvar mig. Dessutom är det icke en så lätt sak som ni föreställer er. Carl den tolfte är öfverallt följd af beundrande blickar som bevaka honom, och för närvarande har han bland annat en page, som är trognare än skuggan vid hans sida.

— Ah! jag vet; ni menar den unge Burguer. Och jag medger, att så ung han är och så obetydlig han synes, så har han redan korsat många af mina beräkningar. Han har en karaktersfasthet, som är omöjlig att besegra och till och med svår att anfalla, emedan den är dold under den mest undfallande yta. Han måste ur flera skäl göras oskadlig eller rödjas ur vägen, och jag tager den saken på mig. Gif mig er hand på att ni sedan tager er an kungen.

— Nej! Och om jag gjorde det skulle jag aldrig välja min förtrogne ur hans egen polis.

— Ah! Ni misstror mig; men ni har inte skäl dertill. Sjelfva de upptäckter och uppmaningar jag gjort er, böra vara en säker borgen, att jag icke förråder er. Dock för att fullkomligt lugna er i detta afseende, så vill jag icke ens begära något svar af er, i den fullkomliga öfvertygelse, att förnuftet vid närmare besinnande ändå skall taga ut sin rätt. Rom bygdes inte på en dag. Fundera på saken, vänj er så småningom vid tanken; gå sedan, utan afsigt och utan vapen och se er om efter tillfällen att verkställa den. Då skrämmer ni er icke sjelf, och får en viss vana vid jagten. Sedan laddar ni ert gevär säkert och skarpt; men allt utan afsigt, att just detta skott skall uppfylla ändamålet. Ni fortsätter och finner tillfällen, men begagnar dem icke... flera gånger... Slutligen försöker ni att sigta åt olika håll... men icke åt kungen, ända till dess ni känner att handen icke längre darrar. Då vänder ni er dit, och sedan behöfves det icke mera än en liten rörelse af ert pekfinger. Hvarje menniska har ett medfödt naturligt anlag att mörda, om hon blott icke genom upp-

fostran förqväfde det. Se på en gosse som leker med en liten insekt. Förr eller sednare slutar han alltid med att döda den. Det är detta anlag som ni måste åter uppodla, om ni vill rädda er från en säker undergång och gifva er en lysande framtid såsom den blifvande konung Fredriks gunstling. Att ni med detsamma räddar Sverige bör icke heller afskräcka er. Och nu farväl. Handla helst utan medbrottsling, men om ni behöfver någon, så välj ingen förr än ni rådfrågat mig.

Siquier såg villrådig och förvånad ut under hela detta tal. Slutligen utbrast han:

— Ni måste tillstå att ni är den mest utstuderade bof som någonsin lefvat.

— Nå än se'n då!

Det lugna hån, hvarmed dessa ord uttalades, gjorde på Siquier ett djupare intryck än allt hvad Håkansson förut talat. Han gick utan att vidare säga ett ord. Då hans steg ej längre genljudade från trappan, utropade Håkansson för sig sjelf:

— Det utsädet hoppas jag föll i god jord. Han blef dugtigt skrämd af min lilla osanning om brefvet. Siquier är just en sådan man som

skall begå ett konungamord. Modig, lättsinnig och ruinerad. Tre hufvuddygder! men han har ett fel, och det är att vara talträngd. Och möjligen kan han icke en gång hålla tyst med vårt samtal; man måste vara beredd på allt.

Derefter satte han sig ned och skref på ett papper:

»General-adjutanten Siquier kom i dag upp till mig och beklagade sig öfver att Hans Maj:t skulle fått veta, det han uti H. M:s namn skrifvit ett kärleksbref, sägande sig frukta den värsta utgång af denna sak. Som jag hörde, att mannen var desperat och tänkte på fasliga utvägar att undgå den hotande faran, ställde jag mig såsom hans medhållare och för att utröna huru långt han kunde gå, föreslog jag honom att mörda Hans Maj:t. Väl gaf han härpå intet bestämdt svar, men icke heller studsade han för förslaget. Detta har jag tecknat till minnes, men finner detsamma för närvarande icke föranleda till någon annan åtgärd, än att hafva mannen noga under ögonen.«

Derpå skref han datum och sitt namn samt inlade skrifvelsen i en af chiffonierens lönnlådor.

— Så länge Carl den tolfte har makten, — tänkte han, — kan ingen annan än han låta visitera mina gömmor, och då skall man finna detta bevis på min oskuld. Skulle någon annan komma till väldet, så förflytta vi dessa papper i eller bredvid spiseln.

Hans tankar togo härefter en annan rigtning, som vida mera tycktes störa hans lugn än det tillämnade konungamordet. Han steg upp och gick af och an på golfvet, endast då och då stadnande för att kasta en blick i spegeln.

— Det lider intet tvifvel, — utbrast han, — att icke fröken Rosenfelt och jungfru Törnedal äro en och samma person. Jag borde hafva begripit det straxt på hennes förbehållsamhet om sin förflutna lefnad och på det antagna namnets sorgliga frändskap med det verkliga. Hvilka oändliga fördelar skulle jag icke kunna draga af att ensam ega hemligheten af prins Fredriks älskarinnas vistelseort! Men han skall aldrig ega henne! ty *jag* älskar denna qvinna. Jag känner icke mera igen mig sjelf; men det är likväl en sanning, att jag, som ända hittills hyst det mest outsägliga förakt för hela qvinnoslägtet, jag älskar denna Gunhild Rosenfelt. Jag älskar henne

så, att jorden bränner under mina fötter, blott jag tänker på henne; men hon är icke heller såsom en af de andra qvinnorna, de hafva alla afskytt mig för min fulhet, men hon märker den icke, för öfverlägsenheten af mitt förstånd; hon beundrar mig, och.... ja, jag tror det, hon *älskar* mig. Hon skall åtminstone komma att så göra; det må kosta mig hvilka uppoffringar som helst... till och med att jag skulle nödgas blifva hederlig karl! Dock hvarföre skulle icke kärleken låta förena sig med förnuftet? Låt vara att det är ett nytt problem. Jag vill lösa det. — Hvarföre skulle jag icke lika väl kunna begagna henne till lockfogel för prins Fredrik, derför att jag älskar henne? Det vore ju en dubbel triumf att först genom hennes utlofvande få allt hvad jag af honom vill, och sedan hånle åt hans felslagna förhoppningar. — Jag gifter mig med henne under hennes förställda namn. Sedan är det jag som ensam föreskrifver vilkoren. För att öfverskyla mesalliancen, måste man sedan adla mig, och en gång med foten på riddarhuset, vill jag öppet bjuda en konung spetsen. — Ha! det skall blifva en lek. Verlden skall se den skönaste qvinna, Gud har skapat, tillbedja mig, »den fula

skrifvaren», och konungarne skola darra för mitt minsta missnöje!

Han stadnade åter framför spegeln, som nu visade ett ansigte ännu vederstyggligare än vanligt, genom det sataniska uttryck hvaraf de glödande dragen voro fyllda. Derefter fortsatte han sina betraktelser.

— Men är icke denne unge baron Henrik Burguer von Ritterstein mig också här i vägen? Och just hans kärlek till fröken Rosenfelt, som jag hittills ansett såsom det, hvilket i längden skulle göra honom oskadlig, finner jag nu vara hans farligaste egenskap, sedan jag fått veta hvem fröken Rosenfelt rätteligen är. Man skrifver till mig från Christinehamn, att han endast sysselsatt sig med undersökningar om hvart hon tagit vägen, och att han nu begifvit sig till Stockholm för att fullfölja dem. Från första stunden har jag känt ett ovillkorligt hat emot denne försigtige pojke, som genom sina grundsatsers fasthet alltid kommer mig att tvifla på riktigheten af min egen enda grundsats, att man aldrig skall följa några grundsatser; ty han är icke såsom kungen och hans bussar, hvilka lefva för en idé i sönder, blinda för alla andra. Han har mera

likhet med mig sjelf deruti, att han listigt letar sig fram emellan alla svårigheter, och skillnaden oss emellan är endast den, att hans mål är att vinna ära i sina egna ögon och mitt att vinna den i andras. Skulle hans mål äfven föra honom till mitt, då vore hela min bana förfelad, då skulle kanske mitt samvete vakna och jag blifva dess offer. Hans fall deremot skall gifva mig lugn. — Endast detta är tillräcklig anledning till en strid oss emellan på lif och död. Lägg härtill att han täflar med mig om min älskarinnas hjerta! Hvem vet hvad han skulle kunna åstadkomma om han nu upptäckte hennes tillhåll? Hemlighetens bevarande är för mig af högsta vigt, ty han har börden och utseendet framför mig. Troligen är han redan anländ till staden; ett afgörande steg måste genast tagas; innan han anar sin fiende, kan han icke parera slaget.

Derefter tog Håkansson hatt och käpp, svepte en kappa omkring sig och lemnade rummet.

X.

Ormsaltaren.

»Tå han smeker med sitt mjuka tal, tro honom intet; ty sju styggelser äro uti hans hjerta.»
Ordspråksboken.

Utkommen på gatan styrde Håkansson sina steg emot Söder och tittade under vägen in uti ett poliskontor, der han träffade en af sina värda medbröder, en liten fetlagd man med svart hår och klipska ögon.

— Är kungens kammarpage Burguer ännu kommen till staden? — frågade Håkansson.

— Redan i går middags, — var svaret.

— Hvar uppehåller han sig? och hvad gör han här?

— Hela aftonen i går tillbringade han hos excellensen Horn, men i dag har han hela dagen gått gata upp och gata ned för att titta in i alla fönster. Den karl jag skickat att följa ho-

nom, blef slutligen så uttröttad, att han måste släppa honom ur sigte.

— Såå! Han var hos grefve Horn i går. Du vet hvar han bor?

— Ja.

— Skicka då ett bud till honom och låt säga honom, att någon frågat efter honom i polisen, men nämn ej hvem. Säg att man vill träffa honom vid nedra slussen klockan nio i afton för att tala med honom om en slägting, som behöfver hans beskydd.

— Godt!

— Kom ihåg: *en slägting, som behöfver hans beskydd.*

— Hvad är din mening med honom?

— Ingen annan än som jag säger. Denna gång menar jag uppriktigt. Farväl! Skicka ändtligen ett pålitligt bud.

Härefter fortsatte Håkansson sin väg öfver Södermalm, men som han gjorde ännu en och annan krokväg, hinna vi honom i förväg till ett litet prydligt stenhus i en af Hornsgatans gränder, med grönmålade bänkar på förstuguqvisten.

I detta hus hade den förskjutna Gunhild Rosenfelt funnit en tillflyktsort, lugnare och frid-

fullare än hon i första häftigheten af sin smärta någonsin vågat hoppas.

Under vistandet i Christinehamn hade hon nemligen gjort bekantskap med en i Stockholm bosatt tysk handtverkares familj, hvilken följt hofvet till landsorten för att vinna afsättning åt sina arbeten. Det var egentligen handskmakaren Hufigs dotter, med sitt glada och trefliga ansigte, som först lockat Gunhild in i hans bod, och, uppfödd på landet, såsom Gunhild var, utan allt begrepp om hvad börds företräden ville säga och utan att egentligen ega någon högre grad af så kallad bildning, förstod Gunhild icke annat än att hastigt nog knyta en slags vänskap med den vackra handskmakaredottern, hvars okonstlade väsende intog henne. Maria Hufigs föräldrar voro ett hederligt och ärbart borgarefolk, som för ingen del ville tränga sig upp i en klass dit de icke hörde; men det var likväl med välbehag som de sågo en fröken emellanåt, utan något ärende helsa på deras dotter. Fåfängan slumrar sällan helt och hållet hos någon menniska, och dessutom vet man att det är för sin egen skull man är värderad och ej för några egennyttiga afsigter, då man ser sin vänskap ef-

tersökt af dem som innehafva en högre ställning i lifvet. Gunhilds uppförande påkallade ock motsvarande känslor hos hennes nya bekanta, och af alla älskvärda egenskaper, tränger knapt någon djupare till hjertat, än den att kunna *utan nedlåtande* umgås vänligt med dem som äro under en. Största företrädet af en upphöjd ställning i lifvet är derföre, rätt uppfattadt, det att kunna blifva mera älskad. Gunhild hade på detta sätt förvärfvat sig några trofasta om än föga mäktiga vänner, hvilka just genom sin yttre obetydlighet blefvo henne desto mera nyttiga.

Efter den olyckliga dagen, som gjorde en så våldsam brytning i Gunhilds förhållanden, och då hon började finna sin ställning hos jägmästaren Rosenfelt allt mera odräglig, helst prins Fredrik genom Siquier icke upphörde att förfölja henne med sin efterhängsenhet, fattade hon hastigt det beslutet att åtfölja de återvändande Hufigs till Stockholm.

Hon yppade för dem allt, och dessa menniskors enkla hjertan förstodo henne. För dem föreföll hela tilldragelsen ej heller så ovanlig, att de derföre icke skulle tro henne. De kände mången borgareflicka, som under dessa tider mo-

digt emotstått svekets och listens bemödanden, men likväl fallit offer för förtalet. Under det vänligaste deltagande och med verklig glädje emottogo de hennes förslag att hos dem arbeta och lära sig yrket. Hon följde dem till Stockholm och var inom kort såsom barn i huset, samt sydde handskar rätt så bra som Maria, hvars moder till och med påstod, att teckningen var ledigast på de broderier Gunhild stickade på handskarnes utsida.

Med hemligheten af sitt namn troget bevarad och sällan med foten utom den lilla trädgården kring huset, undgick Gunhild i denna aflägsna del af staden alla prins Fredriks efterspaningar och på samma gång nästan alla yttre påminnelser om sitt fordna lif, som drömlikt låg bakom henne, utan att hon tänkte någonsin mera dit återvända.

Inom henne var det likväl icke så lugnt och stilla som utom. Der föregingo tvertom stora förändringar.

Gunhilds entusiasm för det mod som trotsar allt och den kraft som besegrar allt, sådana de funnos förverkligade hos Carl den tolfte och hans kämpar, hade ledt henne, såsom hon tyckte, till

afgrundens brant, och hon hade sjelf fått erfara den hårda orättvisa, som kunde vara förenad med dessa oböjliga grundsatsers tillämpning. Väl kunde behofvet att beundra, hvilket utgjorde en af grundtonerna i hennes inre, ej härigenom upphöra, men det tog en annan riktning.

De som svärma för stora och höga idéer, tycker man ständigt borde framgå på samma väg; men det är ej så. De söka inpassa sina idéer på verkligheten omkring dem, och till en tid går detta bra, men förr eller sednare finna de att målet icke motsvarar deras sträfvan, och då väckas ofta hos dem helt motsatta åsigter. Icke den renaste karakter, icke det ljusaste förstånd, icke en gång det mest blixtrande snille räddar öfverspända själar från sådana inre hastiga hvälfningar.

Gunhild hade i sitt nya hem fått kasta en blick in i en ny sida af lifvet — det anspråkslösa, borgerliga, som endast fordrade huslig trefnad, men som också derpå gjorde så rättmätiga anspråk, att Gunhild, innan hon visste ordet af, kände sina sympatier väckta för lugnet och det menskliga oberoendet, och hon började sätta sträfvandet derefter högre än *sjelfuppoffringen*, som hon förut satt främst af alla samhällsdygder.

Till utvecklingen af dessa idéer bidrogo uti icke ringa mån de täta besöken af en nära slägtinge till fru Hufig, eller till »mor» Hufig, såsom en borgarehustru då ännu lät kalla sig. Det var Johan Håkansson, som visste gifva sitt lidelsefulla hat emot allt upphöjdt skenet af en ren låga för frihetens heliga sak och förstod att fängsla Gunhilds sinne genom den kloka djerfheten af de planer han för henne utvecklade. Hon lärde sig att hos honom beundra själens *vighet*, då hon förr endast satt värde på dess *styrka*.

Håkansson hade icke misstagit sig deruti, att Gunhild glömde hans kroppsliga fulhet för öfverlägsenheten af hans förstånd; hon gick längre; hon såg endast det verkligt stora i hans egenskaper och var blind för hans själs fulhet. I sjelfva verket var således hennes stämning emot Håkansson ganska gynnsam, hvilket icke förminskades deraf att han synbarligen var af henne betagen. Dock fanns icke hos henne en gnista verklig kärlek för honom; dertill voro deras själar bildade af alltför olika grundelementer. Hon sökte likväl nästan att inbilla sig sjelf, att hennes ömmare känslor voro rörda; ty med all sin högsinthet, med all sin kärlek för stora idéer,

hade likväl Gunhilds hjerta nu blifvit en gång väckt, och en adertonårig flickas hjerta sväfvar sedan ständigt i faror, ehuru oftare i inbillade än verkliga.

Tvenne hvarandra mera olika vänner än Gunhild och Maria kunde knappast gifvas. Den förra tog allting djupt och allvarsamt och hennes yttre var endast genomskinligheten af hennes inre. Hela den andras väsende var deremot lekande och så fullt af naivetet och behag på ytan, att man icke ens brydde sig om undersöka hvad som kunde finnas på djupet.

Redan deras utseende angaf denna olikhet vid första ögonkastet. Gunhilds ansigte bildade den fullkomligaste oval, med fina nästan grekiska drag, infattad i ett rikt, glänsande, nästan svart hår. De mörka ögonens djupt svärmiska blick var nu mera beslöjad af ett mildt svårmod, som gaf henne ett uttryck af ödmjukhet, hvilket hon förut saknat, men som gjorde henne om möjligt ännu mera intagande. Hela hennes ansigtsbildning likasom hennes växt var så plastiskt fullkomlig, att redan på det längsta afstånd, derifrån man endast dunkelt förmådde skönja grundlinierna, kunde man ana att hon måste vara en skön qvinna.

Temligen nära måste man deremot komma Maria Hufig, för att blifva öfvertygad att det runda ansigtet icke kompromitterade ansigtsdelarnes inbördes förhållande och att den lilla trubbiga näsan ändå hade en mjuk finhet i sin böjning. De ljusblå ögonen voro klara och i sig sjelfva icke små, ehuru de ofta nog syntes helt smala af ett skälmskt leende, som alltid lyfte de undra ögonlocken nära upp till de öfra. Hyn var utmärkt skär och frisk, om också icke så hvit som Gunhilds, och håret vackert blondt och något krusigt. Till växten var Maria mindre och mera satt än den smärta Gunhild, men små, vällagda händer och fötter gåfvo likväl ett säkert intyg att i Marias kroppsbildning fanns ingenting klumpigt eller illa formadt.

De båda flickorna sutto nu inbegripna i en liten tvist, som likväl icke afbröt deras arbete, under det mor Hufig allt som oftast passerade emellan salen och köket för att ordna aftonmåltiden, hvilken alltid borde vara färdig då Hufig sjelf återkom från sin bod vid Tyska Kyrkobrinken.

— Jag kan icke begripa hvarföre du tycker så illa om honom, — yttrade Gunhild efter en stunds tystnad.

— Jo derföre, att han är otäck, — var Marias svar.

Läsaren gissar, att det var fråga om Håkansson.

— Det är han visst inte. Det är sannt, han är icke vacker.

— Nej det skall vår Herre veta.

— Men vackra karlar har jag aldrig tyckt om. Det ligger någonting qvinligt i all skönhet, som icke bör finnas hos dem. Johans ande är deremot manligt djerf och detta, i förening med hans högsinthet i karakteren och skärpa i omdömet, gör honom till en af de utmärktaste män jag känner.

— Vet du hvad hans kamrater kalla honom för? Det tycker jag är ett namn som så förträffligt karakteriserar honom.

— Hvad är det då?

— *Ormsaltaren.* Jag vet icke om han fått namnet af Ormsaltaregränden der han bodde förut, eller om gränden fått det af honom, hvilket jag håller troligare.

— Så dumt! Hvad vill en Ormsaltare säga?

— Ja, det är någonting som man intet riktigt vet, men man hör att det är någonting styggt.

Man skall allt tycka bra mycket om de otäcka hala ormarne, om man vill göra sig besvär att salta dem. Men alltid när jag tänker på Johan så föreställer jag mig att han har fullt med ormgift i sina byrålådor, som han har saltat in för att det skall hålla sig.

— Om du icke vore så barnslig, skulle jag tro, att du vore elak.

— Jag är bara så rädd att han skall bjuda oss på en af sina anrättningar. Men ack, att du skulle börja tala om trollet, ty nu kommer det. Söta Gunhild lofva mig att du icke tycker om Johan!

I detsamma hördes en ringning på klockan till den stängda förstugudörren och mor Hufig gick att släppa in sin brorsson.

Håkansson inträdde med ett ansigte, som bar stämpeln af ett djupt bekymmer, och helsade bekant på alla de hemmavarande, ty Gunhild var så införlifvad med familjen, att äfven slägtingarne räknade henne dit. Det var sedan endast några ögonblicks verk för honom, att med några stickande ord göra Maria så förargad eller ledsen, att hon, för att slippa honom, gick och satte sig i andra ändan af salen hos sin moder, som

der nu tagit sin plats. Detta var just Håkanssons syftemål, och han visste göra gadden af sitt tal så fin, att den icke kunde märkas af Gunhild, på hvilken eljest ett sådant uppförande skulle gjort ett obehagligt intryck. Han hänsyftade nemligen på förhållanden som voro äldre än Gunhilds bekantskap med Maria och som hans ord till tonen voro vänliga, trodde Gunhild att Marias missnöje var utan anledning och endast härledde sig från hennes antipati emot honom.

Ehuru rummet var temligen stort och oaktadt Håkansson tog sin plats bredvid Gunhild så, att han vände ryggen emot Maria och hennes mor, skulle ändock ett samtal med vanlig röst af dem bort höras, isynnerhet som de sjelfva endast emellanåt talade med hvarandra; men Håkansson förstod att tala på ett sätt, som gjorde att de, af hvad han sade, icke kunde fatta något sammanhang, utan att han ändå hviskade eller med afsigt tycktes ej vilja höras. Han uttalade alla i afseende på sjelfva saken likgiltiga ord temligen tydligt, så att ofta halfva meningen hördes, men af den andra, som just innehöll det egentliga, endast ett otydligt, ehuru ej lågt mum-

mel. Dessutom voro både Maria och hennes mor vana att höra Håkansson tala med Gunhild om ämnen, hvarför de icke hade något intresse, så att de icke heller nu lemnade mycken uppmärksamhet åt hans ord.

— Ett allvarsamt ärende, som jag knappt har mod att framföra, har i dag fört mig hit, — började Håkansson med en känsla, som icke var diktad, ehuru de flesta af de ord han talade voro osanna. — Förlåt mig derföre om jag börjar med en liten inledning. Olik andra unge män, som så ofta egna sitt lif åt kärleken och någon gång åt äran, har min ungdoms uteslutande passion varit *fäderneslandet.* Kanske var det af nödvändighet, ty jag var för ful att vinna en qvinnas kärlek och jag var för vanbördig att vinna ära. Men försvara de förtrampades rätt, det kunde jag äfven såsom ful, blott jag icke gjorde anspråk på tacksamhet, och stäfja förtryckaren i sin bana, det förmådde någon gång äfven den föraktade vanbördingen. Ofta kände jag likväl en oändlig tomhet vid den tanken, att jag icke på samma gång kunde sträfva för min egen lycka, att jag icke hade någon, åt hvilken jag kunde förtro mig utan att blifva missförstådd, och det föreföll mig

som skulle mina krafter, min ståndaktighet fördubblas om jag vunne en sådan fast punkt som aldrig svek mig, äfven då lyckan bedrog mig på mina varmaste bemödanden för ett älskadt fosterland. Då såg jag er. Jag vill icke tala om det intryck er första åsyn gjorde på mig, ty inga ord skulle kunna beskrifva det, och jag skulle behöfva edra uttrycksfulla ögon för att kunna låta er läsa i min blick hvad jag kände, då ni icke stötte mig tillbaka; då *ni* var den första qvinna af hvilken mina heligaste känslor åtminstone icke blifvit gäckade. Man sade att ni var en fattig bergsmansdotter ifrån Wermland, och för första gången kände jag inom mig ärelystnadens gnista tändas. Jag vill bjuda denna bergsmansdotter en plats på statens högsta tinnar, tänkte jag; men denna gnista släcktes snart. Till följe af min tjenst är det min skyldighet att vara underrättad om allt hvad som tilldrager sig inom denna stad, och jag erfor snart att ni var en fröken Gunhild Rosenfelt, som undanflytt en viss hög herres nedriga förföljelser.

— Min Gud, — inföll Gunhild förvånad. — Ni har redan länge vetat mitt namn! Derom har ni likväl aldrig gifvit mig någon aning.

— Ja, jag har vetat det länge, — fortfor Håkansson med oförskämdt hyckleri, — fastän jag icke velat oroa er dermed, att jag upptäckt er hemlighet. Er högsinta själ skall kanske ej fatta, att kännedomen om ert rätta stånd hos mig skulle kunna verka någon förändring i min kärlek, och likväl var detta händelsen. Ingen skall säga att jag, på hvad sätt som helst, velat vara ett verktyg för hennes förnedring, tänkte jag. Jag beslöt att kufva min kärlek, nej icke att kufva den, ty det hade varit att beröfva mig lifvet; men att aldrig låta er få någon aning om dess låga. Det är icke svaghet som kommit denna föresats att rubbas. Oaktadt alla de mått och steg jag genom min ställning varit i tillfälle att taga för att bevara er från upptäckt, har man likväl erhållit kännedom om er vistelseort, och prins Fredrik har ännu icke glömt er. Edra slägtingar hafva öfvergifvit er; ni är värnlös och skall icke kunna undgå den hotande stormen, om icke....

Gunhild, som under hela detta tal varit sysselsatt med sitt arbete, skyndade sig nu att afbryta Håkansson, utan att likväl lyfta ögonen från arbetet:

— Hvad kunna de göra mig? Familjelifvets helgd skola de icke våga störa och jag hör nu till denna familj.

— Så tänkte äfven jag, men snart genomskådade jag hela den fintligt anlagda planen och jag fruktar, att det icke gifves mera än ett sätt att rädda såväl er, som hela detta hus.

— Hvad säger ni?

— Ni vet, att farbror Hufig är tysk till nationen. Hans inflyttande hit har redan länge väckt motvilja hos de svenska mästarne i samma borgerliga yrke, hvilka afundas honom hans förtjenst och anse den såsom ett intrång i deras rätt. Just genom sin landsman prins Fredriks bemedling har han likväl hittills fått qvarstanna. Men i går underskrefs i rådet, på prinsens anstiftan, resolutionen, som ålägger Hufig att genast lemna riket. Detta beslut, hvars verkställighet bringar honom och hans hus till tiggarstafven, har icke tillkommit till följe af de svenska handtverkarnes klagan, icke heller af något hat emot Hufig sjelf; men man har fått reda på att ni i hans hus funnit ett säkert skydd, och det är detta skydd man vill beröfva er, i händelse ni ej godvilligt skulle foga er efter prinsens vilja

— Kan det vara möjligt, att menniskor äro så elaka!

— Tyvärr! Man säger att prinsen icke känner några gränser för sin kärlek till er och att han vill trottsa allt för att få ega er. Blir min farbror förvist riket, skall svårligen någon annan våga hysa eder, och om någon gör det, skall man snart hitta på någon dylik utväg att skilja er derifrån, och Hufigs kunna icke medtaga er till Tyskland; de skola der icke kunna med sitt handtverk förvärfva sig den aldra knappaste nödtorft. Men gif mig rätt att blifva er beskyddare, blif min maka. Ni skall i hela verlden icke finna någon som älskar er trognare, och såsom min hustru skall ingen af jordens konungar kröka ett hår på edert hufvud. Väl äro trådarne af min makt fina och omärkliga; men med dem skall jag dock skaka Sverige i dess innersta fibrer, om så behöfves. Tro mig, mitt ord är i denna dag kraftigare än Carl den tolftes svärdshugg, och prins Fredrik skall på knä vid edra fötter afbedja sin förolämpning, om ni vill blifva den oansenlige sekreteraren Johan Håkanssons maka. Svara mig fröken Gunhild, om ni vill?

Men Gunhild svarade icke genast. Håkanssons tal gjorde på henne ett underligt intryck. Det var anlagdt med den förståndets finkänslighet, som är sluga själar egen, och kunde derföre icke undgå att så godt som öfverväldiga Gunhilds förstånd, då hon aldrig satte i tvifvel sanningen af hvad hon hörde; men just denna brist på sanning i djupet gjorde, att det icke anslog Gunhilds känsla, så mycket som både hon och Håkansson föreställt sig. Det var ett *något*, som Håkanssons förställning icke kunnat åstadkomma, och, ehuru omärkligt, var likväl detta något sjelfva udden på den träffande pilen, som gjorde att den icke genomborrade, ehuru den var rätt sigtad. Den omständigheten, att Gunhild sjelf ville känna sig bevekt, verkade dessutom i motsatt riktning, ty ingenting kyler så mycket hjertat, som den kärlek man vill truga på sig sjelf.

Gunhild skulle derföre hafva följt sitt hjertas innersta röst och afböjt Håkanssons anbud, om hon endast tagit sig sjelf i betraktande; men ett neutralt hjertas motvigt emot en friare är icke så stor, att det icke med lätthet uppväges af yttre omständigheter, och dessa talade nu alla för Håkansson; mest den föreställningen, att Hufigs

skulle i annat fall blifva lidande för hennes skull.

Håkansson hade redan börjat visa tecken till otålighet öfver Gunhilds tystnad, innan hon svarade.

— Gif mig betänketid Johan. Jag var så alldeles oförberedd på hvad ni sagt, att jag måste sansa mig, innan jag svarar.

— Ni kunde icke vara oförberedd på min kärlek; men jag förstår.... det är endast på lämpliga ord till ett afslag, som ni ej är beredd.

Den djupa lidelse, som nu målade sig på Håkanssons ansigte, gjorde ett djupare intryck på Gunhild än alla hans ord, men förskräckte henne tillika. Hon svarade med bäfvan:

— Nej vid Gud! I detta ögonblick vore jag mera benägen att antaga än att afslå ert ädelmodiga anbud, men jag begär ett par dagars anstånd för att öfverlägga med mig sjelf.

I Håkanssons misstänksamma själ framstod nu den tanken, att något annat tycke var anledningen till Gunhilds tvekan, och han kunde icke motstå begäret att derom göra sig förvissad.

— Besinna er då, — sade han — men kom ihåg, att hvarje dags uppskof är förenadt

med fara. I morgon vill jag hemta mitt svar, och låt oss nu tala om någonting annat. — Vet ni att er slägtinge baron Henrik Burguer har kommit till staden, utan att man vet i hvad afsigt; men man tror att han åtagit sig rôlen af medlare emellan er och prinsen, samt att han således är här för att öppna underhandlingar med er.

— Då känner man icke honom, — inföll Gunhild med häftighet, och hennes ögon lyste af glädje vid underrättelsen att Henrik var i närheten. — Är han i Stockholm så måste jag träffa honom; han är min trofastaste vän och min klokaste rådgifvare. Hade jag förr lyssnat till honom, så hade allt varit bra. Skaffa mig att få se honom.

Håkanssons ansigte förvreds konvulsiviskt. Likasom, då man hastigt aftappar vattnet ur en damm, en mängd ödlor och grodor, som dolt sig deri, blifva synliga och kräla på bottnen, så lågo hatet och hämnden blottade i hans bleka ansigtsdrag, derifrån blodet flytt. I medvetande häraf vände han sig bort, så att Gunhild icke skulle läsa in i hans själ. I stället vände han sig då

emot Maria, och hon ryste öfver förfärligheten af denna anblick, men gladde sig snart att Gunhild sagt någonting som så kunnat förarga honom.

Många ögonblick dröjde det likväl icke förrän Håkansson åter vände sig till Gunhild med en vänlig uppsyn och fortsatte samtalet.

— Jag har heller aldrig lyssnat till de misstankar man velat ingifva mig emot baron Henrik; och ehuru det är oförsigtigt vill jag bereda er nöjet att träffa honom; men han känner mig icke, och skall kanske misstro mig till följd af de försigtighetsmått jag med honom måste taga. Gif mig något tecken att jag är skickad af er.

Efter något betänkande framtog Gunhild ur sitt skrin ett perlband af röda koraller, som låg invecklad i ett papper. De flesta perlorna fattades likväl redan deruti, och Gunhild aftog nu ytterligare en, som hon gaf åt Håkansson.

— Gif Henrik denna, — sade hon, — jag är säker att han vet, hvarifrån den kommer. Bed honom komma hit så snart han kan.

— Jag kommer hit i morgon bittida för att höra mitt öde, om ni ej alldeles glömt bort att jag finnes, sedan ni fått veta att baronen är i staden; då skall jag säga er när han kommer.

— Nej! Jag måste träffa honom innan jag ger er svar; men frukta icke Håkansson, att ni i honom har någon medtäflare. Hans och mitt hjerta äro för evigt skiljda.

Håkansson tycktes likväl icke härom vara öfvertygad, men som klockan redan var öfver half nio på aftonen måste han för denna dag lemna Gunhild i ro.

Han tog afsked och gick; men Gunhilds vänliga helsning kunde ändå icke komma hans mulnade blick att klarna.

Gunhild satt ännu med perlbandet i handen. Det väckte hos henne vemodiga minnen. Hon hade för ett par år sedan fått det till julklapp af Henrik, med en liten vers, som ännu låg derbredvid. Hon läste den nu åter med mera uppmärksamhet än någonsin förr. Den lydde så:

»En julegåfva lägges för skön jungfruns fot
Med hjertans lust och innerlig gamman.
Må Gunhild taga mildsint små perlorna emot,
Dem bandet en gång fogat tillsamman.
De äro väl ej äkta, som den vänskapen är,
Som detta ringa offer åt kära vännen bär,
De hafva endast värde för sin mening.

Med trogen tjenst jag löser dem åter en och en,
Jag löser dem väl ridderligen alla,
Sätt upp hvad pris j fordren, som oförfärad Sven,
Jag går åstad, — j velen blott befalla,
Och när en gång jag samkat dem alla i min hand,
Skall någons hals jag smycka med det återlösta band,
Men knuten vill jag hålla sjelf i händer.

Nu förstod Gunhild att detta lilla julerim haft en vida djupare betydelse än hon anat vid dess mottagande, att vissa ord deruti tillkommit icke allenast för rimmets skull, såsom hon föreställt sig, utan voro snarare halfqväfda uttryck af en ynglings öfversvallande känsla. Hon påminte sig huru hon sedan ganska illa hushållat med detta perlband och skickat den ena perlan efter den andra till Henrik, då hon behöfde några små tjenster, samt huru han alltid uppfyllt hennes önskningar och merändels öfverträffat dem. Hela hennes barndom och ungdom hade varit så omhuldad af Henrik, att hon nu knappt kunde derifrån uppkalla ett enda minne, utan att hans bild på något sätt var dermed förenad.

— O! hvilken förblindelse, — tänkte hon, — att försaka ett så kärleksrikt och trofast hjerta, blott för en obestämd, dunkel aning om

något ändå bättre.... Och skall jag väl ännu en gång låta förvilla mig af denna känsla? Är jag icke nu i samma belägenhet? En hederlig och i många afseenden utmärkt man bjuder mig sitt hjerta och en oberoende ställning i lifvet. Det är sannt, han har icke i sina ögon denna blick af det renaste guld, som Henrik; men huru skulle väl en sådan som jag någonsin mera kunna göra anspråk på en Henrik. Det guld man en gång låtit sjunka till bottnen flyter aldrig mera upp; endast den lätta spånen kommer tillbaka, om man nedtrycker den i djupet. Jag känner Henrik. Hans själ är stolt, fast hans yttre är ödmjukt. Redan som gosse begärde han sällan något, af fruktan för afslag; aldrig någonting två gånger; och sällan tog han emot, om man ville gifva, hvad man en gång nekat honom. — Nej det är tid att jag blifver en ödmjuk varelse, sådan som qvinnan bör vara; men jag vill se Henrik ännu en gång, innan jag för alltid öfvergifver mitt stånd, och rättfärdiga mig i hans ögon.

Maria närmade sig nu åter och såg Gunhild vänligt i ögonen.

— Hvarför ser du så ledsen ut? — sade hon. — Jag tycker du borde vara glad att Jo-

han gick före qvällsvarden... förlåt! Jag trodde icke du skulle taga det illa; men kanske sörjer du öfver dina borttappade perlor, ty har du icke mera än de der fem qvar af hela bandet, så är det i sanning bedröfligt.

För att afleda Marias tankar från Håkansson, som utgjorde det enda men ständiga tvisteämnet emellan de båda vännerna, berättade nu Gunhild huru hon fått korallbandet och visade Maria den åtföljande versen.

Marias sinne var kanske bland de minst poetiska, men hon tyckte grufligt om att läsa vers. Det gifves nemligen menniskor, som så älska det prydliga, putsade eller nätta huru helst det uppenbarar sig, att de, utan närmare afseende på innehållet, finna behag i vers blott för att det är vers. Men här var innehållet dessutom fullkomligt i Marias smak. Det påminte henne om hennes favorit-sagor om Feer, som gifvit halsband åt sina älsklingar, med löfte att uppfylla en önskan för hvarje perla och att finna detta på sitt sätt förverkligadt, fann hon alldeles förtjusande.

— Gud, så snällt! — utropade hon — Och den som skrifvit detta, säger du, är i staden och

skall komma hit i morgon? ... Hvad han måtte vara hygglig och god! ... Säkert är han vacker också?

— Icke precist, men han ser så ädel ut.

— Ack, hvad det skall bli roligt att se honom! Jag tycker riktigt om honom. Vill du hjelpa mig med ena armen på min nya klädning i afton, Gunhild, så kan jag få den färdig till i morgon.

— Gerna! Men kanske kommer han inte, — suckade Gunhild.

Och hon hade skäl till denna sorgliga aning.

XI.

Mötet.

»Den goda viljan är det naturligen skarpa ögat för det goda.»

GEIJER.

Före den utsatta timman stod Henrik väntande och stödde sig mot ledstången till den nedra vindbryggan vid Söder sluss, hvilken vid denna tid var en ganska väl afpassad mötesplats för enskilda samtal. Den låg i hjertat af staden och var likväl temligen folktom, emedan nästan all rörelsen då gick öfver den större öfra bron.

Spöklikt höjde bryggans vindspel sina armar i mörkret, icke upplyst af en enda lykta. Endast stjernorna kastade ett svagt sken på en och annan vandrares ansigte, hvilken skyndade hem vid den redan sena timman.

Mera än de flesta stora städer erbjuder Stockholm dessa underbara öfverraskningar, som sinnet erfar, då man hastigt förflyttas från den mensk-

liga civilisationens brännpunkter ut i den fria naturen. Alla dessa trånga gränder, som tyckas liksom sprängda genom omätliga massor af hus, föra oss oftast inom en liten stund ut till en fri punkt, der vi höra naturens enklaste ljud, vågornas plaskande eller sångfåglarnes drillar; och mångenstädes kan man på några stegs afstånd höra allt verldsbullrets gny under det man har en obegränsad utsigt öfver stjernhimmeln med dess oändliga tystnad.

En sådan punkt är Södersluss, och Henrik fattades oemotståndligt af det stora naturskådespel, som utbredde sig framför honom. Tindrande med hundrade ljus i terasser öfver hvarandra reste sig Mosebacke öfver hafsytan och bildade en stjernhimmel i smått, under den verkliga som glimmade derofvan i full klarhet. Och oaktadt dessa tusende sinom tusende lysande stjernor som fyllde icke allenast ögat utan själen och hjertat med ljus, var ändå allting på nära håll mörkt i Oktober-aftonen. Osynliga vågor slogo hemlighetsfullt emot stranden; menniskoröster hördes ur djupet, åror knarrade och tåg gnisslade, utan att man kunde se hvad som förorsakade alla dessa ljud.

Sådana skådespel hafva mera inflytande på oss, än man vanligen tror. Själens förändringar inom oss förberedas långsamt och omärkligt, men komma, då de mognat, likt revolutioner i en stat, på en gång till stånd och klarhet för oss sjelfva. Vanligen tillskrifver man ensamheten helt och hållet denna utveckling, men den lefvande bild af något storartadt intryck från naturen, som så ofta är oupplösligen förknippad med minnet af dessa våra inre ombildningar, tyckes visa, att, liksom himlakropparne verka ebb och flod jemte otaliga andra inflytelser på vår planet, så framlockas eller ordnas också våra inre rörelser af det oändligas i naturen åskådande. Deraf kommer en slags sugning i sinnet, som vi känna vid betraktandet af naturskönheter, af vårluften och af himlahvalfvet. Deraf kommer det att älskande så gerna vilja svärja hvarandra en evig trohet då de komma ut i månskenet.

Henrik hade alltid trott att hans ungdomskärlek var så fastväxt vid hela hans väsende att endast döden skulle slita den derifrån; men i detta ögonblick tyckte han, att hans hjerta åter var fritt; att hans kärlek redan öfverlefvat sig sjelf, och att det mera var tomheten i hans inre

än någon verklig sorg, som stundom gjorde honom så dyster. Men hvarför kände han väl då ännu liksom en elektrisk stöt genombäfva sitt inre vid Gunhilds nämnande; hvarför var det med en sådan ifver han fullföljde hennes uppsökande?

Det var *hämnden* som dref honom.

Hämnden är en af de naturligaste känslorna i menniskosjälen. Barnet nyttjar dertill sina späda händer nästan lika snart som det börjar smeka sina föräldrar; men den är tillika en hjertats egenskap och yttrar sig aldrig häftigare än vid en gäckad kärlek. Den försmådde älskaren utbryter långt mera sällan i en qvidande sorg än i en lågande hämnd. Han vill genomborra sin rival eller sin älskarinna och till och med om man undersöker de sjelfmord, som ske af kärlek, skall man finna, att de flesta hafva sin anledning, icke uti en smärta som gör sjelfmördaren lifvet tungt, utan i en känsla som säger honom att han åtminstone på detta sätt skall kunna tillfoga den känslolösa ett samvetsqval, ett sår lika djupt som det hon gifvit honom. Ej en gång de ädlatse själar äro fria från detta hämndbegär; men det tager hos dem en kristligare riktning. De

vilja samla glödande kol på den älskades hufvud, och deri ligger just den mest förfinade hämnd. Det är visserligen sannt, att en sådan hämnd till följd af sin natur öfvergår till den ädlaste förlåtelse i samma stund den vinner sitt syftemål, men det hindrar icke, att detta syfte i sin första grund är hämnd. Mången kan vitsorda det ur sin egen erfarenhet, och åtminstone var fallet så med Henrik.

Midt under dylika betraktelser kände Henrik ett lätt slag på sin skuldra, och då han vände sig om, tilltalade honom en obekant röst:

— Baron Burguer von Ritterstein?

— Till er tjenst; och med hvem har jag den äran att tala?

Det undföll icke Henriks uppmärksamhet, att den obekante, i stället att gifva ett nöjaktigt svar på frågan, ställde sig så, att det lilla ljus som fanns i luften föll på Henriks ansigte, under det hans eget blef fullkomligt beskuggadt.

— Med den, — svarade han, — som bedt er om ett samtal vid denna timma; och denna perla torde tillräckligt öfvertyga er att jag är i rätta ärender stadd.

Henrik mottog perlan, mönstrade henne noggrannt vid stjernljuset och stoppade henne derefter hos sig, oaktadt den obekante utsträckte handen för att återtaga henne, under yttrande:

— Tillåt mig att återställa perlan till dess egarinna.

— Jag är dess egare och har endast pantsatt den. Hvad önskar hon som skickat er, att jag skall göra för att lösa den åter? Och framför allt hvar är hon?

— Hon är tyvärr på ett ställe der hon alltför mycket har behof af eder hjelp. Ni vet att hon försvann från Christinehamn, utan att någon menniska visste hvart. Allmänheten tror, att hennes gömställe är väl bekant för prins Fredrik, och anar icke att det just är för honom hon döljer sig. Ni som känner henne har säkert icke förorättat henne med denna grundlösa misstanka. Hon hade i Christinehamn gjort bekanskap med min hustru...

— Är ni då handskmakaren Hufig, min herre?

Håkansson studsade oeh besinnade sig ett ögonblick innan han svarade:

— Ja! Men hur i Guds namn vet ni det?

— Genom otroliga mödor lyckades jag ändtligen utleta, i hvars sällskap hon lemnat Christinehamn, men jag hade hittills förgäfves sökt att få reda på er här. Man kände er icke i handskmakare-embetets låda.

— Ah! man känner mig nog der, men af afund mot en främling, som icke vunnit burskap i yrket, har man troligen icke velat säga er hvar jag fanns. Man fruktade att förlora en kund i er. — Nog af, ni vet då att fröken Rosenfelt fann en tillflygt i mitt hus. Prins Fredriks utskickade upptäckte henne likväl snart, och för att beröfva henne mitt skydd, uppfunno de den sinnrika planen att förvisa mig riket; men fröken Rosenfelt förekom dem. Hon flydde till Finland på min broders fartyg och blef mottagen af hans svägerska som bor i Åbo. I början var allt bra; ty ehuru ryssarne intagit hela landet, behandla de likväl invånarne i allmänhet väl. Men i går återkom min bror från en resa till Åbo, och medförde till mig sorgliga underrättelser. En rysk general hade sett henne och blifvit icke mindre betagen i hennes skönhet än prins Fredrik. Men ni vet att ryssarne göra icke så mycket ceremonier. Hon ville fly till-

baka till Sverige, men han har förbjudit henne lemna staden. Hon skickade mig helsningar med min bror, som måste lemna henne, att om hon icke snart erhåller en manlig beskyddare, har hon att frukta allt. Hon anropade mitt bistånd, men lemnade tillika min bror den lilla perlan och sade, att om man visade den för er och omtalade hennes belägenhet, vore hon viss att ni skulle trotsa alla faror för att rädda henne.

— Hon kunde omöjligt veta att jag nu skulle vara i Stockholm.

— Nej, hon visste det icke heller. På min broders fråga hvar ni var, svarade hon: »Jag vet icke, men Gud skall kanske sända honom till mitt beskydd.» Ni känner hennes förtröstan på himmelen, och denna gången har hon icke blifvit sviken. Försynen har påtagligen här omedelbart verkat. Hade ni ej kommit och jag af en händelse derom erhållit kunskap, så vet jag i sanning icke hvad som hade varit att göra. — Oaktadt jag är familjfader och väl behöfver vara hemma, var jag dock besluten att begifva mig till henne och der söka tillfälle att fly med henne hit. Hon är oss alla så dyrbar, att till och med min hustru, ehuru med tårar af fruktan, upp-

manade mig att resa. Ryssarne hafva här i staden en hemlig beskickning, med hvilken jag är något bekant, och emot löfte att gifva dem några upplysningar, deruti jag icke kunde finna något ondt, och som jag dessutom gaf falska, erhöll jag ett pass till Finland, likväl under ett förställdt namn, hvarmed man obehindradt kan resa hvart man behagar emellan ryska trupperna. Jag tyckte min plan redan bragt till ett lyckligt slut, ty med detta pass borde det icke vara svårt att äfven kunna återföra fröken Rosenfelt. Redan hade jag erhållit tillstånd att medfölja ett af ryssarne i hemlighet befraktadt fartyg, som i morgon bittida afgår till Åbo, och beredt mig på resan, då min hustru i dag på morgonen, troligen af ängslan för min skull, blir träffad af ett nervslag, som försatt henne i en hvarje ögonblick öfverhängande lifsfara och som gör det omöjligt för mig att nu lemna hemmet. — Döm om min glädje då jag i detta ögonblick erfor er ankomst. Jag är säker att ni, herr baron, vill öfvertaga mitt värf och att ni skall fullborda det mycket bättre än jag.

— Jag är färdig till allt, som kan befordra Gunhilds väl.

— Gud välsigne er derför. Jag hoppas dessutom att ni icke skall löpa någon fara. Ni kan begagna mitt pass, beskrifningen passar på er lika bra som på mig; vi äro af samma storlek och något ljuslätta. — Se här är det — kaptenen på fartyget är underrättad om min ankomst, men känner icke mitt utseende, så att ni endast behöfver infinna er der i morgon bittida klockan fyra.

Henrik mottog passet och gjorde sig vidare noga underrättad om det afseglande fartygets läge, om passets innehåll, om det uppgifna ändamålet för resan och så vidare, hvarefter Håkansson gjorde tusende ursägter derför att han icke kommit hem till Henrik, utan på detta sätt stämt möte med honom på gatan. Allt detta, äfvensom den brådskande skyndsamset, hvarmed Håkansson nu gick tillväga, förklarades likväl ganska naturligt af hans nästan döende hustrus tillstånd, som icke tillät honom att lemna henne mera än på en liten stund.

Sedan allt var aftaladt skiljdes de åt och gingo hvar åt sitt håll, men Håkansson stannade snart och såg efter Henrik, hvars gestalt snart försvann i mörkret.

— Jag hade fattat en bättre tanka om honom än han förtjente, — sade han för sig sjelf med förakt. — Han visade ju knappt tecken till misstro, oaktadt min vidunderliga historia, som jag måste så godt som extemporera. Men der ser man att väl begynt är hälften hunnet. Derigenom att jag straxt visade honom perlan, afskar jag genast alla misstankar, och all slughet hvilar i grunden icke på något annat än misstankar. Men i sanning, det var i grefvens tid jag fick honom fatt. Han hade redan kommit underfund med, att Gunhild var hos Hufigs. Jag menar det visade rådighet att så finna sig i ögonblicket och spela gubben Hufigs rol.... Nu skall den unge riddaren icke hinna mera än laga sin kappsäck i ordning och begifva sig af, utan alla vidare efterforskningar. Jag hoppas ryssarne skola knipa honom. Hvarom icke vill jag brygga honom ett hemkomst-öl.

Derefter gick Håkansson åter till det poliskontor han besökt på vägen till Hufigs. Samme man satt nu derinne och skref.

— Vill du göra en rapport som skall grundlägga ditt rykte såsom poliskarl, — afbröt honom Håkansson, — så har jag en sak åt dig, som

jag sjelf af vissa orsaker måste afstå, ehuru jag bekänner att jag ogerna gör det.

— Jag begriper icke hvar du snokar upp allt. Jag ger mig icke ro hvarken natt eller dag och ändå får jag aldrig något anmärkningsvärdt. Man har nu hotat mig med tjenstens förlust och någonting af värde att berätta skulle nu komma mig särdeles väl till pass.

— Nå väl, sätt dig då att skrifva. Jag skall diktera.

Den andre tog ett nytt ark papper framför sig och spetsade sin penna. Håkansson gick af och an på golfvet och dikterade utan den minsta omsägning:

»Underdånig rapport.

Som friherre Carl Johan Burguer von Ritterstein på Stjernholm, såsom är E. K. M. väl bekant, städse visat sig illasinnad, och äplet icke plägar falla långt ifrån trädet, har man med uppmärksamhet följt den unge baron Burguer, hans son, ehuruväl det borde synas, som äfven sinnets medfödda arghet borde utplånas af den nåd E. K. M. täckts visa baronen genom att såsom kammarpage fästa honom vid Dess höga person.

Icke desto mindre har man förnummit, att sedan nyssbemälde herre i går morgons anländt till hufvudstaden, Gud allena vet i hvad ärende, har han tillbringat hela dagen hos H. E. grefve Arwid Horn. Denna omständighet, som redan för sig sjelf är af betänklig art, vinner en ökad betydelse deraf, att baronen redan i dag på eftermiddagen har uttagit ett falskt pass hos sekreteraren Håkansson, hvilken efteråt upptäckte, att den föregifne hofmästaren Hesselberg var ingen annan än baron Henrik Burguer, som sedermera hemligen låtit visera sitt pass hos den ryska beskickning, som med E. K. M:s goda minne sig härstädes i hemlighet uppehåller, samt ämnar i morgon begifva sig med ett af samma beskickning till Ryssland förhyrdt fartyg. Eders Kongl. Maj:t vet, att grefve Horn förut stått i hemliga underhandlingar med det ryska hofvet och det lider intet tvifvel att baron Burguer är skickad för att fortsätta dem. För sina bekanta här i staden lärer han uppgifva, att han reser till Finland för att uppsöka en slägtinge, nemligen en fröken Rosenfelt, som är försvunnen, men som icke den ringaste anledning förefinnes, att hon begifvit sig till Åbo, utan man tvertom har

säkra spaningar att hon vistas i Stockholm, så är detta uppenbarligen en tom förevändning. Oaktadt alla dessa anledningar, har man likväl icke vågat på eget beråd arrestera baronen, emedan han hörer till Eders Kongl. Maj:ts egen omgifning, och emedan det i alla fall torde blifva svårt att öfverbevisa honom om hans förräderi; men skulle Ers Kongl. Majestät finna för godt att förebygga följderna af hans onda stämplingar, så anhåller man endast att derom blifva skyndsammast underrättad, då man skall träffa säkra anstalter att knipa honom, så snart han åter sätter foten på fädernejorden, innan han hunnit afgifva sin redogörelse för den som afsändt honom.

Till styrkande af här uppgifna förhållanden bifogas en attest af sekreteraren Håkansson, och tillgänglig bevisning skall vidare anskaffas.»

— Det kan vara nog för denna gång, — tillade Håkansson. — Det är konungens ömtåligaste punkt, att man blandar sig uti hans underhandlingar med främmande makter, och om du skickar denna rapport med kuriren i morgon bittida, hoppas jag att vi om åtta dagar eller något mera skola hafva en arresterings-order

för baron Burguer och en polismästare-fullmakt för dig.

— Du är den ädelmodigaste man jag känner. Att låta mig draga vinsten af en sådan upptäckt!

— Tag nu reda på att fartyget riktigt går af i morgon och att vår baron är med, samt låt mig veta om något hinder möjligen skulle hafva mött.

Ett sken af tillfredsställelse spridde sig öfver Håkanssons ansigte sedan han fått detta ärende utträttadt. Likväl ansåg han icke den redan utlagda snaran ofelbar, utan satte sig att skrifva bref till åtskilliga personer i Finland, alla i syftemål att göra Henrik misstänkt hos ryssarne och förmå dem att gripa honom såsom en svensk spion. Af dessa bref blefvo likväl få skrifna i Håkanssons eget namn. De som, i händelse af upptäckt skulle kompromettera honom, skrefvos af venstra handen, hvarmed han skref en lika ledig stil som med den högra, men helt olika; så att svårligen någon menniska kunde tro, att de voro tillhöriga samma person.

Likt spindeln i medelpunkten af sin väf öfvertänkte Håkansson derefter alla trådarne i sina

planer, och fann dem ganska goda. Han begaf sig hem och sof så lugnt om natten, som man plägar säga att endast de göra, som hafva ett godt samvete.

XII.

Handskmakaredottern.

»Ce n'est pas dans les classes supérieures et dans le monde poli qu'il faut étudier les caractères distinctifs des femmes en général.»

DE WEISS.

Henrik Burguer var likväl icke så lätt vilseledd som Håkansson föreställde sig. Hans blick var tvertom ganska skarp, och i mörkret hade han genomskådat mera af Håkanssons svarta planer, än någon annan gjort på ljusa dagen.

En ringa omständighet under samtalet väckte genast Henriks misstanka — en liten ouppmärksamhet, hvartill Håkansson säkerligen icke skulle gjort sig skyldig, om icke hans lidelser varit inblandade i saken. Hans kärlek till Gunhild var nemligen så häftig, att han icke kunde lida att se någon hennes klenod i sin rivals händer. Derföre bad han återfå perlan, som han lemnat, för att återställa den åt egarinnan. Detta skulle lik-

väl för honom varit omöjligt, om Gunhild verkligen, såsom han nyss uppgifvit, vore i Finland, och Henrik insåg, att sjelfva begäran derom icke kunde hafva sin grund i någon glömska af förhållandet, utan måste vara en glömska af den rol den obekante ville spela.

Den ifver hvarmed Håkansson ville påskynda hans afresa, och de anstalter dertill, som på förhand voro vidtagna, ökade Henriks aning, att han talade med en person, som hade sin uträkning vid att Gunhild icke skulle träffa en pålitlig vän. Ty lika säker som Henrik var, att perlan kom från Gunhild, lika säker var han ock, att han icke med hennes vetskap eller vilja fördes bakom ljuset.

Likväl behöll Henrik dessa misstankar inom sig, dels af beräknad klokhet för att sålunda möjligen komma Håkanssons planer något närmare på spåren, men dels också derföre, att han för ögonblicket icke visste hvad som vore att göra.

Henrik behöfde i allmänhet gerna litet tid på sig för att fatta sitt beslut, och hans misstag, tvertemot ungdomens vanliga, härledde sig oftare från för mycken sans än af förhastande. I hans själ fanns ingen egentlig naivetet; alla hans hand-

lingar voro beräknade; men de voro beräknade af ett sundt förstånd och en ren känsla.

Efteråt var Henrik tveksam, huruvida han icke bort söka öppet afslöja bedragaren och icke släppa honom ur sigte förrän han uppgifvit Gunhilds vistelseort, men ögonblicket var en gång förloradt, och hade kanske aldrig bort begagnas, emedan om upptäckten misslyckats, hvilket ganska lätt kunnat ske, så hade man endast slagit allarm och satt fienden ännu mera på sin vakt.

Emedlertid fördubblade Henrik sina bemödanden att i Stockholm uppsöka Gunhild, i stället för i Finland, och uppgiften om hennes resa dit fann han efter all anledning endast vara en dikt för att locka honom bort. Bland annat innehöll det pass, han erhållit af Håkansson, en så noggrann beskrifning på Henriks egen person, att den svårligen kunde passa så väl på någon annan, och oaktadt mörkret hade Henrik hos den obekante upptäckt yttre egenskaper, som icke öfverensstämde med passet. Detta var således synbarligen ifrån början uttaget för Henriks räkning.

Det dröjde ända till aftonen följande dagen innan Henrik fick reda på handskmakaren Hu-

figs bod vid Tyska kyrkbrinken, och då han ändtligen anlände dit, voro bodarne redan stängda, så att Henrik måste tillbringa ännu en natt i ovisshet och oro.

Morgonen derefter var han i god tid ute och nalkades varsamt stället med klappande hjerta. En mängd klädstånd finnas ännu i dag anbragta i sjelfva muren till Tyska kyrkan, som med sin fasta byggnad och sin smärta tornspira intagit en vördnadsbjudande plats midt i starkaste trängseln af husen i Stockholms stad. Dessa bodar, som i sin mån bidraga att gifva kyrkan i våra ögon ett egendomligt medeltidsaktigt utseende, voro fordom vida prydligare och utgjorde en af dåvarande Stockholms förnämsta bazarer, ehuru hvar och en af dem var så liten, att tröskeln utgjorde det enda rum, som var lemnadt köparen framför den lilla disken.

På den uppslagna dörren till en af dessa bodar märkte nu Henrik en ofantlig målad handske, hvarpå Hufigs namn stod skrifvet med en stor bokstaf på hvarje finger. Innanför disken satt en ung flicka med ansigtet till hälften doldt i sina händer, och som det tycktes gråtande. Henriks första känsla sade honom, att han såg

Gunhild, men redan den andra blicken öfvertygade honom att så ej var. Han var emedlertid glad, att den person han här först påträffade ej var densamma, som för honom utgifvit sig för handskmakaren Hufig, utan i stället ett fruntimmer, af hvilket han kunde hoppas att utleta sanningen. Ty han var nog menniskokännare för att veta, det vägen till en handtverkaredotters förtroende hvarken är så lång eller så krokig som till en hoffrökens. Den förfinade sällskapsbildningen lägger nemligen allt flera hvarf omkring vår öppenhjertighet. En bondflicka är färdig att omtala för den första, som frågar henne, hela sin ställning, sitt förhållande till sina närmaste anhöriga och mera dylikt, under det man af en flicka ur en högre krets först förvärfvar sig ett sådant förtroende genom hela års bekantskap; likasom man i en bondstuga genast kommer in i det innersta af huset, men i ett palats måste genomgå en mängd af rum, innan man får se värden sjelf. Hos en handtverkare har man vanligtvis att passera salen, innan man träder in i det aldraheligaste, och hans dotter talar icke om sina husliga förhållanden för någon obekant; men hon anser för bekant den som hon ser för andra

gången. Man behöfver icke svälta ut hennes hjertas fästning med suckar och tystnad, men det går icke heller an att storma det genast. Någon belägringskonst måste användas; icke så mycket för sjelfva sakens skull, som icke mera derföre att det lilla hjertats kommendant skall anse sig med godt samvete kunna kapitulera, hvartill hon redan från fiendens första åsyn känner mycken håg.

Med sådana åsigter, stödda på en ganska ringa erfarenhet, nalkades Henrik, i föresats, att, innan han yppade sitt rätta ärende, på afstånd höra sig för, huruvida den lilla bodmamsellen kunde vara delaktig i den intrig, som den föregifne handskmakaren för Henrik utlagt.

Han steg in i boden och bad att få köpa ett par handskar.

Maria Hufig, ty det var hon som satt i boden, behöfde blott ett ögonblick för att aftorka sina tårar och antaga den näpnaste lilla köpmansmine i verlden.

— Hvad befalles det af för sort? — frågade hon och kastade en mönstrande blick på Henriks smärta gestalt och fina klädsel. — Jag kan förstå att det skall vara ett par fina danshandskar.

— Nej tvertom, jag behöfver ett par kraghandskar af elghud, som kan stå emot ett dugtigt hugg.

— Ämnar *Herrn* sig ut i kriget då? — frågade Maria med en misstrogen mine.

— Ja; och jag kommer derifrån också, — svarade Henrik något stucken.

Maria blef helt ängslig öfver hans ton och skyndade sig att tillägga:

— Jag trodde icke att ni var krigsman, emedan ni ser så ung och så... god ut; men de äro ofta de tappraste. David var ju liten, och han slog likväl den store Goliath; och kungen skall ha en page, som en gång räddat hans lif ur sjön, och en gång ensam drifvit en hel fiendtlig flotta på flykten; men skall se ut nästan som en liten snäll gosse och skrifver de aldrasötaste vers.

— Verkligen?

— Ja; men han är inte så beskedlig som han ser ut. Tvertom måtte han vara rätt hårdhjertad.

— Hvad har ni för anledning att tro det?

— Åh, det är intet värdt att tala mera om den saken. Jag har gråtit deröfver hela morgonen;

men det hjelper ändå intet. Här äro ett par handskar, som jag tror skola passa.

Henrik, hvars nyfikenhet i högsta grad stegrades af denna början, fann likväl snart att han måste dämpa den, ty då Marias uppmärksamhet väcktes genom några af Henriks frågor och hon tyckte sig märka, att han ville utforska henne, blef hon hastigt helt sluten och talade endast om handskar. Han måste derföre, ehuru motvilligt, återflytta samtalet på för honom likgiltiga ämnen, och såsom den genaste vägen att göra sig förtrogen, valde han att säga Maria en mängd handlöst utkastade artigheter; ty så blyg Henrik var då det gällde att uttrycka sina inre verkliga känslor, så lätt föreföll det honom, då han sjelf ingenting kände, att lekande antaga tonen af en älskare. Han hade något af skådespelare i sin natur, som gjorde det svårast för honom att spela sin egen rol.

Vi vilja emedlertid skona läsaren från ett upprepande af detta samtal. Artigheter äro nemligen ofta fadda, äfven för den till hvilken de sägas, men alltid för andra; och näst en ungkarls artigheter, torde ingenting mindre i allmänhet tåla att uppskrifvas, än en ung flickas försök att

afböja dem, särdeles då hon deraf finner sig road eller smickrad. Ju mera okonstlad hon är, desto sämre falla hennes ord; men lyckligtvis tala hennes ögon och kinder vid dylika tillfällen ett qvickare och mera intagande språk än hennes mun.

Den lifliga vexlingen i Marias uttryck af förlägenhet och frambrytande nöje öfvertygade snart Henrik, både att hon hörde honom gerna och att hos henne icke fanns mycken förställningsförmåga. Ja han märkte till och med, att han redan inom en halftimma kommit så långt i Marias ynnest, som han förmodat vara minst två hela dagars arbete; ty det allvar, som i bottnen låg utbredt öfver hela hans eget väsende och trofastheten i sjelfva hans blick hade gifvit åt hans skämt en större betydelse i Marias ögon än orden inneburo. Men Henrik var icke den som fann ett nöje uti att leka med bedragna qvinnohjertan, och han beslöt derföre genast vid denna upptäckt, att upphöra med den antagna rolen af beundrare och i stället rycka fram med hvad som verkligen låg honom om hjertat, äfven med fara att Maria skulle neka honom att öppet gifva honom de begärda upplysningarne.

— Och nu, sedan vi blifvit litet mera be-

kanta, — sade han — nu kan ni säga mig hvarföre ni satt och gret när jag kom?

En eld, som en gång blifvit framlockad ur gnistan, hemtar sedan sin näring af hvad helst som kommer den närmast, och Maria, som i Henriks fråga endast såg ett deltagande för hennes sorg, kände sig verkligt rörd af det djupa, oförställda allvaret i hans ton, och svarade utan förbehållsamhet:

— Jag var ledsen derföre, att min käraste vän är förlofvad.

— Förlofvad!

— Ja; ni tycker väl att jag snarare borde vara glad deråt; men jag kan omöjligt tåla hennes fästman, och jag kan icke låta bli att tänka, det hon i längden måste blifva olycklig med honom.

— Men hvem är då er bästa vän? Säg för Guds skull, att det icke är Gunhild Rosenfelt!

— Tyst! nämn henne för all del icke med det namnet? Men huru kan ni veta att hon är hos oss, och hvem jag är... Ni blir så blek... Ni mår väl icke illa?

— Bry er icke derom; men om ni vill göra en god gerning, så berätta mig allt hvad ni vet

om er vän. Jag anar att något svart bedrägeri är utlagdt för att göra henne olycklig.

— Nej! Det är allt hon sjelf som bedrager sig. Känner ni Ormsaltaren?

— Ormsaltaren? Nej.

— Han som bor här nere i hörnet. De kalla honom så, fast han eljest är sekreterare och heter Håkansson. Honom är det hon tänker gifta sig med. Huru hon kan vilja hafva honom är väl obegripligt, men man bör kanske inte undra så mycket på det ändå; ty, ser ni, hon har aldrig velat gå utom gården hos oss, af fruktan att blifva upptäckt; och till oss har ingen kommit mera än Johan Håkansson, som är vår slägting, och när man icke någonsin ser mera än en ung karl, och icke kan jemföra honom med några andra, ser ni, så märker man inte så mycket, hur otäck han är. Helt annat är det med mig, som står här i boden ibland om förmiddagarne. Jag ser så många hyggliga herrar, så jag är icke så lätt fångad, jag. Dessutom är Gunhild förskjuten — af hela sin slägt, och tycker väl att hon behöfver något annat stöd än oss. Likväl ville hon nödvändigt först rådgöra sig med den der pagen, som jag talte med

er om. Det var den enda af hennes slägt som hon trodde skulle bry sig något om henne; och som hon fått höra att han kommit till staden, skickade hon bud till honom att han skulle komma till henne. Hade han kommit, så skulle han nog kunna hafva afstyrt allt, ty jag tror att Gunhild bara inbillar sig att hon tycker om Håkansson; men hon tycker att hon icke bör ge honom nej och derför trugar hon sig. — Nå den der pagen, Gudbevars, som väl lärer vara en ung förnäm baron, som rynkar på näsan åt allting, och är färdig att fördömma alla utom sig sjelf; han lät svara, att han icke kändes vid några slägtingar, som gifvit sitt goda namn och rykte till spillo. Ni skulle sett huru hon gret, när hon fick det svaret, och om det finnes någon rättvisa i himmelen, så skall väl icke den blifva ostraffad som bringar en sådan sorg på en oskyldig.

— Hör på, ett ord! Är er far en temligen liten och mager karl, med en hes och späd röst?

— Min far? Nej han är tjock och fet och har en stark basröst.

— Hvem skickade Gunhild då budet med till sin slägting?

— Med Ormsaltaren.

— Den bofven! Och hon gaf honom en perla till ett tecken.

— Ja! men ni vet ju allting förut; hvad är det värdt då att jag berättar?

— Jo, jag vet nu intet mer. Hvad har skett sedan Gunhild fick det nedriga svaret?

— Ja, nedrigt må herrn väl kalla det. Jo, det fick hon i går morse, och sedan kunde hon icke komma sig för på hela dagen, så att Johan icke fick något svar, fast han kom igen hvar halftimma. Ändtligen på aftonen lofvade hon, att hon skulle gifva honom bestämdt besked i dag på morgonen klockan tio; men före skulle han ej få komma.

— Men huru kan ni vara säker då, att hon svarar honom ja?

— Hon sade mig det då jag gick hemifrån. Hon var i dag alldeles lugn och stilla, men blek som ett lärft. Jag vet att hon icke haft en blund i sina ögon på hela natten. »Mitt beslut är nu fattadt,» sade hon, »jag skall icke längre ligga er till last och draga olyckor öfver edra hufvuden. Jag vill försöka, att åtminstone i handling visa mig värdig den ädla, oegennyttiga kärlek

som bjudes mig.» Förgäfves försäkrade jag henne, att hon icke låg oss till last och att inga olyckor genom henne kunde dragas öfver våra hufvuden. Hon svarade blott: »Du vet icke hvad jag vet; men försök ej att öfvertala mig; ty har detta beslut kostat mig ansträngning, så är det också, en gång fattadt, i förhållande dertill orygglig.»

Då Maria slutade dessa ord, började klockan i Tyska kyrkotornet att spela upp den långsamma melodi, hvarmed hon förbereder vissa timmslag. Henriks ögon riktades med fasa på urtaflan. Visaren var några linier från tio.

— Ännu fattas hon några minuter, — sade han, — och allt kan kanske hjelpas. Men jag känner Gunhild. Har hon en gång gifvit sitt löfte, skall hon aldrig återtaga det, hur bedrägligt hon än blifvit dertill lockad. Ni måste genast följa mig hem till henne. — Men skynda! O! att jag hade min springare här.

— Hvem är ni då? och hvad har ni att göra med Gunhild?

— Jag är hennes slägting, pagen Burguer, om hvilken ni talat.

— Ni? Ack min Gud! Jag som talat på det sättet om er.

— Bry er icke derom. Hade jag uppfört mig så som ni tror, så hade era ord ändå varit alltför milda. Men förlora icke tiden, utan kom nu genast med.

— Intet går det an att jag går ensam med er på gatan. Då säga de att vi äro förlofvade.

— Låt dem säga hvad de behaga. Kom blott, eller kan ni tydligt beskrifva stället för mig.

— Nej det är svårt att hitta dit. Vi kunna gå bakgator, så att ingen ser oss. Jag skall bara bedja mor Eklund att se efter boden medan jag är borta.

Maria satte härvid en halsduk öfver hufvudet, kastade en hastig blick i sin lilla spegel och sprang in i boden bredvid, der mor Eklund uppehöll henne med flera svårigheter, icke så mycket af oginhet som icke mera af nyfikenhet att få veta hvem den herrn var, som Maria tänkte följa.

Ändtligen kom hon dock åter ut till den otålige Henrik, som genast satte sig i sådan fart, att Maria måste fatta honom under armen för att vara i stånd att följa med.

— Jag tror vi gå så gerna de stora gatorna, — sade hon derpå helt förnöjd. — Som sagdt

är hvad gör det hvad de säga. De kunna ändå icke tycka annat än att jag fått en rar fästman.

Sedan de väl försvunnit bakom ett gathörn, fann mor Eklund händelsen vara af den vigt, att en konklav derom måste hållas. Hon torkade derföre sin lilla nioårige son om näsan och skickade honom ut att sammankalla samtliga bodpersonalen i hela brinken.

Det var nemligen en öfverenskommelse inom detta lilla samhälle, att så snart någon hade en nyhet att meddela, skulle man samlas vid hörnet af Prestgatan, derifrån hvar och en från gatan kunde se om någon gick in i hans bod.

Kallelsen hörsammades denna gång med en förvånande skyndsamhet; ty mor Eklund var känd för att icke fara med småsqvaller.

— Nå hvad sägen j go' vänner, — tog hon till ordet för sina nyfikna åhörare, — om Maria Hufig, som går ifrån boden såhärdags med en ung herre.

— Sade hon er intet sjelf hvart hon gick? — frågade en liten borstbindare, som alltid gjorde klyftiga inkast, hvilka satte en berättare i förlägenhet.

— Jo, — fortfor mor Eklund, med det lugn, som känslan af en stor sak allena ingifver, — hon sade att den herrn nödvändigt måste träffa hennes far innan klockan slog tio.

— Nå då tycker jag de hade allt skäl att gå när klockan börjat spela.

— Visserligen, men se jag såg att samma herre gick in i boden innan klockan hade slagit nio, och att samma herre sedan icke gick derutur förrän nu. Om det hade varit nödvändigt för honom att träffa mäster Hufig innan tio, hvarföre stod han då der och pratade till dess det var omöjligt att hinna fram i tid?

Borstbindaren stod der förintad, nedtryckt af det allmänna föraktet, som träffade honom för de obehöriga tvifvel om nyhetens värde han vågat anspela.

— Kors! och jag som visste af ingenting, — inföll nu en gumma från hörnboden till Svartmangatan, — då jag får se en ung herre, alldeles som ni säger mor Eklund, komma med Hufigsflickan under armen. Och de gick så fort så hon var redan helt andtruten, men prata skulle hon ändå, och det gjorde hon kapitalt så

länge jag såg dem; men han bara teg och tog ut stegen det längsta han kunde.

Den omständigheten att Maria hållit herrn under armen, tycktes göra ett djupt intryck på församlingen, och en stunds bestört tystnad följde, till dess slutligen en flicka, som sålde spetsar, afbröt densamma:

— Minsann kan hon vara belåten med den fästmannen: ty så vidt jag kunde se, var det äkta spetsar i hans manchetter.

— Fästman? — inföll en skoflickare, hvars uppgifter man i allmänhet icke ansåg fullt tillförlitliga. — Ni må tro mig eller icke, så kan jag aflägga ed derpå, att när jag i går var uppe hos excellensen Horn på Stora Nygatan med ett par skor, som voro beställda för hans egen räkning, och medan jag stod der och väntade i förmaket, så kom samma herre, som nu gick bort med Maria Hufig, ut ur excellensens egen sängkammare, och kammartjenaren sjelf gick och öppnade dörren för honom; och att han är en adelsman, det är så säkert som att jag står här. Men nu frågar jag om Hufigskan ser ut att få en adelsman till fästman.

Samtlige gummorna ruskade härvid betänk-

ligt på sina hufvuden, och tyckte saken få ett allvarsammare utseende.

Borstbindaren, som så småningom återhemtat fattningen, äfventyrade ännu en fråga till mor Eklund.

— Men hvarför släppte mor henne bort, utan att låta henne göra verkligt reda för sig?

Det hade varit en lätt sak för mor Eklund att bemöta detta lömska anfall med det enkla svaret, att hon icke hade sig någon uppsigt anförtrodd öfver Maria Hufig; men mor Eklund var för stolt att söka sådana undflykter, och hon ville icke ett ögonblick förneka sin moraliska skyldighet emot samhället, att taga reda äfven på hvad som icke angick henne. Hon svarade derföre med dämpad vrede:

— Vänta bara. Jag ville icke nu, men morgondagen är också en dag.

— Ja, men det är långt dit, — genmälde borstbindaren triumferande, — och ordspråket säger: hvad du kan göra i dag, uppskjut icke till morgondagen.

Mor Eklund läste i allas blickar, att opinionen vändt sig till borstbindarens fördel, och hon kände sig förlägen för ett svar, då lyckligtvis en

köpare, som gick in i hennes bod, gaf henne en giltig anledning att hastigt aflägsna sig.

Hennes läpp krusades vid bortgåendet af ett ädelt förakt, och hon mumlade emellan tänderna:

— Det är tacken för det jag stod och sträckte på halsen en half timma, så att det värker i honom ännu, bara för att den der herrn icke skulle kunna gå ur Hufigs-boden, utan att jag såg det.

De öfriga återvände ock kort derefter, hvar och en till sitt, sedan man kommit öfverens, att med uppmärksamhet följa den vidare utvecklingen af detta intressanta uppträde.

En ung bundtmakare hade tyst, men med ett djupare deltagande än nyfikenheten, afhört mor Eklunds berättelse. Med långsamma steg och sorgen i hjertat gick äfven han tillbaka till sin bod, ty Maria var honom kär och en annan hade fört henne bort.

XIII.

Rivalerne.

»J'ai trouvé le secret d'être plus diplomate que tout le monde: c'est de dire toujours la verité.»

MÉRY.

Hemma hos Hufigs satt emedlertid Gunhild Rosenfelt, ensam, blek och orörlig, stirrande på väggurets visare, som allt mera närmade sig den romerska siffran X, hvilken nu föreföll henne såsom ett kors, ämnadt till hennes hjertas grafvård.

En genomvakad natt hade förmått henne fatta ett beslut, fast och oryggeligt, men den hade icke förmått i minsta grad försona henne sjelf med detta beslut.

Ju närmare stunden kom, ju säkrare kände hon, att den innebar ett farväl till all jordisk lycka, ja till hvarje dröm om jordisk lycka.

Dock vacklade ej hennes sinne.

Ännu en gång höjdes hennes blick till himmelen och hennes läppar började röras:

— O Fader! Jag bad Dig så träget i går, att Du ville sända mig en jordisk vän, som kunde råda och styrka mig i denna pröfningen. Han kom icke. Säkert derföre, att jag bad icke rätt. Kanske derföre, att under denna bön dolde sig ett fåfängligt hopp att denna kalken skulle tagas ifrån mig. Men se jag är nu redebogen att uppoffra allt, som är mig kärt, som kan göra mig glädje på jorden. Skänk mig blott en stråle af Din eviga sannings ljus, som tröstande säger mig att jag handlar rätt. Det är allt hvad jag begär, o Gud! — Långa timmar har jag tänkt och noga öfvervägat, hvad jag i denna stund borde göra, och dock är det mörkt omkring mig; och dock vet jag icke om jag ej begår en synd på samma gång som jag sliter hoppet ur mitt eget hjerta. Upplys mig om Din vilja, ty jag är för svag att genomskåda den, fast anden är villig.

Så bad hon länge och med brinnande andakt; men hon kände icke nu den vederqvickelse bönen förr alltid gifvit henne. Tvertom blef hennes bröst allt mer och mer beklämdt. Hon hade förr känt sig förskjuten af menniskor. Hon kände

sig nu förskjuten af Gud; och hennes hjerta var nära att brista. Dock aflät hon icke att bedja.

Långsamt och högtidligt ljöd nu det väldiga tioslaget genom rymden och klockornas klang hade ännu icke förtonat, förrän nyckeln vred sig i låset och Håkansson trädde in.

Gunhild tycktes icke märka honom, ty hennes blick vändes icke ifrån höjden och hennes läppar stannade icke i sin rörelse.

Den djerfve Håkansson qvarblef vid tröskeln, kufvad af hennes anblick och vågade icke nalkas. Han hade hittills trott, att det var den stolta värdigheten i Gunhilds väsende som alltid ingifvit honom en så oförklarlig vördnad. Nu deremot var hvarje spår af stolthet ur hennes drag försvunnet; den ödmjukaste undergifvenhet hvilade der i stället, och likväl hade han aldrig funnit henne så vördnadsbjudande. Men ännu mera. Han hade hittills trott, att det var den skära färgtonen på hennes kinder, hennes läppars glöd och det af en svärmisk eld lågande, om än vemodiga uttrycket i hennes ögon, som gjorde henne så bländande. Nu buro kinderna liljans färg och läpparne kristallens. Ur ögat blickade endast den hopplösa försakelsen, och dock hade han al-

drig sett henne så skön. Det var en skönhet, som afsagt sig alla skönhetens vanliga retande hjelpmedel; en skönhet, ännu mera flärdfri än Rafaels madonnor, emedan dessa ändå andas en jordisk kärlek, om också blott den osjelfviska moderskärleken; men i Gunhilds uttryck fanns i denna stund intet annat än en längtan efter himmelen.

Medan Håkansson sålunda betraktade henne, vaknade i hans inre en röst af hans bättre väsende, som länge slumrat. Han kände sig manad att kasta sig till Gunhilds fötter och utropa: »Förlåt att jag vågat höja mina blickar till dig; jag är dig icke värdig!»

Hade han följt denna gryende föresats, så skulle han säkert kommit Gunhilds hjerta vida närmare än han var; men denna lilla späda tanke, den enda som hos honom skjutit upp på hjertats grund, hade redan i sitt upphof förfrusit bland de väldiga ismassor, som höllo hans bröst så svalt. Kanske skulle han det oaktadt hafva hycklat en sådan känsla för att vinna sitt mål, om icke just den omständigheten, att han verkligen för ett ögonblick erfarit ett intryck deraf, hade gjort den misstänkt i hans ögon. — »Nej, man-

nen verkar på qvinnan endast genom sin öfverlägsenhet och fasthet,» sade honom hans återvändande kalla beräkning, och med lugna steg gick han fram till den bedjande flickan.

— Gunhild! — sade han. — Jag ville icke störa er,... men jag kan ej längre uthärda denna väntan. Minuterna hafva varit nog långa före klockan tio. Efter äro de outhärdeliga.

En slags inre frossa hade bemäktigat sig Gunhild vid ljudet af Håkanssons röst, och hon behöfde några sekunder att hemta sig. Derefter började hon med halfqväfd röst:

— Jag bad Gud, att han skulle gifva mig förmåga att uppföra mig emot er, så som ert ädla hjerta förtjenar och min tacksamhet föreskrifver.

— Min Gunhild! — utropade Håkansson med strålande blick och ville trycka henne till sitt hjerta, men Gunhild sköt honom bort och tillade:

— Hör mig först! och ni vill kanske ej gifva mig er hand. Jag vet ej om jag är olika danad med andra unga flickor, eller om lifvets skiften ombildat mig så; men jag tror, att jag kan icke älska såsom andra. Åtminstone älskar jag er icke.

— Ha!

— Men om ni det oaktadt skulle vilja mottaga offret af en oförställd beundran, en djup aktning, en varm tillgifvenhet och ett lif helt och hållet helgadt åt er. Om ni tror, att ni dermed skulle blifva lyckligare än ni är...

— Älskade Gunhild! Detta af er är tusende gånger mera, än någon annan skulle kunna gifva mig; och kanske skall min gränslösa kärlek en gång lyckas väcka äfven en varmare känsla hos er. Med varmaste tacksamhet skulle jag mottaga en sådan gåfva af er i utbyte mot mitt hela väsende. Säg att *ni* vill gifva mig det, och vi äro ett.

Gunhild dröjde att svara, först af bäfvan, men sedan derföre att hon hörde häftiga steg af en springande nalkas.

Dörren flög upp och i samma ögonblick stod Henrik emellan henne och Håkansson.

Den sednare ryggade flera steg tillbaka och utropade ännu utan fattning:

— Hvad! är ni icke i Finland!

Gunhild hade i första öfverraskningen af Henriks åsyn icke kunnat återhålla ett svagt anskri af glädje; men i nästa ögonblick erinrade hon sig hvad som var å färde, och då hon såg

Håkanssons förvirring, sade hon till Henrik, med en mildt förebrående stämma:

— Hvarföre så, Henrik?

— Derföre att jag icke nog skyndsamt kunde hinna hit för att afslöja denne niding, som med svek och bedrägeri velat nästla sig in i ditt hjerta.

Håkansson hade emedlertid nu redan återkommit till sig sjelf och svarade med det fullkomligaste lugn:

— Ah! ser jag rätt, så är det den unge kusinen, som intet *hade tid* att besöka en värnlös slägting, derföre att elaka tungor förtalat och tvingat henne söka tillflykt i ett borgarehus. Har samvetet verkligen vaknat hos er, efter ni nu kommer på detta sätt vanvettigt rusande hit. Lyckligtvis är ert beskydd numera icke af nöden. Gunhild har fått en annan beskyddare, mera pålitlig än ni. Gunhild, gör mig bekant med denne herren; såsom er trolofvade har jag äran att räkna slägt, och vill på den grund icke räkna så noga med honom för hans brist på seder.

Denna vändning var af Håkansson beräknad på Gunhilds redbara väsende. Han tänkte, att hon skulle anse det redan till hälften utsagda ordet såsom till fullo utsagdt; men han visste

icke med hvilken noggrannhet Gunhild denna gång vägt hvarje ord hon talat till honom; han visste icke, att hon ännu tänkt framställa frågor och vilkor, innan hon gaf sitt bestämda löfte, och framför allt han besinnade icke att Gunhild långt ifrån att, såsom Håkansson, önska Henriks förödmjukande, i stället var i sitt hjerta partisk för honom.

Hvad Gunhild först och främst ville undvika, var den uppstående trätan emellan de båda karlarne, och för att häruti lyckas, beslöt hon att sjelf upptaga striden mot Henrik.

— Det är verkligen sannt, — sade hon, — att jag var på väg att afhandla ett så allvarsamt ämne med Johan Håkansson.

— Det är således ännu icke afgjordt, — utropade Henrik med strålande ögon. — Gud vare lofvad; jag har då hunnit hit i tid.

— Men *om*, — fortsatte Gunhild, — det verkligen vore afgjordt, eller *om* jag ämnade ofördröjligen fullända hvad du afbrutit, hvad hade du att säga derom, Henrik?

— Himlen förbjude att du längre skulle hysa en sådan afsigt, sedan du hört hvad jag har att berätta.

Henrik lagade sig till att börja sin berättelse, då Håkansson häftigt föll honom i talet:

— Gunhild! Skall jag hållas i denna ovisshet, medan vi höra på baron Burguers lefvernesbeskrifning. Vill ni följa mig i rummet bredvid, så kunna vi fortsätta vårt samtal.

— Det är icke *min* lefvernesbeskrifning, — sade Henrik, — utan en liten del af *er*, min herre, som jag går att förtälja.

— Så mycket mindre kan den då intressera mig att höra, och ehuru jag är öfvertygad att ni skulle måla min person i de mest smickrande färger, fruktar jag ändå att er berättelse icke heller skulle göra er kusin särdeles nöje. Mitt lif har flutit ganska omärkligt fram, och hvad ni sett deraf har isynnerhet varit obetydligt; men kanske ni endast vill beklaga er för Gunhild öfver den lilla lexa jag gaf er i förrgår. Nå jag medgifver att mina ord voro något hårda, men ni måste också erkänna, att ert uppförande var ingenting mindre än ridderligt, och knappt kunde ursäktas af er ungdom.

Oaktadt den kännedom Henrik redan egde om Håkanssons karakter, blef han likväl så förvånad öfver denna lugna oförskämdhet, att han

icke genast kom sig före att svara. Håkansson fortsatte derföre efter något uppehåll.

— I alla händelser, har ni hört hvilket vigtigt ärende oss emellan afhandlades, och jag förmodar att ni kan lägga band på er talträngdhet endast några få minuter, såvida icke möjligen ert eget ärende skulle vara af samma art som mitt. Jag påminner mig nu, att ett rykte i dag spridt sig i staden, att ett betydligt arf tillfallit en fröken Rosenfelt, men jag kan upplysa er att det icke är Gunhild. Och dessutom, min baron, så borde ni veta, om ni känner Gunhild, att sättet att vinna hennes hjerta icke är att förtala sin rival. Jag kan således i intet fall se någon nödvändighet för er att tala nu. Hvar och en som eger ett varmt hjerta skall deremot tillstå, att hvarje minuts dröjsmål i min belägenhet är fruktansvärdt. — Vill ni följa mig ut Gunhild?

Men Gunhild följde ändå icke och Henrik tog till ordet.

— Jag skall icke uppehålla er hälften af den tid, ni låtit er egen tunga flöda af alldeles opåkallade dikter. Hör mig blott ett ögonblick, Gunhild. Har icke denne man för dig uppgifvit

att handskmakaren Hufig skulle förvisas riket för att beröfva dig ett skydd?

— Jo!

— Denna uppgift är diktad. Jag har gjort mig underrättad, att ett sådant beslut i rådet aldrig varit i fråga.

— Det kungliga kansliet, — svarade Håkansson, — är edsvuret, att icke yppa rådets beslut förr än de äro justerade. Derföre har man gifvit er ett sådant svar.

— Men hur har ni då fått kännedom om detta ojusterade beslut?

— En väl ordnad polis har sina öron öfverallt.

— Men jag har af riksrådet Horns egen mun, att någonting sådant aldrig varit påtänkt.

— Jag visste icke att grefve Arwid Horn valde sina förtrogna bland konungens pager. Man kan se hvad allmänna ryktet ljuger, som säger att icke allt vore väl emellan dessa herrar.

Då Henrik såg det förgäfves att söka bringa Håkansson till tystnad i detta ämne frågade han Gunhild vidare:

— Har du icke skickat samme man med denna perla, för att bedja mig komma till dig?

— Jo!

— I stället uppgaf han för mig att du öfverrest till Finland, för att rädda Hufigs från förföljelse och ville förmå mig att hufvudstupa resa efter.

— Jag råda er att resa till Finland! — utropade Håkansson med den mest naturliga förvåning. — Nej min herre, jag har länge vetat att de bästa dårhusen finnas i Frankrike, och skulle jag befatta mig att råda er resa någorstädes, så blefve det endast dit.

— Men hvarföre skrek ni då i första häpenheten öfver min ankomst hit: »Är icke ni i Finland?»

— Yttrade jag något sådant? — frågade Håkansson med tecken till en börjande förlägenhet.

— Ja, det hörde jag ända ut i förstugan, — inföll nu Maria, som omärkt ökat sällskapets antal. — Hörde icke du det också, Gunhild?

— Nej, jag hörde verkligen icke hvad som sades i detta ögonblick.

— Att säga sanningen, — upptog Håkansson, — blef jag verkligen så häpen öfver att se en menniska lik en galning komma inrusandes,

att jag icke kan påminna mig, huru mina ord föllo. Men i sjelfva verket håller jag ganska troligt att jag sagt någonting sådant; ty om ni minnes uppgaf ni sjelf vid ert samtal, att ni ämnade resa till Finland, och att ni derföre icke hade lägligt att uppsöka Gunhild.

— Ni vågar upprepa denna skändliga lögn, att jag nekade att uppsöka Gunhild? Jag som rest ända från Norge, som utsatt mig för min konungs vrede endast för att söka henne.

— Herre Gud! så rörande. Skada blott att era handlingar vederlägga era ord. Om ni var så angelägen att träffa Gunhild, hvarföre har ni icke kommit till henne förr än nu?

— Derföre att jag icke visste hvar hon var.

— Ni visste redan innan jag såg er, att hon var hos Hufigs.

— Men jag visste ej hvar Hufigs bodde, och jag har användt hela tiden att få veta det.

— Som hvarannan gatpojke kunde hafva sagt er! Nej, herr baron, ni är fin nog i hyckleri, men ni inbillar icke förnuftigt folk sådant. Har ni än flera beskyllningar att göra mig? Som ni ser voro de der icke egnade att störta mig.

Henrik var brydd. Han fann, att för sanningens makt var Håkansson oåtkomlig, och i snarfyndiga svar, var Henrik honom underlägsen. Han visste icke mera hvad han skulle säga, och yttrade endast:

— Nej jag har icke några flera beskyllningar att göra er, än dem jag redan gjort.

— Då öfverlemnar jag, trygg, åt Gunhild att döma oss emellan.

Men huru annorlunda utföll icke denna dom än Håkansson väntat; ty Gunhild grundade den icke endast på det nu hållna samtalet. Det låg för henne nu klart, hvarför Håkansson förefallit henne så ogenomtränglig med all sin låtsade öppenhet, och så hemsk med alla de ädla grundsatser han förde på tungan.

— Herr Håkansson! — sade hon, med en blick, hvari all den fordna stoltheten återvändt. — Jag har uppväxt tillsammans med Henrik, och ända tills nu någon tid, sett honom hvarje dag. Under denna tid har jag icke hört honom säga en osanning, och jag tror på hans ord, så som på mina egna ögon.

Maria Hufig föll härvid in:

— Jag har väl icke sett Johan Håkansson

ifrån *hans* ungdom, men alltsedan min barndom vet jag att han ständigt narrat mig och att man aldrig kunnat lita på hans ord.

— Ni har ovärdigt sökt bedraga mig, — fortfor Gunhild. — Jag förlåter er det för den tillgifvenhet jag tror att ni uppriktigt hyst för mig. Men jag ber er, skona mig hädanefter från er åsyn. Vårt sammanträffande bör efter denna stund vara lika pinsamt för er som för mig.

Detta var för mycket för Håkansson. På någonting sådant var hans hånande lugn icke beredt. Ett anfall af raseri grep honom; han stampade med foten, hans näfvar knötos, pupillerna i hans ögon sammandrogos och hans tänder gnisslade.

— Ha! — ropade han. — Ett ord af denna pojke är således tillräckligt att åstadkomma ända till och med min förvisning ur dens åsyn, som några minuter förut ganska gynnsamt upptog ett anbud af min hand! Men vänta min herr baron, vi skola se, om edra ord alltid hafva denna betydelse; vi skola undersöka huru fast tungan månde sitta i den hals som talar så väldiga ord; och ni min stolta fröken! räkna icke för mycket på det inflytande ni utöfvat på mig, min kärlek

är icke något barns, som låter afspisa sig med fagra ord. Jag älskar er; det är sannt; triumfera så mycket ni vill öfver denna bekännelse; men kom ihåg hvad jag säger, och ni skall se om icke också mina ord kunna vara att lita på: *Ni skall blifva min, eller er lott skall blifva värre än döden.*

Efter dessa hotande ord, uttalade med den vildaste häftighet, följde en stunds hemsk tystnad, under hvilken Håkansson tycktes sjunka tillbaka i en mindre öfverspänd sinnesstämning. Han lyfte sina ögon och mötte Henriks blick. Den röjde så mycken fasthet och kraft, men tillika så mycken vrede öfver Håkanssons tal, att denne, hvars personliga feghet nu väcktes, fann det rådligast att genast begifva sig bort.

Han hade knappt hunnit till dörren förrän Maria kom och räckte till Henrik en dugtig hasselkäpp.

— Något bör han väl hafva för sina gemenheter, — sade hon, — skynda er efter honom i förstugan. På dåliga menniskor, säger min far, är det intet annat än stryk som hjelper.

Henrik kunde ej annat än le åt den uppbragta Maria och gjorde ingen mine af att vilja

begagna käppen. Men Marias harm var för stark att icke på något sätt söka sig ett utbrott. Hon lemnade väl käppen, men sprang ut efter den bortskyndande Håkansson, och då han redan var ute på gården, ropade hon efter honom, ända till dess han försvunnit ur hennes åsyn:

— Ormsaltare! Ormsaltare!

Gunhilds första tanka var deremot på den himmelska Försynen som räddat henne just i det ögonblick hon trodde sig öfvergifven. Hennes fromma sinne upplöste sig i helig tacksamhet emot den evige förbarmaren, hvars välsignelse hon nedkallade öfver sin jordiske räddare. Och denna gång kände hon sig bönhörd. En himmelsk frid bredde sig öfver hennes sorger och hoppets englar lekte åter i hennes hjerta.

Derefter vände hon sig till Henrik och sökte hans ögon. De hade redan länge sökt hennes. Hvad deras blickar i detta ögonblick talade, det förstodo de icke sjelfva, ty några ord hade då dem emellan icke behöfts. Men nu hade de i stället tusende saker att säga hvarandra och voro till och med så förlägna huru de skulle lägga sina ord, att de icke hunno börja sina meddelanden förrän Maria återkom och det var försent.

Maria hade nemligen, då hon sjunde gången ropade ordet Ormsaltare, kommit till besinning af hvad hon gjorde, och råkade då i den fullständigaste förtviflan, deröfver att Henrik nu nödvändigt måste fatta den tanken om henne att hon var ondsint. Rodnande af blygsel återvände hon in i salen, saktmodig som ett lamm.

Henrik, som genast anade anledningen till hennes nedslagenhet, sade henne tröstande, att den vrede man känner öfver oförrätter, som äro tillfogade en annan, den är endast en godhetens frukt.

— Då är den åtminstone en dålig frukt, ett galläple, — svarade Maria skälmskt, men med en tacksam blick på Henrik.

Hennes goda lynne var dermed återkommet och meddelade sig snart till de båda andra, som ock hade skäl att vara glada, och som njöto af stunden, efter de icke kunde tala om det förflutna eller tillkommande.

Mäster Hufig och hans hustru, som gått bort för att lemna Håkansson tillfälle att ostörd fria, blefvo icke litet förvånade, då de vid återkomsten funno deras flickor skrattande och skämtande med en ung främling.

Efter berättelsen om hvad som tilldragit sig, ansågs dock Henrik, när han gick, af samtlige husets invånare såsom en gammal vän.

XIV.

Missförståndet.

»Nichts ist bedeutender in jedem Zustande, als die Dazwischenkunft eines Dritten.»

GOETHE.

Liksom den lilla bleckfisken flyr för den omvända magnet-nålen, men hastigt nalkas densamma, blott man håller den rätt, så hade Gunhild förr icke känt den naturliga frändskapen emellan hennes och Henriks själar, derföre att det missförhållande dem emellan då egde rum, att den manliga öfverlägsenheten åtminstone till skenet då snarare fanns hos henne än hos honom. Det behöfdes icke mera än att detta förhållande omvändes, för att de skulle känna sig oemotståndligt dragna till hvarann.

Ett halft års sjelfverksamhet, under ofta nog brydsamma yttre omständigheter, hade med en förvånande hastighet utbildat Henrik, och af den skygge alltför tillbakahållne ynglingen gjort

en man med fasthet i viljan och kraft i sina handlingar. Af hans fordna blyghet var intet mera synligt, än en vacker blygsamhet, förenad med det lugn, som endast kan ingifvas af medvetandet, att man icke intagit någon ställning, som man ej kan försvara. Hans yttre hade också härigenom erhållit en ny pregel af trygghet och bestämdhet, som ingaf aktning hos hvem som helst, men som alldeles uppfyllde Gunhild med beundran, just för den anspråkslöshet som dermed var förenad.

Kanske skulle likväl icke ensamt denna förändring hos Henrik hafva förmått framkalla de känslor, som nu väcktes hos Gunhild, om icke hennes egen karakter under samma tid utvecklat sig i en alldeles motsatt riktning, såsom vi förut antydt. Och säkert skulle Henrik, som redan var på väg att öfvervinna sin ungdoms kärlek, hafva motstått dess förnyade inflytande, om Gunhild varit samma stolta, på sig sjelf förlitande qvinna som fordom. Men nu afväpnades hans hämndlystna hjerta af hennes fromma ödmjukhet.

Det dröjde icke länge förrän Gunhild sjelf kom till visshet att hon älskade Henrik ur sitt hjertas innersta djup; och Henrik insåg lika snart,

att om han en gång upphört att älska Gunhild, så var det endast för att börja ånyo så mycket häftigare. Men ingendera anade den andras kärlek, och förhållandet dem emellan blef oklarare än någonsin, fastän deras hjertan aldrig varit hvarannan så nära.

Det är en egen art hos vissa menniskor att af för mycken brist på lättsinne och egenkärlek, skapa sig svårigheter och se omöjligheter der inga finnas; att omhölja sig med sjelfbeherrskning, der endast uppriktighet behöfdes; att förskansa sig med stolthet emot ödmjukheten; att vilja försaka och uppoffra sig sjelf för den, som de just derigenom bereda den djupaste sorg; och att, med ett ord, använda den största envishet och sinnrikhet för att plåga sig sjelfva.

Intet solsken kan blifva herrligare än dessa själars klarhet för hvarandra, om töcknet dem emellan faller; men också ingen himmel mörkare, än om detta töcken får sammanpacka sig till ett tungt moln; och hvilketdera som skall hända, kan ej på förhand beräknas.

Gunhild ansåg det icke möjligt, att Henrik skulle kunna ännu älska henne, som en gång afslagit hans anbud; henne, som nu var förskjuten

af de sina och brännmärkt af hela verlden, och som, om äfven i sig sjelf oskyldig, likväl hade visat en oförlåtlig oförsigtighet, såväl då hon utsatte sig för den första faran, som nu då hon varit färdig att sammanknyta sitt lif med en man som hon icke kände bättre, än att hon rent af misstagit sig om hela hans karakter. Hon insåg ej, huru det var möjligt, att Henrik kunde visa henne så mycken vänskap som han gjorde, och om hon derföre älskade honom desto mera, så aktade hon sig också desto sorgfälligare att falla honom besvärlig genom det minsta uttryck af en kärlek, som hon trodde, att han ej kunde besvara.

Henrik å sin sida var lika angelägen att icke gifva luft åt de känslor, dem han ansåg skulle stämpla honom såsom svag i Gunhilds ögon, och hans ädelmod förbjöd honom också att begagna den ställning Gunhilds tacksamhet hade gifvit honom, för att förnya några anspråk på hennes hjerta.

Under sådana ömtåliga förhållanden söker sinnet gerna en afledare, i hvad det först kan finna. För Henrik och Gunhild, som i Hufigs hus tillsammans tillbragte största delen af de efter återträffandet närmast följande dagarne, blef Ma-

ria en sådan afledare. Det var deras ställning inbördes, långt mera än hennes egenskaper, som för dem gaf henne vigt och betydelse; ty ehuru Henrik aldrig skulle kunnat undgå att se Marias täckhet och behag, så fäste han sig för litet vid ytan, för att han deraf endast skulle erfarit något djupare intryck, och ehuru ljuf den känslan alltid måste vara för en ung man att se sig tillbedd af en ung flicka, så mycket mera för Henrik, som Maria var den första, för hvars tycke han såg sig föremål, så skulle han likväl gjort allt för att afvända detta tycke, om han icke just deruti funnit en undflykt för en mäktigare känsla, som beherrskade hans bröst.

Maria var nemligen nästan beständigt i Gunhilds sällskap och då Henrik icke ville visa att det var för Gunhilds skull, som han icke kunde skiljas derifrån, så föll det sig naturligt, att han antog ett uppförande, som om det vore för Marias, eller åtminstone som han lika mycket drogs till dem båda. Och Gunhild, som var utan anspråk på Henriks hjerta, gjorde allt för att ställa Maria framför sig, ehuru hon kände såsom dolkstygn hvarje litet företräde, som Henrik visade Maria.

Denna sistnämnda åter, märkte alls icke den vulkaniska eld, hvaraf hon var omgifven. Lika lättrörd som lättrogen och alldeles betagen af Henrik, trodde hon sig hafva gjort föga mindre intryck på honom, samt såg i alla Gunhilds tillgöranden endast en afsigt att lätta föreningen emellan henne och Henrik.

Så stodo sakerna då de båda flickorna sutto en eftermiddag sysslolösa i skymningen och hvar för sig i tysthet, men lika ifrigt, väntande på Henrik, som vid denna stund merändels brukade anlända.

— Skulle du vilja göra mig en tjenst, Gunhild! — yttrade ändtligen Maria rodnande och med en förlägenhet, som genast lät Gunhild förstå åt hvad håll hon syftade, och som gjorde Gunhild icke mindre förlägen.

Då Gunhild icke genast svarade, fortsatte Maria:

— Det vore, att vid något passande tillfälle... liksom i förbigående, förstår du, nämna för baron Henrik, att min far är af en gammal adelig tysk slägt, ehuru han icke här i främmande land förmått hålla sitt adelskap uppe.

— Det har du aldrig talat om förr.

— Nej, ty sanning att säga, har jag tyckt det vara ingenting att skryta af, isynnerhet som min farfar icke lärer varit någon bra karl utan fått rymma för något ondt som han gjort. Men ser du nu.... skratta icke åt mig Gunhild.... nu tycker jag det ändå kunde komma till pass, ifall baron Henrik tyckte om mig, och skulle vilja gifta sig med mig, så vore det icke något riktigt missgifte, ty jag är ändå af adel, om den också är litet dålig.

Gunhild blef tankfull. Hon hade hittills i Henriks uppförande emot Maria endast sett ett bevis, att han icke älskade Gunhild, och detta var för henne smärtsamt nog; men hon hade aldrig föreställt sig, att Henrik och Maria en dag skulle komma att tillhöra hvarandra. Marias ord väckte nu tanken på en sådan möjlighet och denna tanke var qäfvande.

— Tror du då att Henrik verkligen tycker om dig? — frågade hon Maria.

— Ja det tror jag; just derföre, att han ingenting sagt derom... Jag känner karlarne... Man kan se på ögonen på honom, att han har någon käresta, och egentligen vet jag icke hvarföre han annars skulle komma hit morgon, mid-

dag och qväll. Någondera af oss måste det vara, och som du sjelf sagt att det icke är du, så är det lätt att gissa ut den rätta; men troligen tänker han, att hans slägt skulle taga illa, om han friade till en borgaredotter, och derföre kommer han sig intet för. Förstår du nu Gunhild? Ser du, sjelf kan jag icke tala om adelskapet för honom, ty då skulle han kanske ana min lilla uträkning, och det ville jag ändå inte.

— Nå, men älskar du Henrik riktigt innerligt af hela din själs djup?

— Å ja kors, min själ är inte så fasligt djup, men bra söt är *han*, och sedan är det så förargligt att höra hvad de prata i Tyska kyrkbrinken.

— Hvad säga de då?

— Åh, de tissla och tassla, och mor Eklund är denna gången aldravärst. Liksom det vore så farligt, att jag gick hit ensam med baron Henrik midt på ljusa dagen. Men de se, att det ligger någon hemlighet derunder, eftersom jag icke kunde tala om, att det var dig han ville träffa, och då skola de uttyda allting till det värsta. Intet för det jag bryr mig det minsta om hvad de säga, men nog är det bra förargligt,

och nog skulle det vara roligt att en dag få berätta dem, att det var med min fästman jag gick.

— Nå ja, om det intet behöfs mera än att jag talar om att du är af adel, så skall jag visst göra det, bara du är säker på att det är sannt.

— Ja, du skall sjelf få se pergamentsbrefvet. Min far säger väl att han skulle vara glad, om det dugde att göra ett par handskar af, men han gömmer det ändå i samma låda som sina penningar.

Då Henrik straxt härefter anlände, skyndade Maria sig ut, emedan hon kände, att hon icke skulle kunna låta bli att rodna vid den vigtiga underrättelsens meddelande.

Henrik tycktes emedlertid denna gång knapt märka Marias frånvaro, och gaf icke Gunhild något rådrum att förtälja hennes adeliga börd. Han såg ganska betänksam ut, och vände sig genast till Gunhild.

— Jag kommer från posten, — sade han, — der jag väntade få bref från din broder, som jag tillskrifvit om ditt återfinnande; men der fanns ej något, och jag kan icke dröja här längre; men jag vill ogerna lemna dig här. Vill du tillåta mig föra dig till Beneborg? Om din bror är en menniska, kan han icke misstycka det.

— Litet känner du min broder. Just derföre att han så djupt hållit af mig, skall han blifva desto mera obeveklig. Han skall misstro sitt eget hjerta att tala till min förmån och fordra de mest fullständiga bevis på min obrottslighet, för att öfvertygas... Och sådana bevis kan jag aldrig gifva honom.

— Men han har ju inga bevis på din brottslighet.

— Ack! man behöfver blott andas på en qvinnas ära och den är fördunklad för hela lifvet. Mannens ära kan man icke ostraffadt angripa, ty han får våga sitt lif för att värna den; men qvinnan får icke, kan icke försvara sig emot elaka tungor. En beskyllning, en misstanke är nog för att störta henne.

— Emedan det är mannen som skall försvara qvinnan. O! Gunhild hvarföre tillät du icke mig att försvara dig. Jag har icke misstrott dig ett ögonblick, och du kunde tro mig nog låg att icke vilja komma till dig då du bad derom.

— Det är sannt, jag trodde att också du ej mera ville se mig; men Gud är mitt vittne, att jag derföre aldrig trodde dig handla efter an-

dra än höga och ädla grundsatser. Jag sade till mig sjelf: Hvarföre skulle han, som af alla mest har skäl att beklaga sig öfver mig, vara den ende som trodde mig väl. Och i sjelfva verket talade omständigheterna så emot mig, att jag fann, det ingen kunde göra annorlunda. Det skulle icke heller kännas så tungt, om jag icke sjelf varit vållande till min olycka.

— Icke rådde du för dessa omständigheter.

— Nej, men jag skulle aldrig blifvit beroende af dem, om jag icke öfverskridit de gränser, som verlden utstakat för en ung flickas frihet. O! den som vet hvad hennes frid tillhörer, den träde aldrig utom dessa gränser, huru tryckande de än stundom kunna kännas. Men det är så med en qvinnas ära, att så länge hon håller sig inom sin anvista krets, så misstror ingen henne utan grund, men sätter hon blott foten utom, så är hon ett rof för förtalet, och alla omständigheter uttydas då till det värsta.

— Du har rätt; men vi skola blott laga att dessa omständigheter blifva upplysta och förklarade, och ingen menniska skall mera tillräkna dig den minsta skuld.

— Ack Henrik! huru skola de väl kunna blifva upplysta. En qvinnas heder är någonting, hvarom man ej kan tala offentligen. De lömska angreppen deremot smyga sig mun från mun och kunna aldrig vederläggas sedan de en gång blifvit satta i omlopp.

— Jo, sanningen kan tränga lika omärkligt och ännu säkrare fram; och jag hoppas att just det som bringat denna olycka öfver ditt hufvud, äfven skall taga den ifrån dig. Jag menar din broder Carls stränghet. Hela verlden känner hans oböjlighet, och hans försoning skall öfvertyga alla om din oskuld.

— Jag tror det också, men jag skall aldrig lyckas öfvertyga Carl. Hade jag blott icke brännt upp det olyckliga brefvet, så kunde kanske allt hjelpas; ty Carl skulle icke lägga mig till last, att jag hörsammat konungens vilja, och om han sett de ordalag, i hvilka brefvet var skrifvit, så skulle han medgifvit, att jag icke haft någon anledning att ana det svarta försåtet.

— Ditt uppförande efteråt bör öfvertyga honom, att det åtminstone icke var prins Fredrik du sökte.

— Det har också varit mitt hemliga hopp,

men du har sjelf sagt mig, att Carl nu tror, att mitt gömställe är bekant för prins Fredrik, och det behöfs blott att han verkligen upptäcker det och fortsätter sin förföljelse, för att ännu mera stärka Carls misstankar.

— Jag vill tala med prins Fredrik. Om han har en gnista hederskänsla i sitt bröst, så skall han icke vägra att sjelf gifva dig upprättelse inför din broder; men nekar han det, så skall jag vända mig till kungen. Han är ädel och storsint. Han tillåter icke, att den ringaste af hans undersåter förorättas, vore det också af hans egen svåger.

— Hvad du är god Henrik, som vill göra allt detta för mig! Men det skulle skada dig sjelf, och kom ihåg, att på det vilkoret vill jag icke blifva åter lycklig.

Så talade Henrik och Gunhild länge, utan att göra sig reda för, huru innehållet af deras tankar och ord gaf omisskänneliga bevis på en djup ömsesidig kärlek. Man är så van att se kärleken uttryckt blott i fraser och blickar, att man har svårt att känna igen den, om den någon gång afkläder sig dessa och i stället uttalar sig i gerning. Här dolde sig kärleken dessutom

bakom en onaturligt lugn och sval ton, under det att blickarne endast sökte undvika hvarandra.

Det var redan alldeles mörkt och Gunhild hade tändt ljus, då Maria kom inspringande med förskräckelsen målad på sitt ansigte, och ropade:

— Baron Henrik! De vilja arrestera er!

— Hvilka? — frågade Henrik.

— Åh, hvem annan än Håkansson! Det roade mig att titta ut igenom köksfönstret i det svarta mörkret. Då hörde jag stegen af en karl som smög sig ifrån fönstret härutanför, derifrån han betraktat er i ljusskenet. På rösten igenkände jag Håkansson, då han talade till sina kamrater, som visst voro en fem eller sex karlar: »Han är der,» sade han, »och rätta stunden är inne för att gripa honom; men dörren är stängd, och då vi göra allarm för att slippa in, skall han kanske fatta misstankar och komma undan genom fönstret åt andra sidan. Gå ni, två man, omkring huset och gif oss tecken när ni kommit fram.»

— Det är icke möjligt, — svarade Henrik, — jag vet väl att elaka tungor beröfvat mig konungens förtroende under min frånvaro, men jag kan aldrig tro, att han skulle vidtaga sådana åt-

gärder emot mig ohördan. Tvertom fick jag för några dagar sedan befallning att snart återkomma till Fredrikshall.

— Men tror ni då att jag står och narras? Johan tog derpå en af kamraterne afsides åt mitt håll till, så att jag måste draga mig tillbaka ur fönstret, men fast de endast hviskade, så hörde jag ändå huru de sade, först den andra: »Hvarföre kunde vi icke få knipa honom hemma, så hade vi sluppit detta bråk?» och då svarade han: »Derföre att mitt ändamål vore förfeladt, om han icke grepes inför *hennes* ögon. Men nu måste det också ske, ty han ämnar resa i morgon, och kommer han till kungen, så är allt förloradt.» Derefter sade den andra: »Kungen har ju sjelf befallt det.» — »Ja,» svarade Johan, »men kungen, som förut kallat honom, hade skickat ännu en gång befallning till honom att genast inställa sig i Fredrikshall, och endast i den händelse han ej reste inom sex timmar efter det han fått brefvet med denna befallning, skulle han arresteras. Du begriper, att jag icke lät honom få detta bref. Här är det, uppbrutet. Tag du det och stoppa det oförmärkt i fickan på honom, medan vi gripa

honom, så att jag finner det vid den visitation vi skola anställa på hans papper.

— Ha! — utropade Henrik, — hans skurkaktiga plan är blottad af er Maria, och skall ej skada mig. Jag fruktar honom icke.

— Jo Henrik, — inföll nu Gunhild, — frukta allt af Håkansson. Får han dig väl i sitt våld, så skall han så smida omkring dig med ränker, att du svårligen skall slippa lös.

— Ni måste gömma er, — tog Maria till ordet. — Kom in här i skänken och kryp upp på stora skåpet, der är ni väl dold bakom den stora uppstående takkransen. Jag har sjelf legat der en gång, och man kunde icke hitta på mig fast jag både jamade och pep som en katt.

— Nej, — återtog Gunhild, — som under tiden släppt ned gardinen åt gårdssidan, så att man ej utifrån skulle kunna se hvad som inom rummet förehades, — Håkansson skall genomleta hela huset, om han ej finner dig; men ännu måste det dröja några ögonblick innan hans utskickade hinna omkring halfva qvarteret till andra sidan af huset. Förlora icke tiden, gode Henrik, utan skynda dig ut genom fönstret.

— Gunhild har rätt, — svarade Henrik, — och jag kan icke neka, att jag ogerna ger mig fången åt Håkansson. Jag vill skynda till kungen och lyfta på den skurkens slöja.

Henrik tryckte de båda flickornas händer och ett lätt språng genom det öppnade fönstret, förde honom derefter ned i trädgården.

— Hvart skall jag taga vägen, så jag ej möter dem? — frågade han.

— Håll dig utmed stenmuren till venster. I hörnet vid planket kan du lätt klättra öfver till grannens trädgård och derifrån kommer du ut på gatan. Gå bara tyst!

— Och akta så mycket ni kan blomsterrabatterna, — tillade Maria, som icke en gång i detta allvarsamma ögonblick öfvergaf tanken på sina nysatta rosenbuskar.

Henrik försvann snart i mörkret och Gunhild lyssnade en stund efter honom. Ännu hördes ingen ankommandes steg.

Derpå stängde hon fönstret och släppte ned gardinen äfven åt denna sidan.

— Nu kommer det an på, — sade hon till Maria, — att uppehålla dem här så länge, att Henrik får tid på sig att komma undan, — om

möjligt ur staden. Sätt du stolen framför skänkdörren Maria och dig sjelf deruppå, när de komma in; så skola de tro, att vi söka dölja honom derinne, och öda tid med att leta.

— Hvad du är rådig, Gunhild; men, hu! Jesus, hvad jag börjar bli ängslig. Det är så svart ute. Tänk om de träffa på honom och mörda honom i mörkret.

— Inga sådana fantasier nu! Var munter och förslagen som vanligt. Tänk på att du kan rädda honom, så blir du glad.

Nu hördes en stark hostning från trädgårdssidan och genast derefter slag på porten.

— Gudskelof, de hafva ej träffat Henrik, — sade Gunhild. — En gång till kunna de få klappa innan vi låtsa höra det.

Det dröjde ej heller länge förrän ett förnyadt, starkare och otåligare klappande hördes.

— Kom Maria. Du måste föra ordet såsom dotter i huset. Låt se, att du kan vara näsvis nu och göra svårigheter.

De båda flickorna gingo ut i förstugan.

— Hvem är der? — frågade Maria, ej utan en darrning på rösten, som dock snart försvann,

sedan hon fick börja munhuggas med »Ormsaltaren».

— Johan Håkansson, — blef svaret.

— Jag vet icke hvad du kan hafva otaldt här?

Jo, jag har ett ärende; öppna bara så skall du få veta det.

— Nej; far och mor äro borta, och vi släppa ingen in. Aldraminst dig.

— Stå icke och huttla Maria. Jag måste in, säger jag. Ni har dessutom släppt in baron Burguer, och det är till honom mitt ärende är.

Ja, honom släppa vi visst in, så ofta han vill komma, ty han är intet en elak menniska som du. Men olyckligtvis gick han sin väg nyss. Vore han här, så skulle du snart blifva mindre stor i orden.

— Öppna genast säger jag. Jag vet att han är här, och jag kommer för att arrestera honom i konungens namn!

— Du ser ut att komma i konungens namn du!

Nu hördes flera röster instämma med Håkansson, och i konungens namn yrka att blifva insläppta; och efter några ytterligare invändnin-

gar öppnade Gunhild ändtligen dörren, som de eljest hotade att spränga, och drog sig med Maria åter in i salen, der Maria intog den öfverenskomna platsen framför skänkdörren.

Då Håkansson inkommit med sina följeslagare och han icke här såg Henrik, började redan hans ilska tändas, ty ehuru han ännu var öfvertygad att Henrik fanns i huset, så gick likväl en del af den effekt förlorad, som hans hämndgirighet beräknat, om han skulle likt en stöfvare nödgas uppvädra sitt rof, i stället för att med örnens säkerhet slå ned derpå i Gunhilds åsyn.

— Hvartill detta narrspel, — sade han. — Jag har ju sjelf nyss sett baron Burguer genom fönstret härinne. Sägen så gerna först som sist hvar han är, såvida ni icke viljen anses sätta er emot konungens befallningar.

Maria som nu öfvervunnit all fruktan, sedan hon fått se sin gamla fiende öga mot öga, svarade listigt:

— Gud bevare oss att sätta oss emot konungens befallning; men, ser du, icke kunde vi hindra, att medan du gick in genom dörren på ena sidan, så hoppade han ut genom fönstret på den andra.

Håkansson lyfte på gardinen och såg den utanför posterade polisbetjentens fysionomi genom rutan.

— Du ljuger, — sade han till Maria. — Huset är omgifvet med vakt och han har icke kunnat undslippa. Men bort med dig. Jag har lust att se hvad du har i skänken.

Då Maria icke visade någon lust att röra sig ur stället, tog han henne vid armen och slängde henne utan krus undan.

Så väl skänken som alla husets vinklar och vrår blefvo härefter genomletade, och Maria var derunder outtömlig i små finter att leda misstankarne åt olika håll för att draga ut på tiden. Än ställde hon till buller bakom soffor och skåp och än låtsade hon, som hon sökte i smyg öppna en dörr eller ett fönster för att bereda någon tillfälle att undkomma.

Då allt sökande vidare var förgäfves och Håkansson, som skar tänderna af vrede, redan var i begrepp att gå, tog Maria honom afsides och sade:

— Du hade gjort mycket klokare om du i stället att fara fram med hot och pock på detta sätt, hade bedt mig vackert att säga hvar han är.

Narrad af Marias uppriktiga ton, kände sig Håkansson hastigt åter lifvad af hoppet att finna sin man, och ehuru förödmjukande det var, började han bedja Maria i de enträgnaste och ödmjukaste ordalag att säga honom var Henrik var.

— Han är undan dina klor, — svarade Maria triumferande.

— Jag tager er alla till vittnen, — utropade Håkansson i raseri, — huru denna förhärdade flicka uppenbarligen har vidgått sin delaktighet uti att rycka missdådaren undan lagens arm!

I detsamma hördes en röst utifrån trädgården:

— Här hafva vi spåren efter honom!

Man hade tändt på ett bloss och funnit Henriks spår i blomstersängarne.

Alla hegåfvo sig nu bort för att efter denna ledning uppsöka flyktingen.

— Gud ske lof! — sade Maria. — Hornsgatan är icke så mjuk som mina blomstersängar och de skola snart förlora detta spår.

Men Gunhild kände sig ännu ängslig och bad Gud, att Henrik måtte undkomma.

Det hörde till olikheten i deras karakterer, att den enas mod lifvades till rådighet och handling i farans ögonblick, och mera ju större den

var, men sjönk småningom allt som faran aflägsnades, under det den andra var försagd i det afgörande ögonblicket, men återfann sig sjelf, så snart faran ej längre var alldeles ögonskenlig.

XV.

Andeskådaren.

»Undervisningen om dessa ting kan icke förkunnas, utan genom den, som af gudomlig nåd har fått tillstånd att vara i sällskap med Englar uti andliga verlden, och tillika med menniskor uti den naturliga verlden.»

SVEDENBORG.

Under tiden hade Henrik trefvat sig fram i mörkret, så godt han kunde, genom Marias trädgård. Detta mötte dock många svårigheter. Än stapplade han öfver en sten, än trampade han djupt ned i den lösa trädgårdsjorden och än ref han sönder händer eller kläder på de taggiga buskarne. Ändtligen lyckades han dock komma till hörnet, der han, enligt Marias anvisning, borde klättra öfver till grannens gård.

Planket var så högt, att han med möda räckte med ena handen taga deröfver, och det fordrades derföre en viss gymnastisk skicklighet för att ifrån marken öfverstiga detsamma. Också misslycka-

des de första försöken, dervid något buller icke kunde undvikas, och det var kanske endast förskräckelsen deröfver, som gaf hans nästa ansats den häftighet, att han kunde få det ena benet öfver planket, så att han blef sittande grensle derpå.

Medan han här något andades ut efter sin ansträngning, öfvertänkte han det vådliga i sin belägenhet. Hans flygt skulle, i händelse han ertappades, utgöra en ganska bindande liknelse emot honom, och vore då så mycket oklokare, som några verkliga bevis om hans brottslighet eljest icke kunde finnas. Men å andra sidan var lagskipningen i landet under denna tid så godtycklig, att Henrik alltför väl insåg huru Håkansson ganska lätt skulle kunnat lyckas att åtminstone en längre tid hindra honom att lägga sin oskuld i dagen. Konungen hade nemligen, icke utan skäl, men såsom allmänheten trodde, på baron Görtz's anstiftan, fattat ett sådant misstroende till alla embetsmyndigheter, att knappt en enda fick utöfva sin makt. Vid sidan af alla förvaltande verk voro satte konungens ombudsmän, som nästan i allt förfore efter behag och i stället för de vanliga domstolarne tillsattes i nästan

alla politiska frågor särskilda kommissioner. Henrik erinrade sig bland annat, huru en man vid namn Hesselberg, oskyldigt misstänkt för stämplingar med Norge, hade redan åratal hållits fängslad, ehuru icke den ringaste anledning förekommit emot honom. Under sådana förhållanden var det naturligt, att den tjensteman som lyckats förvärfva sig personligt förtroende, skulle i hög grad kunna missbruka det om han ville, och att Håkansson icke saknade en sådan vilja var utom allt tvifvel.

Framför allt var det således klart, att sedan Henrik en gång försökt undkomma, låg det mycken vigt deruppå, att han lyckades.

Han vågade emedlertid icke genast begifva sig vidare, emedan han nu tydligen hörde steg af en gående i trädgården. De blefvo likväl svagare allt som de nalkades huset. Dock var Henrik icke ännu längre bort än att han hörde slagen på porten och ropen af Håkansson, som ville komma in.

Vid den andra starkare klappningen passade Henrik på för att icke höras, och släppte sig varsamt ned på andra sidan. Här började åter en vandring, ännu besvärligare än förut, emedan

häckar och grafvar här utgjorde betydligare hinder i det ogenomträngliga mörkret. Ett enda ljus lyste ur ett fönster, som Henrik ansåg tillhöra ett vid gatan beläget hus, och då han förmodade att en port derbredvid skulle finnas, styrde han sin kosa dit; men han bedrog sig. Detta hus var helt litet och låg midt inuti trädgården. Han famlade derföre vidare omkring, i hopp att finna någon utgång; men sedan han ändtligen kommit till ett plank och följt detsamma ett längre stycke, fann han sig åter på den punkt, der han kommit in, hvilket ställe han händelsevis igenkände på ett löst bräde.

Bekymrad öfver den tid, som sålunda onyttigt gått förlorad och fruktande att ännu mera öka den, beslöt han, ehuru ogerna, att åter gå till ljuset och der af någon menniska begära vägledning.

Med den kännedom hans fötter redan egde om vägen dit, gick det nu lättare och snart befann han sig vid dörren till det lilla lusthuset.

Ett lifligt samtal tycktes föregå derinom, och en talande röst föreföll Henrik bekant.

Efter något betänkande öppnade Henrik och trädde in. Det svaga skenet från en lampa vi-

sade honom ett temligen rymligt rum, med en sällsamt brokig möblering. Ett skrifbord med uppstaplade manuskripter, en kaffekokare, ett schackspelsbord med inlagda rutor och en mängd blomkrukor voro det, som först ådrog sig hans uppmärksamhet. Ännu besynnerligare förekom honom i detta lusthus ett helt litet rum bredvid, hvartill dörren stod öppen och derur likväl det svartaste mörker gapade, emedan det var utan tak, det vill säga, att det upptill stod i förbindelse med den höga vinden, som efter tidens byggnadssätt upptog åtminstone halfva byggnadens rymd.

En enda menniska fanns i rummet. Det var Svedenborg. Han gick af och an på golfvet och talade för sig sjelf; men icke på det sätt, hvarpå menniskor vanligen tala för sig sjelfva; utan han vände sig tydligen till någon osynlig person, som gick vid hans sida och inväntade för hvarje fråga dennes svar eller ock besvarade han sjelf frågor, som tycktes blifvit honom gjorda. Ja, i några vändningar ömsade han till och med fot för att hålla jemn takt med sin följeslagare.

Henrik visste icke hvad han skulle tro och kände sig något underlig till mods, men Sveden-

borg, som icke straxt märkte honom, kände sedan genast igen honom och kom honom med sitt vanliga fryntliga sätt till möte.

— Välkommen min gode vän, — sade han och skakade hjertligt Henriks hand. — Sitt ner ett ögonblick och ursägta att jag icke afbryter ett intressant samtal. Jag skall straxt vara till er tjenst.

Henrik satte sig med stegrad nyfikenhet och Svedenborg började åter vandra af och an, sedan han upphunnit den osynlige som tycktes hafva väntat i andra ändan af rummet.

— Nej ser ni, deri ligger just ert misstag, — sade han, — att ni tror, att det är de naturliga objekterna som inflyta genom de yttre sinnena i själen. Ordningen är alldeles tvertom.

— — — — — — — — — — — — — —

— Ingalunda. Då en älskare ser sin älskarinna, så är det icke hans ögon som itändas och leda hans kärlek in uti själen, utan det är själen och icke ögat som älskar henne. Eller hvem är det annat än själen som gör att ögonen se och att läpparne tala? Om tankan upphör, så sluta ju ögonen att se och läpparne blifva orörliga i samma ögonblick.

— — — — — — — — — — — — — —

— Det kommer sig deraf, att ni, lika litet som de lefvande menniskorna, veta hvad Herren låtit mig skåda, nemligen att det gifves en andelig verld, som är alldeles afskild från den naturliga, ehuru de äro hvarandra ändock fullkomligt motsvarande, så att den andeliga är skapad genom en andlig sol, liksom den naturliga verlden genom sin sol.

— — — — — — — — — — — — — —

— Jo det bevisar jag genom sjelfva läran om orsak och verkan. Emedan verlden uti allt, såväl det hela som det aldraminsta, eger bestånd genom solen, så måste verlden vara tillkommen genom solen, ty verldens bestånd bevisar orsaken till dess existens, och det bestående är ett beständigt tillblifvande.

— — — — — — — — — — — — — —

— Den andliga solen verkar alldeles på samma sätt. Den naturliga solen ger värma och ljus, och den andeliga ger kärlek, som är andelig värma, och vishet, som är andeligt ljus. Att ifrån denna andeliga kärleks-elden utgår äfven känbar värma, synes af dess verkningar uti menniskan, isynnerhet der kärleken upphöjes till brinnande nit: ja blodets värma som är lifvets

värma så hos menniskor som andra kreatur, är icke annat än af kärleken, som är lifvets orsak.

— — — — — — — — — — — — — —

Jo. Liksom inflytelsen af den naturliga solen verkar på de olika vexterna, så att de blomstra och frambringa frukt allt efter sitt slag, i likhet med deras sammansättningar af fina trådar och kanaler, så verkar den andliga solen på menniskan allt efter hjernans skapnad, dess mångfaldiga väfnader och sammanrullningar uti dess ask- och märglika massor, dess åtskilliga svampaktiga delar, senor och afdelningar samt oräkneliga fina strängar med deras öfverdrag, hvilket allt framskaffar ändeliga ämnen och emottagelser åt andesinnet; ty menniskans förstånd kan icke anses existera i denna yttre verlden annat än så vida dess organer kunna emottaga det andeliga ljuset.

— — — — — — — — — — — — — —

— Tänk vidare, om ni kan vederlägga det. Vi skola snart åter träffas. Jag tackar emedlertid för detta besök.

— — — — — — — — — — — — — —

Efter dessa ord skakade Svedenborg handen på sin osynlige gäst och nalkades derefter det lilla

rummet vi nyss beskrifvit, då han efter en liten höflig krusning i dörren steg sjelf in och ropade från tröskeln upp emot den svarta vinden:

— Farväl, farväl!

— — — — — — — — — — — — — —

— Jag ber aldraödmjukast; välkommen åter!

Henrik var frestad att anse sin lärda vän hafva förlorat förståndet, men denna förmodan vederlades deraf, att det ljusaste och redigaste förstånd uttalade sig i alla hans ord, och i hans ögon fanns ingenting af det hemska stirrande, hvarpå man igenkänner blicken af en vansinnig.

Lika litet lät det sig antagas, att han ville bedraga. Hela hans karakter var en borgen deremot, och dessutom hade Henrik hört honom underhålla detta samtal, medan Henrik ännu smög tyst utomkring huset.

Men hvad som ännu mera än allt detta gjorde Henrik tveksam, var att han sjelf i vissa ögonblick tyckt sig se en skymt af den osynliges gestalt och höra det svaga ljudet af en röst. Detta kom sig icke af någon spökrädsla hos Henrik, utan helt enkelt af den menskliga inbillningskraftens art, att fylla hvarje tomt rum, hvars yttre konturer blifvit uppdragna. Om man t. ex.

visar oss en silhouette af ett mensklig ansigtes profil, så tycka vi oss, om också dunkelt, se hela ansigtet med dess uttryck och delar, och en hastigt utförd teckning gifver oss en föreställning om ett helt landskap. Här kunde man af Svedenborgs rörelser och tal så noga sluta till den osynliges, att det icke var möjligt annat än att i föreställningen göra sig upp både hur han gick och hur han talade. Ja Henrik märkte till och med att han måste vara något korpulent, emedan Svedenborg hvarje gång sökte än på ett, än på ett annat sätt afhjelpa svårigheten af en något smal passage förbi det stora skrifbordet.

Sedan denne ande var väl affärdad vände sig Svedenborg åter till Henrik.

— Jag visste icke att ni var död — sade han; — förmodligen har ni fallit för någon kula vid Fredrikshall?

— Jag död! — utropade Henrik med ohejdad förvåning.

— Ah, ni är således lefvande — fortfor Svedenborg, utan ringaste förändring; — det fägnar mig rätt mycket. Jag är så van, att vid denna timma icke erhålla besök af andra än aflidna menniskors andar, att jag äfven tog er för

en sådan. Om ni lefver, kunde ni således med edra jordiska ögon icke se hvem det var som besökte mig, då ni kom?

— Nej, i sanning!

— Det var den berömde grekiske filosofen Aristoteles; en skarpsinnig man för sin tid, men icke destomindre upphofsman till den irriga läran om gemenskapen mellan själ och kropp genom en physisk inflytelse i stället för en andelig, som af Cartesius först gissningsvis uppdagades, men af mig blifvit bragt till full klarhet. Men ni ser helt förvånad ut, och jag undrar icke derpå, ty ni vet icke, att det har behagat Herren öppna min andes syn för att se upp i himmelen och ned i helvetet, på det okunnighet om dessa ting icke längre måtte tjena menniskorna till undskyllan för tvehågse tro om himmel och helvete.

— Sist jag såg er, var ni en filosof och vetenskapsman, men jag hörde er aldrig tala om en sådan förmåga.

— Nej, jag egde den ej heller då. Liksom Frälsarens lärjungar var jag då en fiskare, uti figurativ bemärkelse; ty i Skriften har hvarje ord en trefaldig bemärkelse och sanning: den himmelska, den andeliga och den naturliga. Den

himmelska kunna vi ej till fullo fatta, men väl den andeliga, och uti den betyder *vatten* naturliga sanningar och *fiskar* de som äro uti de naturliga sanningarne. Derföre tog Herren fiskare till sina lärjungar, såsom ock mig, och sade: hädanefter skolen j fiska menniskor. Ty de högre andeliga sanningarne grunda sig på de lägre naturliga.

— Ni kallades då dertill genom en uppenbarelse af Gud sjelf?

— Nej, men en engel visade sig för mig en afton och sade: du äter för mycket, så att din kropp tynger ned din själ; fasta och bed, så skall dig öppnas en insigt till de högre sanningar. Sedan dess lefver jag blott af den enklaste föda och njuter af ett högre ljus.

— Kan ni då se både tillkommande och förflutna ting?

— Nej, framtiden känner Gud allena, och af det förflutna vet jag icke mera, än hvad de aflidna berätta mig. Men jag erinrar mig en sak, som jag kanske genom er kan uträtta, emedan den rörer edra slägtingar. För några dagar sedan träffade jag i andeverlden en nyligen afliden liten gosse vid namn Edvard, son till fältprosten

Lomberg. Han sade mig, att han af nyfikenhet ryckt undan ett bref, som fröken Gunhild Rosenfelt kastat på elden, dock utan att hon märkt det. Under sin lefnad läste han det väl och fann det vara skrifvet af konung Carl, hvarföre han gömde det såsom en dyrbarhet i det dubbla locket på en bleckask bland hans leksaker. Men han insåg icke då hvilken vigt detta bref egde för fröken Rosenfelt, och vågade ej heller för någon omtala sitt lilla tillgrepp. Först efter döden har han insett det, och som han förmodade, att brefvet ännu ligger orördt i bleckasken, lade han på mitt hjerta, att jag, som träffade de lefvande, skulle meddela denna underrättelse för att rädda hennes oskyldigt förklenade ära.

— Om detta bref verkligen finnes, så är ni den underbaraste man på jorden.

— Jag är endast ett himmelens redskap. Men tvifla icke på hvad de döde talat; ty de kunna icke såsom de lefvande, förställa sig, utan säga sanningen och visa sig sådana de äro.

— Men förlåt mig en invändning. Är ni väl sjelf säker, att icke alla dessa syner äro uppjagade ur er egen inbillning och endast feberlika drömmar.

— Ser jag då feberaktig ut? Känn om min puls icke slår saktare än er egen, och tro mig, jag har aldrig varit vaknare än i dessa ögonblick, då min själ får förflytta sig i en annan verld. Men säg mig nu, hvad har fört er hit vid denna sena timma. Sannerligen jag förstår, huru ni kunnat förmå min gamla städerska att släppa er in genom porten.

Henrik berättade nu i korthet, men utan förbehåll, anledningen till hans ankomst.

Svedenborg afhörde honom i början med uppmärksamhet, men snart märkte Henrik, att några nya ankomna gäster upptogo hans tankar och omsorger; Henrik såg nu bestämdt ett mensklig ansigte borta vid ett fönster, som likväl genast försvann, och då han började finna sällskapet mindre angenämt, bad han Svedenborg ju förr dess heldre visa honom vägen till gatan.

Svedenborg tog honom vid handen och förde honom emot det lilla rummet, hvarur alla andarne kommo, men Henrik stretade emot, under verklig fruktan att trampa någon af det luftiga herrskapet på fötterna.

— Förlåt mig, — sade han, — men jag kan omöjligt komma ut genom det här svarta hålet i taket.

— Ah! jag glömmer åter att ni icke är död, här är dörren. Ni behöfver endast följa alléen, som går rätt till porten. Farväl.

Han hade knappt hunnit stänga dörren efter Henrik, förrän samtalet derinne åter var i full gång, och Henrik tyckte, att han icke nog fort kunde aflägsna sig från ljudet deraf.

Det svarta mörkret var icke egnadt att lugna hans upprörda inbillning. Han tyckte sig höra steg i mörkret omkring sig, under det ugglan skrek med sitt hesa ljud i trädtopparne.

En öfvernaturlig fruktan grep hans sinne och han for krampaktigt tillsammans, då han hastigt kände sig på en gång fattad i båda armarne af starka händer.

Snart kände han sig dock öfvertygad, att han icke hade att göra med några andar, utan med Håkansson och hans följeslagare, och denna upptäckt, ehuru obehaglig, lugnade honom genast.

— Följ oss, ni är arresterad, — sade Håkansson.

— Jag är militär och ni är ej min förman. Med hvad rätt vill ni då befalla öfver mig?

— Det skulle ni fått veta, om icke ert rymningsförsök gifvit tillräckligt tillkänna, att ni

visste det förut. Undersöken hans fickor, kamrater. Vi måste taga hans papper, innan han kastar något ifrån sig i mörkret.

— Dermed har han redan börjat, — svarade en annan. — Det här släppte han just som vi fingo tag i honom. Jag vet ej hvad det är för slag, men vi få väl se.

— Nu skola vi tåga hem förbi mäster Hufigs gård. Jag vill att de båda dufvorna der skola få veta, att det icke lyckats dem befria deras älskling ur mina klor.

Derefter förde de Henrik bort, och Håkansson tillade sakta åt en af sina handtlangare:

— Då vi komma midt för Hufigs, kan du oförmärkt taga och bränna honom litet med den här glödgade ståltråden på lyktan, så att vi få honom att gifva ifrån sig ett rop af smärta. De skola nog känna igen hans röst.

SLUT PÅ FÖRRA DELEN.

UPPSALA UNIVERSITETSBIBLIOTEK

16000 001089781

L. DE GEER

CARL. XII:s

PAGE.

I. II.

STHM. 1847.

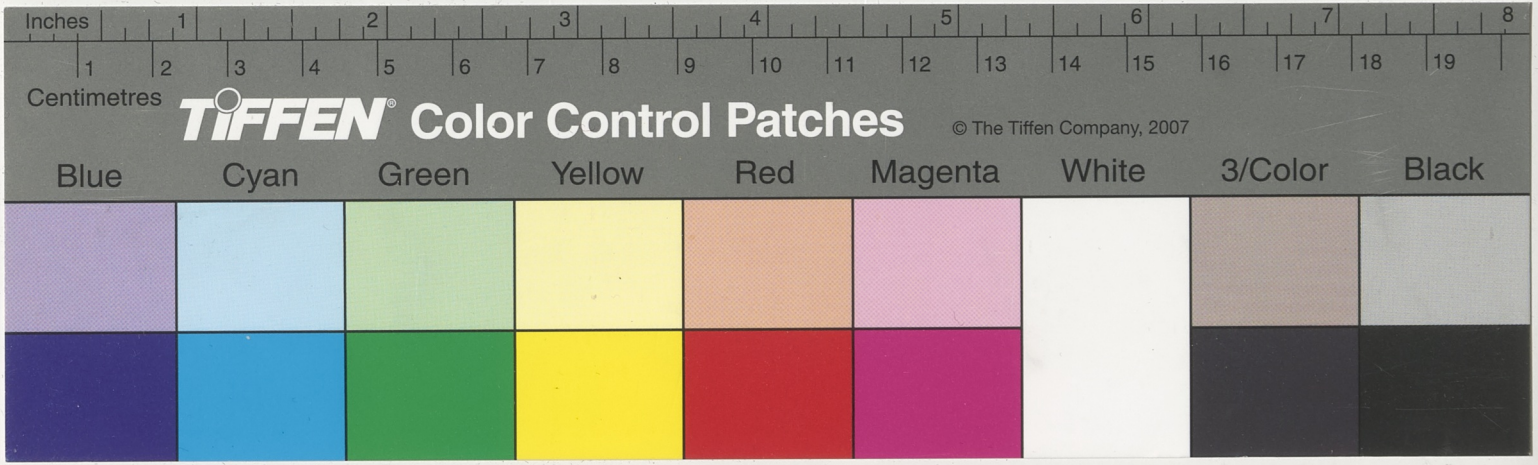
Inches
1
2
3
4
5
6
7
8
Centimetres
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
TIFFEN® Color Control Patches
© The Tiffen Company, 2007
Blue
Cyan
Green
Yellow
Red
Magenta
White
3/Color
Black